Begrutting Dantumadiel 2022

gemeente dantumadiel

Inhoudsopgave

Voorwoord 4
Inleiding 5
Programma 1: Ynwenner en Bestjoer 13
Programma 2: Mienskip 21
Programma 3: Soarch en Wolwêzen 25
Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje 33
Programma 5: Wenjen en Omjouwing 39
Programma 6: Iepenbiere Romte 46
Algemiene dekkingsmiddels 51
Overhead 53
Heffing VPB 54
Onvoorzien 55
Geprognotiseerde balans per 31 december 56
De meerjarenbegroting 2022 - 2025 57
Paragraaf lokale heffingen 59
Paragraaf weerstandsvermogen 66
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen 72
Paragraaf financiering 77
Paragraaf bedrijfsvoering 81
Paragraaf Corona 84
Paragraaf Verbonden partijen 86
Paragraaf Grondbeleid 99
Vaststellingsbesluit 102

Voorwoord

Hierbij bieden wij u de begroting 2022 aan.

Een begroting die tot stand kwam in een periode die zich kenmerkte door veel onzekerheid als gevolg van de corona pandemie. Maar het was ook een periode met grote financiële uitdagingen. Zo blijven de zorgkosten, met name als het gaat om de WMO, stijgen terwijl bijdragen uit het Rijk onvoldoende zijn om die toenemende kosten te dekken. Daarnaast is er ook nog steeds geen helderheid over de herziening van het gemeentefonds, oftewel de verdeling van Rijksgeld over de gemeenten.
Maar ondanks de onzekerheid en financiële uitdagingen presenteren wij u vandaag toch een sluitende begroting. En dat is een belangrijke stap om te komen tot financieel herstel op de lange termijn waarbij we inzetten op een meerjarig financieel sluitende begroting. En dat is dus goed nieuws.

Deze sluitende begroting was niet tot stand gekomen zonder de inzet van velen, zowel intern als extern. Zo is er keihard gewerkt om het kapitaalgoederenbeheer op orde te krijgen. Er zijn grote stappen gezet binnen het Sociaal Domein om slimmer en goedkoper te werken, zonder dat dit ten koste gaat van de dienstverlening aan onze inwoners. Daar mogen we met recht trots op zijn. Ook via deze weg wil ik iedere betrokkene daarvoor hartelijk danken.

Maar we kijken ook vooruit. Er is nog werk aan de winkel. We sluiten onze ogen niet voor de uitdagingen die nog voor ons liggen. Wij zijn onveranderd vastbesloten om samen met u als raad Dantumadiel financieel stabiel te houden, ook op lange termijn door in te zetten op een sluitende meerjarenbegroting. Want onze ambitie is en blijft helder; samenwerken aan een sterke, zelfstandige gemeente die dichtbij haar inwoners staat en waar het prettig wonen en werken is.

Het college van Burgermeester en Wethouders,

Rommy Kempenaar
Wethouder Financiën

Inleiding

Uitgangspunten van de begroting

Uitgangspunt voor het opstellen van de begroting 2022 - 2025 is de Perspectiefnota 2022 - 2025. Na vaststelling van de perspectiefnota op 6 juli 2021 zijn er nog diverse mutaties geweest welke van invloed zijn op het begrotingssaldo.

Uitgangspunten bij de begroting 2022 - 2025

Voor het financieel beleid wordt als uitgangspunt genomen dat er ruimte voor nieuw beleid aanwezig is als er een structureel en reëel sluitende begroting is waarbij ook het eerste jaarschijf sluit. Het andere uitgangspunt is dat de algemene reserve van voldoende niveau is.

De provincie heeft als toezichthouder een wettelijke plicht om gemeentelijke begrotingen te toetsen op structureel en reëel evenwicht. De toetst vindt eerst plaats op het begrotingsjaar en indien deze niet in evenwicht is moet aangetoond worden dat het evenwicht uiterlijk in de laatste jaarschijf van de meerjarenraming wordt hersteld. Hierbij mag geen sprake zijn van een opschuivend meerjarenperspectief waarbij in de opvolgende begrotingen alleen de laatste jaarschijf sluit. Het is dus belangrijk om het begrotingsjaar structureel in evenwicht te hebben en houden.

Algemene financiële uitgangspunten
De algemene technische uitgangspunten bij het opstellen van de begroting 2022 zijn:
- De raming van lasten en baten van bestaand beleid vindt plaats op basis van analyses en niet uitsluitend op basis van inflatie indexering.
- De meicirculaire van het gemeentefonds wordt structureel verwerkt. De september- en december circulaire worden incidenteel voor het lopende jaar en het jaar T+1 verwerkt.
- De raming van gemeentelijke bijdragen aan externe instanties vindt plaats op basis van ervaringscijfers en recente ontwikkelingen.
- Voor de meerjarenbegroting wordt geraamd op basis van constante prijzen.
- Structurele lasten worden gedekt door structurele baten en incidentele baten zijn dekkingsmiddel voor incidentele lasten.
- De algemene reserves en de weerstandscapaciteit voldoen aan normen die zijn gebaseerd op een risicoanalyse opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.
- De financierings- en schuldpositie en het kasstroomsaldo voldoen aan de normen van de Economische Monetaire Unie (EMU) en de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF).
- In de begroting wordt ruimte gelaten voor onderhoud van kapitaalgoederen conform de door de raad vastgelegde kwaliteitsniveaus.
– Vrijvallende kapitaallasten van vervangingsinvesteringen met betrekking tot de bedrijfsvoering blijven beschikbaar voor noodzakelijke vervangingen in de bedrijfsvoering.

Technische begrotingsparameters
Bij het opstellen van de begroting wordt uitgegaan van de volgende parameters:

Begrotingsparameter	Aan te houden waarde
Prijseffect bij interne budgetten (m.b.t. de leveringen binnen de gemeente)	Geen vaste aanpassingen, maximaal volgens de prognose van de HCPI (geharmoniseerde consumentenprijsindex) 2021 van het Centraal Planbureau (CPB) in het Centraal Economisch Plan (CEP) van maart 2021: 1,4%.
Prijseffect bij externe budgetten (uitgaven)	Geen vaste indexering, eveneens maximaal volgens CPB-prognose van de HCPI 2020: 1,4%.
Rente % (voor interne verrekeningen: kosten kort geld, rekenrente reserves, kapitaallasten)	Uitgegaan wordt van het volgens BBV-bepalingen berekende omslagpercentage. Voor 2021 is deze vastgesteld op 0,6%.
Cao-loonstijgingspercentage (betreft stijging bovenop periodieke loonstijging)	Loonvoet sector overheid op basis van CBP CEP raming maart 2020: 1,5%.

Uitgangspunten tariefbeleid
In het hiernavolgende schema zijn de uitgangspunten voor de componenten van het tariefbeleid opgenomen.

(Belasting)tarieven	Uitgangspunten
Onroerendezaakbelasting (OZB)	Voor de OZB wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd: voor de lokale lasten uit te gaan van het bedrag 2021 + 1,4% inflatie. Hierbij de OZB te compenseren bij een daling of stijging in de afvalstoffenheffing en rioolrechten.
Afvalstoffenheffing	100% kostendekkend, inclusief de component BTW–compensatie.
Rioolrechten	100% kostendekkend, inclusief de component BTW–compensatie.
Leges	Verhoging tarieven afhankelijk van kostenniveau, berekend op basis van het model opgesteld door de Adviesgroep Nederlandse Gemeenten (ANG model).
Tarieven sportaccommodaties (binnen– en buitensport)	Gelijkblijvende tarieven ten opzichte van 2021.

Van deze algemene uitgangspunten kan met betrekking tot de OZB-tarieven worden afgeweken op basis van een politieke afweging tussen bezuinigingen op uitgaven voor de burger versus tariefverhogingen voor de burger.

Uitgangspunten beleidsindicatoren
De uniforme set van beleidsindicatoren is voorgeschreven door het BBV. Hierin is aan de gemeenten opgelegd gebruik te maken van een basis set van beleidsindicatoren voor de begroting en de verantwoordingsstukken. Het doel hiervan is om de resultaten van beleidsmatige inspanningen van gemeenten beter inzichtelijk te maken en te kunnen vergelijken met het landelijke gemiddelde.

De set van beleidsindicatoren is ondergebracht bij het betreffende programma binnen de begroting. Een klein aantal beleidsindicatoren welke betrekking hebben op de eigen organisatie worden door de gemeenten zelf ingevuld. Voor de overige beleidsindicatoren dient gebruikt te worden gemaakt van de website www.waarstaatjegemeente.nl. Ook de definities van de diverse beleidsindicatoren worden op deze website nader toegelicht. Voor wat betreft de actualiteit van de maatstaven kunnen grote verschillen bestaan. Het jaar waarover wordt gerapporteerd staat bij de betreffende indicator vermeld.

Resultaat begroting 2022 – 2025

In de onderstaande tabel ziet u de meerjarige begrotingssaldi zoals deze in de begroting 2022 zijn opgenomen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Geraamde saldo van baten en lasten per programma						
1: Ynwenner en Bestjoer	-2.730	-2.783	-2.845	-2.851	-2.864	-2.874
2: Mienskip	-1.288	-2.836	-2.621	-2.618	-2.620	-2.857
3: Soarch en Wolwêzen	-23.410	-23.454	-24.130	-23.757	-23.583	-23.453
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-498	-752	-733	-776	-783	-646
5: Wenjen en Omjouwing	-332	-765	-514	-414	-441	-441
6: Iepenbiere Romte	-3.521	-3.934	-3.961	-4.059	-4.106	-3.833
Algemiene dekkingsmiddels	40.663	40.693	42.260	41.008	40.908	41.006
Overhead	-6.780	-6.962	-7.163	-7.029	-7.041	-6.990
Heffing VPB	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	**2.105**	**-794**	**292**	**-496**	**-530**	**-87**
Toevoegingen & onttrekkingen aan reserves						
Toevoegingen aan reserves	-7.446	-3.199	-713	-560	-560	-416
Onttrekkingen aan reserves	6.092	3.568	1.014	589	610	328
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**-1.354**	**369**	**300**	**28**	**50**	**-88**
Geraamde resultaat	**751**	**-425**	**592**	**-467**	**-480**	**-175**
Waarvan incidentele baten en lasten			-16			
Waarvan structurele baten en lasten			608	-467	-480	-175

Het geraamde resultaat wordt gecorrigeerd met incidentele baten en lasten om zo een goed beeld te krijgen van het structurele exploitatiesaldo. Het te corrigeren bedrag voor 2022 bestaat uit een incidentele bijdrage aan de transitiebegroting van de FUMO ad € 12.000. Incidentele extra kosten afvalkalender i.v.m. andere routes ad € 4.000.

Structurele positie

De structurele positie van de gemeente zijn jaarlijks terugkerende baten en lasten die opgeteld tot een saldo leiden. Een plus-bedrag betekent een overschot een min-bedrag betekent een tekort. De tekorten moeten opgelost worden door jaarlijks terugkerende baten (inkomsten) te verhogen of door het verminderen van jaarlijks terugkerende lasten (uitgaven). Dat laatste betekent dat er bezuinigd wordt.

Van perspectiefnota naar begroting
Voor het opstellen van het meerjarenperspectief 2022-2025 nemen wij de jaarschijf 2022 uit de primitieve begroting 2021-2024 (inclusief raadsvoorstel) als uitgangspunt. De door de raad vastgestelde perspectiefnota zag er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024
Begrotingssaldo meerjarenraming	0	0	213
Mutaties meerjarenraming	-212	-1.513	-1.395
Bijgesteld begrotingssaldo meerjarenraming	-212	-1.513	-1.182

Aangezien de begroting 2021-2024 overschotten had, zijn de begrotingsoverschotten opgenomen als toevoeging aan de algemene reserve om deze eerder op het minimale aanvaardbare niveau te brengen. De toevoeging betreft een incidentele correctie welke door de Provincie gecorrigeerd wordt in de beoordeling van de toezicht vorm. Dit is de reden waarom wij deze bedragen niet boekhoudkundig toevoegen aan de Algemene reserve.

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024
Niet verwerkte aanvulling Algemene reserve	525	493	396

Op basis van bovenstaande mutaties ziet het meerjarenperspectief er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024
Bijgesteld begrotingssaldo meerjarenraming	-212	-1.513	-1.182
Niet verwerkte aanvulling Algemene reserve	525	493	183
Totaal mutaties tov perspectiefnota	279	553	519
Primitieve begroting 2022-2025	**592**	**-467**	**-480**

Verschillenverklaring
Ten opzichte van de perspectiefnota wijkt de begroting op een aantal onderdelen af. In onderstaande tabel worden de wijzigingen weergegeven.

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024
Huishoudelijke hulp (WMO)	-128	-128	-128
Jeugdzorg	0	1.012	950
OZB	-138	-138	-138
Afvalstoffenheffing	148	148	148
Algemene uitkering	390	-199	-171
Kapitaalgoederen	67	92	69
Overige verschillen	-60	-234	-211
totaal mutaties t.o.v. perspectiefnota	279	553	519

Huishoudelijke hulp (WMO)
Enerzijds vindt er een verschuiving plaats van de bijzondere bijstand naar de hulp in huishouden van de WMO. Het budget van de bijzondere bijstand kan met € 41.000 naar beneden bijgesteld worden. Het budget van de WMO dient echter met € 169.000 verhoogd te worden. Per saldo een nadeel van € 128.000. Het nadeel heeft voornamelijk betrekking op de autonome zorggroei van 33 klanten die gebruik maken van huishoudelijke hulp, wat neerkomt op € 100.000 op jaarbasis.

Jeugdzorg
Tussen Rijk, IPO en VNG is de afspraak gemaakt dat gemeenten in hun meerjarenraming voor de jaarschijven 2023 tot en met 2025 rekening mogen houden met de te ontvangen bedragen uit de Hervormingsagenda Jeugd. De provinciaal toezichthouders hebben onderling afgesproken dat gemeenten 75% van het bedrag genoemd door de arbitragecommissie mogen verwerken. Deze middelen zijn dus nog niet zeker, daar gaat het volgende kabinet over maar mogen dus wel meegenomen worden bij het opstellen van de meerjarenraming.

OZB
Ten aanzien van de lokale heffingen wordt het beleid gehanteerd dat de opbrengsten uit de lokale heffingen maximaal mogen stijgen met het inflatiepercentage. Voor 2022 bedraagt de tariefstijging van afvalstoffenheffing 7,76 %. De compensatie komt terug in een daling van de opbrengsten onroerendezaakbelasting.

Afvalstoffenheffing
In de perspectiefnota is rekening gehouden met een algemene kostenstijging van 1,4% op de lasten. Er is geen rekening gehouden met de meeropbrengst van de afvalstoffenheffing die deze kostenstijging compenseert.

Algemene uitkering
Bij het bepalen van de algemene uitkering in de Perspectiefnota is uitgegaan van het effect ten opzichte van de decembercirculaire 2020. Dit had de meicirculaire 2020 moeten zijn. Vooral voor 2022 levert dit een positief effect op.

Kapitaalgoederen
Bij het opstellen van de perspectiefnota waren de beleidsplannen Groen, Kunstwerken en Waterwegen nog in ontwikkeling. De financiële consequenties ten aanzien van Groen en Kunstwerken zijn positief bijgesteld. De beleidsplannen zoals financieel verwerkt in de begroting worden in oktober 2021 in de raad behandeld.

Overige verschillen
In bovenstaande verschillenverklaring zijn conform de financiële verordening alleen bedragen groter dan €50.000 meegenomen. Het saldo van de overige verschillen bedraagt in 2022
€ 1.000 positief.

Eenmalige positie

Bij de eenmalige positie richten wij ons op de Algemene reserve. De Algemene reserve is onderdeel van het eigen vermogen van een gemeente. Dit eigen vermogen is het saldo van de bezittingen en de schulden op de gemeentelijke balans. De Algemene reserve is de buffer voor het opvangen van risico's en tegenvallers. Bij de beoordeling van de eenmalige positie hanteert Dantumadiel het uitgangspunt dat de minimale omvang van de Algemene reserve op 1 januari 2022 minimaal de benodigde weerstandcapaciteit moet bevatten. Op basis van de laatste actualisatie van NARIS bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit € 2.500.000.

Met betrekking tot de eenmalige positie is in onderstaande tabel de stand van de Algemene reserve van Dantumadiel per 1 januari 2021 als uitgangssituatie genomen. Hierbij is rekening gehouden met de doorlopende verplichtingen uit 2020 en met onttrekkingen en toevoegingen in 2021. De geraamde toevoegingen en onttrekkingen (meerjarig) zijn op dit saldo gemuteerd, zodat er een saldo op basis van rechten en verplichtingen ontstaat. In het bijlagen is een uitsplitsing gemaakt van de vermeerderingen en verminderingen in de Algemene reserve.

(x € 1.000)	2021	2022	2023	2024
Stand Algemene reserve 1 januari	3.308	5.137	5.494	5.048
Vermeerderingen	3.214	814	-302	166
Verminderingen	-1.385	-456	-145	-145
Stand Algemene reserve 31 december	5.137	5.494	5.048	5.068
Minimaal benodigd weerstandsvermogen	*2.500*	*2.500*	*2.500*	*2.500*
Tekort/Overschot Algemene reserve	**2.637**	**2.994**	**2.548**	**2.568**

Overige actuele financiële ontwikkelingen

Corona
Tot dusver ondervinden we, in financiële zin, weinig gevolgen van de Coronapandemie. Vanuit het Rijk zijn de diverse steunpakketten ontvangen die de extra kosten, of minder gerealiseerde opbrengsten, compenseren.

Wat de mogelijke structurele gevolgen zijn als de steun aan ondernemers wordt afgebouwd is nog niet te zeggen. Feit blijft dat dit een risico voor de toekomst blijft. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de corona gerelateerde risico's opgenomen.

Herijking gemeentefonds
Zoals bekend wordt de invoering van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds wederom uitgesteld tot begin 2023. Op dit moment lijkt de herijking voor onze gemeente positief uit te pakken. Dit is positiever dan het nadeel van € 1 miljoen die eerder verwacht werd.

In de nieuwe verdeling gaan de stedelijke gebieden er echter op achteruit. Het is dus nog maar de vraag of deze nieuwe verdeling ook de definitieve verdeling gaat zijn. De ontwikkelingen worden zowel ambtelijk als bestuurlijk actief gevolgd.

Verwachting is dat eind 2021 de definitieve verdeling gereed is, zodat gemeenten deze kunnen meenemen bij het opstellen van de begroting 2023.

Stelpost Jeugdzorg
Op goedkeuring van de provincie was vanaf het jaar 2022 een stelpost jeugdzorg opgenomen van € 394.000. De verwachting was dat gemeenten deze middelen vanaf 2022 extra van het rijk zouden ontvangen, alleen doordat het rijk hier nog geen besluit over heeft genomen, is het als stelpost verwerkt. Door de gemaakte afspraken over het jeugdbudget 2022 is deze stelpost komen te vervallen en vervangen voor het bedrag wat we daadwerkelijk gaan ontvangen. Ook voor de volgende jaren is deze stelpost vervangen voor 75% van het bedrag genoemd door de arbitragecommissie. Het blijft een stelpost wat betekent dat het nog onzeker is of dit geld definitief toegekend wordt. Wanneer er komend jaar geen toezegging vanuit het Rijk komt vervalt de stelpost. In onderstaande tabel de gevolgen voor het structurele saldo.

Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025
Jeugdzorg	0	1.012	945	876

Implementatie omgevingswet
In de begroting 2021 spraken wij nog van een ingangsdatum van 1 januari 2022. In mei van dit jaar werd de ingangsdatum opnieuw vastgesteld en bepaald op 1 juli 2022. Met name de voortgang in het nieuw in te richten Digitale Stelsel Omgevingswet zal bepalen of deze datum gehaald gaat worden.

Ondertussen gaat de voorbereiding op de inwerkingtreding van de nieuwe wet volgens planning verder. De Omgevingsvisie staat in de steigers en zal najaar 2021 leiden tot een eerste concept dat besproken kan worden en doorgeleid naar de gemeenteraad voor een eerste bespreking. De nieuw in 2022 te kiezen gemeenteraad zal vervolgens de Omgevingsvisie vaststellen.

Op dit moment worden de door de VNG voorgestelde minimale acties gevolgd. Die zijn erop gericht om op datum van inwerkingtreding te kunnen werken volgens de bepalingen van de wet. Dat kost al veel voorbereidingstijd en zijn eigenlijk voorbereidende handelingen om vervolgens de uitvoering verder te brengen naar het werken volgens de bedoeling van de wet.
In de aanloop naar de inwerkingtreding van de wet heeft de VNG een actueel overzicht gemaakt van besluiten die door de gemeenteraad genomen moeten worden voordat de Omgevingswet in werking treedt. In elk geval moeten geval de volgende raadsbesluiten zijn genomen:

1. Raadsbesluit over gevallen van buitenplanse omgevingsplanactiviteiten waarvoor de raad adviesrecht heeft;
2. Raadsbesluit gevallen van buitenplanse omgevingsplanactiviteiten waarvoor participatie verplicht is;
3. Verordening Nadeelcompensatie (v/h planschadeverordening);
4. Instellen commissie ruimtelijke kwaliteit;

5. Raadsbesluit Delegatiebesluit aan het college om het omgevingsplan te wijzigen;
6. Legesverordening (waarin gevolgen Omgevingswet en WKB zijn verwerkt).

Het college zal in het derde kwartaal 2021 een planning aanleveren wanneer deze onderwerpen voor besluitvorming aan de raad zullen worden voorgelegd.

De inwerkingtreding van de wet is dus opnieuw uitgesteld en de tijd die dat oplevert zal vooral worden gestoken in het verder stroomlijnen van processen die de juridische kwaliteit en de snelheid van besluiten zullen verhogen inclusief het digitale stelsel die dat zal ondersteunen.
Daarnaast wordt hard gewerkt aan de planning en inhoud van de opbouw van het Omgevingsplan. Met het opstellen en uitwerken daarvan zullen we de komende vier jaar nog wel bezig zijn. Op alle fases zijn de vier verbeterdoelen van de nieuwe wet van toepassing.

Kapitaalgoederenbeheer
In het afgelopen jaar zijn alle kapitaalgoederen in beeld gebracht. De beleid/ beheerplannen van Wegen, Gebouwen en Straatverlichting zijn in februari 2021 door de raad vastgesteld en de beleid / beheerplannen voor Kunstwerken, Groen en Waterwegen worden in oktober 2021 in de raad behandeld. De financiële consequenties van alle plannen zijn verwerkt in de begroting

Voor wegen en groen is het onderhoudsniveau ‘basis’ vastgesteld en voor de gebouwen het onderhoudsniveau conditiescore 3. Voor de lichtmasten heeft de raad besloten om, naast het noodzakelijke onderhoud, periodiek (1 x per 5 jaar) de lichtmasten schoon te maken (mast en armatuur).
Bij de plannen van Kunstwerken en Waterwegen is in beeld gebracht wat nodig is om het in stand te houden. Een lager onderhoudsniveau te hanteren is niet mogelijk zonder dat er kapitaalvernietiging plaatsvindt.

Bezuinigingen

Het meerjarenperspectief 2023 t/m 2025 is niet sluitend. Aangezien er geen sprake mag zijn van een opschuivend meerjarenperspectief is dus belangrijk om het begrotingsjaar structureel in evenwicht te hebben en te houden. Voor Dantumadiel ligt er nog een uitdaging in aanloop tot de perspectiefnota 2023-2026.

Onderstaande bezuinigingsonderwerpen zullen aan de raad voorgelegd worden om in aanloop naar de perspectiefnota 2023-2026 uit te laten werken door de ambtelijke organisatie. De monitoring van de bezuinigingsonderwerpen zal aansluiten bij de reguliere planning & controlcyclus.

LEAN-processen
LEAN inrichten van processen geeft de kans om efficiënter te gaan werken. LEAN-onderscheid 8 verschillende mogelijke verspillingen in een proces, die je bij (her)inrichting zoveel mogelijk wilt tegengaan. De cijfers die met Koersvast en SPA verzameld zijn geven een hele goede basis om processen LEAN in te richten, waarbij we uieraard beperkt worden door wet- en regelgeving en een evenwicht moeten zoeken ten aanzien van klantgerichtheid. LEAN vraagt overigens wel investeringen, vooral in ICT, die investeringen moeten ook terugverdiend worden door kostenbesparingen.

Zero Base Budgetting (ZBB)
Zero base budgetting is een methode om in kaart te brengen wat het minimumpakket aan producten en diensten op een minimaal kwaliteitsniveau van een organisatie is. Voor gemeenten wordt het minimum bepaald door wet- en regelgeving. Het denken achter ZBB is dat de raad en/of college bewust moet besluiten om schaarse middelen toe te wijzen aan extra producten of diensten of aan een hoger kwaliteitsniveau. En dat bij het opbouwen vanaf het kale minimum goede discussies over de verdeling van het restantbudget kunnen plaatsvinden. Betere discussies dan wanneer vanuit bestaande budgetten, gewoonte en gevestigde belangen gesproken wordt over besparingen. ZBB zal uitgevoerd moeten worden door een extern bureau. Gemeente Noardeast-Fryslân start hier mee vanaf oktober 2021 en Dantumadiel zou hierna kunnen volgen.

Benchmark WMO-vervoer
Het doel van de benchmark WMO-vervoer is om in eerste instantie afwijkingen in gebruik ten opzichte van andere gemeenten te kunnen constateren. De benchmark is uitgevoerd en dit zal nog uitgewerkt moeten worden in een plan van aanpak om dit verder te onderzoeken en maatregelen te treffen.

Kosten leerlingenvervoer
De opdracht is te onderzoeken wat er nodig is om de kosten van het leerlingenvervoer omlaag te brengen, door kinderen die naar speciaal onderwijs gaan zoveel mogelijk onderwijs in de regio te laten volgen.
Dit onderzoek is in gang gezet. De eerste stap is een beeld te schetsen wat er nodig is om de kosten te laten dalen. Het vervolg zal verdiepend onderzoek op BSN-niveau zijn. En gesprekken met scholen over het onderwijsaanbod en evt. uitbreiding van dat aanbod om leerlingen zoveel mogelijk onderwijs in eigen regio te laten volgen, ook met betrekking tot het speciaal onderwijsaanbod.

Dure casussen Jeugdzorg
De opdracht is om te onderzoeken of op de duurste jeugdzorgtrajecten (top 15) een besparing te realiseren valt. De eerste stap naar een mogelijk nieuwe situatie (besparing) is een beeld te schetsen wat er nodig is om de kosten te laten dalen. De kosten en cliënten zijn inzichtelijk. Nodig is een verdiepend onderzoek op BSN-niveau, door een kwaliteitsmedewerker en gedragswetenschapper.

Groen
In oktober 2021 worden de beleid/ beheerplannen Groen, Kunstwerken en Waterwegen ter vaststelling aan de raad aangeboden. Deze plannen zijn gebaseerd op alle eigendommen van de gemeente van het betreffende kapitaalgoed. In de afgelopen periode zijn deze eigendommen geïnventariseerd en geïnspecteerd en bepaald wat nodig is om al die eigendommen in stand te houden. In de plannen zijn nog geen keuzes gemaakt voor het afstoten dan wel anders inrichten van de openbare ruimte om hiermee onderhoudskosten te besparen. Het onderzoek zal zich richten op Groen af te stoten of over te dragen.

Programma 1: Ynwenner en Bestjoer

Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

Programmaportefeuillehouder : K. Agricola, R. Kempenaar

Inleiding:
Dienstverlening is een kerntaak van de gemeente.
Daaraan is in de afgelopen jaren dan ook de nodige aandacht besteed, wat onder andere tot uitdrukking kwam in de ontwikkeling en vaststelling van een aantal documenten, zoals de Besturings- en Organisatiefilosofie 2017 (BOF), Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast Fryslân 2018 en natuurlijk het nieuwe Dienstverleningsconcept Noardeast-Fryslân en Dantumadiel 2019-2022.

Vanuit het organisatiemotto 'Samen, persoonlijk en in de buurt' zal worden gewerkt aan het optimaliseren van onze dienstverlening. Daarbij wordt deze raadsperiode ingezet op de hierna onder 101.1 t/m 101.3 genoemde speerpunten.
Eén van de opbrengsten van de programmamarkt van maart 2019 is daarbij dat er extra aandacht komt voor bewustwording over (digitale) laaggeletterdheid en hulp voor en doorverwijzing van mensen die daaraan behoefte hebben.
Ten aanzien van interne dienstverlening en bedrijfsvoering worden alleen doelen of activiteiten opgenomen als die bijdragen aan een betere (externe) dienstverlening aan de klant. Het belang van een goede interne bedrijfsvoering voor onze externe dienstverlening is onmiskenbaar.
Gebiedsgericht werken – een vorm van collectieve dienstverlening – maakt onderdeel uit van het programma Mienskip, maar een gebiedsgerichte benadering is natuurlijk ook terug te vinden bij de doelstellingen op het gebied van een krachtig en eigentijds bestuur.

Ook veiligheid is een kerntaak van de overheid en in het bijzonder ook van de gemeente.
Het realiseren van een veilige woon- en leefomgeving is een terugkerend en actueel onderwerp en staat daarom altijd hoog op de politieke agenda.
Hoewel de gemeente een regierol heeft als het gaat om veiligheid en ook de kaders voor het (integraal) veiligheidsbeleid vaststelt, opereert de gemeente in een speelveld met veel spelers (ketenpartners). In het veiligheidsdomein is het formuleren en realiseren van smart-doelstellingen door de afhankelijkheid van ketenpartners daarom niet altijd mogelijk. Bovendien is het openbare orde en veiligheidsdomein onvoorspelbaar.
In 2020 heeft de gemeenteraad de vierjarige veiligheidsagenda *Mei elkoar foar feiligens* vastgesteld. Bij het bepalen van de doelen, speerpunten en activiteiten is dan ook zoveel mogelijk aangesloten op dit bestaande beleid en de actuele ontwikkelingen op het gebied van openbare orde veiligheid. De inspanningen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving behoren in de regel tot de reguliere activiteiten en daar waar extra inspanning wordt gevraagd, zijn deze (door alle programma's heen) expliciet op activiteitenniveau opgenomen (bijvoorbeeld bij jeugdoverlast en evenementen).

De ontwikkelingen op het gebied van burger- en overheidsparticipatie en nieuwe democratie zijn niet aan onze gemeente voorbijgegaan. Sterker nog, het gemeentebestuur van Dantumadiel zet al jaren in op een grote(re) rol voor de burger als het gaat om zeggenschap over en invloed op het beleid en de eigen woon- en leefomgeving. Die lijn is in het bestuursakkoord 'Ús Dantumadiel' en daarom ook in dit programma doorgetrokken. Dantumadiel wil een sterke en zelfstandige gemeente zijn, waarbij het bestuur dicht bij de burger blijft en daarmee ook nauwe contacten onderhoudt.
Die sterke positie is mede gebaseerd op een gezonde financiële huishouding.
Op grond van het BBV wordt het financieel beleid (inclusief belastingen) jaarlijks verwerkt in de toelichting(en) en paragrafen bij de begroting en meerjarenraming (en niet in de doelen).

Hoofddoelstelling:
De gemeente Dantumadiel is een resultaatgerichte organisatie met focus op klantgerichte dienstverlening, goed toegesneden op de toekomst en met als speerpunten het verbeteren van de dienstverlening, een veilige woon- en leefomgeving, een krachtig en eigentijds bestuur en een gezond financieel beleid voor de lange termijn.

Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

Kerndoelstellingen:
De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Verbeteren van de dienstverlening

Kerndoelen
101.1 Het aanbod van producten en diensten dat digitaal wordt aangeboden, neemt verder toe
Speerpunt:
- Optimaliseren digitale dienstverlening en benutten van kansen op dat gebied.

101.2 Beter passende dienstverlening (maatwerk) en hoge kwaliteit en klanttevredenheid
Speerpunten:
- Persoonlijke, servicegerichte en integrale dienstverlening, afgestemd op behoeften van inwoners en op doelgroepen (toegankelijkheid via meerdere kanalen);
- Hoge klanttevredenheid;
- Optimaliseren loketfunctie.

101.3 Minder regels en meer efficiënte en effectieve (digitale) werkprocessen
Speerpunten:
- Klantgerichte, efficiënte en effectieve bedrijfsvoering en werkprocessen;
- Deregulering.

Onderwerp: Veilige woon- en leefomgeving

Kerndoel
102 De inwoners voelen zich veiliger, zowel thuis als in de openbare ruimte
Speerpunten:
- Verkeersveiligheid
- Aanpak (woning) inbraken
- Jeugd en overlast
- Personen met onbegrepen gedrag
- Ondermijning

Onderwerp: Krachtig en eigentijds bestuur

Kerndoel
103 De gemeente heeft een eigentijds en integer bestuur dat een goede relatie met de burger onderhoudt en ruimte geeft aan nieuwe vormen van participatie en democratie
Speerpunten:
- Sterke zelfstandige gemeente;
- De inwoners centraal;
- Een bestuur dat ruimte geeft aan de samenleving;
- Een gemeente die vanuit eigenheid communiceert en zich profileert.

Onderwerp: Financieel degelijke en zuinig beleid

Kerndoel
104 Gezond financieel beleid voor de lange termijn

Nr.	Doelen	Activiteiten
101.1	**Het aanbod van producten en diensten dat digitaal wordt aangeboden neemt verder toe**	
	In 2022 kan 80% van alle producten en diensten digitaal worden aangevraagd.	Het plan van aanpak dat in 2019 is opgesteld, is vertaald naar uitgangspunten voor implementatie van het zaaksysteem. In 2022 zullen nieuwe formulieren ontwikkeld worden bij de producten en diensten die via de website worden aangeboden, maar waarvoor nog geen digitale aanvraag mogelijk is (bv. evenementenvergunning).
101.2	**Een beter passende dienstverlening (maatwerk) en hoge kwaliteit en klanttevredenheid**	
	De waardering van de dienstverlening (gemiddeld over alle kanalen) uitgedrukt in een cijfer is in 2022 minimaal een 7,0 (2018: 6,7).	Jaarlijks wordt de klanttevredenheid en -bejegening gericht op het verbeteren van onze dienstverlening gemonitord.
	De waardering van de klantbejegening (gemiddeld over alle kanalen) uitgedrukt in een cijfer is in 2022 minimaal een 7,0 (2018: 6,7).	Investeren in een organisatie-ontwikkelingsprogramma gericht leren denken en handelen vanuit de behoefte van de klant (klant betrokken benadering) en de zelfredzaamheid van de klant bevorderen.
	Cijfer klanttevredenheid is in 2022 gestegen naar een 7,0 (2018: 6,6).	Sturen op het verbeteren van de kwaliteitsnorm. Door middel van het programma Direct Duidelijk, de implementatie van het nieuwe Zaak- en KKS-systeem en het verbeteren van de front- en backoffice koppeling.
	Alle schriftelijke communicatie van de gemeenten is vanaf 2022 op B1 niveau.	Inzet van taalcoaches die medewerkers trainen om op B1 niveau te schrijven.
101.3	**Minder regels en meer efficiënte en effectieve (digitale) werkprocessen**	
	In 2022 voldoet 80% van de dienstverlening aan de vast te stellen servicenormen.	De in 2019 op basis van het dienstverleningsconcept vastgestelde servicenormen worden doorlopend gemonitord op naleving.
	Effectieve implementatie van de Omgevingswet.	Implementeren en uitvoeren van de Omgevingswet.
102	**De inwoners ervaren een veilige leefomgeving, zowel thuis als in de openbare ruimte**	
	Aanpak verkeersveiligheid in Dantumadiel (op naar nul slachtoffers) door vergroten van de feitelijke verkeersveiligheid én het verhogen van de verkeersveiligheidsbeleving (zie ook programma 6)	De integrale verbinding tussen verkeer & vervoer én veiligheid wordt geïntensiveerd door een structurele samenwerking te organiseren tussen deze beleidsafdelingen, aangevuld met de politie.
		Verkeersveiligheid wordt structureel geagendeerd in het operationeel veiligheidsoverleg met de politie én minstens eenmaal per jaar in de lokale gezag driehoek.

Nr.	Doelen	Activiteiten
	Aanpak woninginbraken: realiseren stabilisering van de aanpak (woning)inbraken naar het niveau van 2017.	Vergroten van het risicobewustzijn én meldingsbereidheid door blijvende inzet op inbraakpreventie, met name rond de 'donkere dagen' en vakantieperiodes. Dit wordt gedaan door het inzetten van allerlei communicatiemiddelen, maar ook door het organiseren van inbraakpreventieavonden, het gebruiken van lichtkranten of de inzet van bijvoorbeeld de 'preventietruck'.
		Preventief bestrijden van heling door de verdere uitrol van het Digitaal Opkopers Register (DOR), waarmee de registratieplicht van handelaren in tweedehands goederen wordt gefaciliteerd.
		Insteken op buurtpreventie door de begeleiding, facilitering en bekendmaking van WhatsApp groepen (onder andere door WhatsApp-borden ter beschikking te stellen).
	De komende jaren wordt er ingezet op de aanpak van problematische jeugdgroepen en groepsgedrag door: het verminderen van criminaliteit en overlast het versterken van de sociale positie en de jongeren perspectief bieden het verstoren van de negatieve groepsdynamiek het voorkomen van aanwas het vergroten van het veiligheidsgevoel in de wijken en dorpen en onder de jongeren.	Implementatie en verdere ontwikkeling van de aanpak problematische jeugdgroepen en groepsgedrag (inclusief juridisch kader voor o.a. het delen van informatie). Hierbij is aandacht voor de capaciteit en beschikbaarheid van jongerenwerk en gemeentelijke toezichthouders/ boa's.
		Jeugdoverlast is een samenspel en per casus/groep wordt een concrete aanpak ontwikkeld. Daar waar sprake is van structurele overlast, worden (fysieke) maatregelen getroffen.
		Blijven investeren in de aanpak op en rond De Swemmer.
	De komende jaren moet de overlast door verwarde en overlast gevende personen worden verminderd, het draagvlak op straat en in de buurt worden vergroot en een snellere toeleiding tot zorg en ondersteuning.	Naast deelname aan de regionale aanpak wordt lokaal ingezet op (Multi)casuïstiek waarmee de overlast door personen met verward gedrag wordt beperkt.
	Medewerkers, inwoners en ondernemers herkennen ondermijnende criminaliteit en weten hoe en waar ze dit moeten melden. Er is hierbij specifiek aandacht voor het buitengebied.	Er wordt projectmatig ingezet op locaties, fenomenen en branches binnen de gemeente waar nog onvoldoende zicht op is. In 2022 gaat dit om een project bedrijventerreinen en een project recreatieterreinen. Ook wordt er een zgn. branchescan uitgevoerd op een specifieke bedrijfstak.
		Er wordt extra ingezet op de ambtelijke en bestuurlijke integriteit en weerbaarheid in relatie tot het thema ondermijning.

Nr.	Doelen	Activiteiten
		Het uitvoeren van onderzoeken die voortvloeien uit de in het ondermijningsbeeld genoemde signalen, boven op de reguliere werkzaamheden.
		Het consequenter inzetten van het beschikbaar bestuurlijk instrumentarium.
		Er wordt, in samenhang met omgevingsplan, beleid ontwikkeld over de herontwikkeling van leegstaande boerderijen.
		Er wordt extra ingezet op bewustwording van inwoners, ondernemers en de eigen organisatie.
		Er wordt een verkennend onderzoek uitgevoerd naar aanvullende toepassingsmogelijkheden van onze Algemene Plaatselijke Verordening in de aanpak van ondermijnende activiteiten.
103	**De gemeente heeft een eigentijds en integer bestuur dat een goede relatie met de burger onderhoudt en ruimte geeft aan nieuwe vormen van participatie en democratie**	
	Versteviging van de zelfstandige positie mede door krachtige samenwerking in en buiten de gemeente.	Een sterk en ondernemend college dat actief investeert in contact met inwoners, bedrijven en maatschappelijke partijen in de gemeente – vernieuwend en toekomstgericht – op basis van een per jaar vast te leggen plan van aanpak (PvA), op de opgestelde visie en doorontwikkeling van Team Dantumadiel. Zie ook programma 4, paragraaf 1.1.
		Onderdeel van het PvA is ook een dorpenverkenning/-toer van het college welke uitmondt in gezamenlijke afspraken en acties.
		Onderzoek naar wat daarnaast nodig is om een verdere versteviging van de zelfstandige positie vorm te geven, bijvoorbeeld door specifieke functies voor advies, ondersteuning, of facilitering van bestuur en samenleving. De raad heeft college in 2020 opdracht gegeven tot het maken van een toekomstvisie voor Dantumadiel. Deze visie is in juli 2021 door de raad vastgesteld. Op basis daarvan wordt er een verdere uitwerking opgezet.
		De samenwerking met de dorpen wordt verder aangehaald, o.a. via deelname aan het DOM 2.0 project.
		Regionale samenwerking in ANNO 3. De samenwerking met Noardeast-Fryslân en samenwerking in regionaal en provinciaal verband maximaal benut.

Nr.	Doelen	Activiteiten
	Raad en college bieden ruimte aan initiatieven uit de samenleving en meer zeggenschap voor de burger.	Doorontwikkeling positie en betrokkenheid van de raad m.b.t. burgerparticipatie/overheidsparticipatie (workshops, kennisdeling, digitale leeromgeving nieuwe democratie, e.d.).
		Pilots waarbij zeggenschap en budgetverantwoordelijkheid wordt overgedragen.
	De samenleving herkent de gemeente als een sterke en zelfstandige gemeente, waarin de inwoners centraal staan.	Vanuit eigenheid communiceren over onze gemeente.
		Inloopspreekuren voor college.
		Collegevergaderingen en hoorzittingen in de dorpen houden.
		College en organisatie leggen actief contact met en betrekken inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties, waaronder mensen met een spilfunctie in de samenleving, maar ook mensen die minder kunnen meekomen (zoals minder (digitaal) geletterden) door extra ondersteuning (maatjes). Zie hiervoor ook 1e activiteit bij subdoel 1.
		Sterke netwerken in de samenleving zoals verenigingen, kerken en voedselbanken benutten om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Zie hiervoor ook 1e activiteit bij subdoel 1.
		De gemeente speelt steeds meer in op de zelfredzaamheid van inwoners en benut de kracht van de samenleving, o.a. middels het fonds 'It is oan jo'.
104	**De gemeente voert op financieel gebied een degelijk en zuinig beleid***	

Onderwerp beleidsdocumenten
Dienstverlening
Besturings- en organisatiefilosofie en hoofdstructuur Noardeast-Fryslân en Dantumadiel (2017)
Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast-Fryslân (2018)
Dienstverleningsconcept Noardeast-Fryslân en Dantumadiel (2018)
Veilige woon en leefomgeving
Veiligheidsagenda Dantumadiel 2020 – 2023: Mei elkoar foar feiligens
Regionaal Beleidsplan Veiligheid Noord-Nederland 2020 – 2023 (Politie)
Beleidsplan Veiligheid 2019 – 2022 (Veiligheidsregio Fryslân)
Samenwerkingsovereenkomst Veiligheidshuis Fryslân
Convenant Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC)
Beleidsregels artikel 13b Opiumwet (2019)
Krachtig en eigentijds bestuur
Bestuursakkoord Ús Dantumadiel
Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast Fryslân (2018)
Sociaal Economisch Masterplan en Agenda Netwerk Noordoost (ANNO)
Notitie gebiedsgericht werken Noardeast-Fryslân en Dantumadiel (2018)
Gezond financieel beleid voor de lange termijn
Financiële beleidsdocumenten (begroting, meerjarenraming, jaarrekening en perspectiefnota)

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Gemeente Noardeast-Fryslân	Via een centrumregeling en een dienstverleningshandvest is de ambtelijke dienstverlening door Noardeast-Fryslân aan Dantumadiel vastgelegd en daarmee is de gemeente Noardeast-Fryslân een belangrijke partij bij het realiseren van doelstellingen door alle programma's heen.
Veiligheidsregio Fryslân (VRF), onderdeel veiligheid	Belangrijke partner bij het realiseren van een veilige woon- en leefomgeving.
Vereniging van Friese Gemeenten	De VFG behartigt de belangen voor alle Friese gemeenten, totaal 18.
Vereniging van Nederlandse Gemeenten	De VNG behartigt de belangen voor alle Nederlandse gemeenten.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2020	0,30	n.v.t.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2020	0,30	n.v.t.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2020	758,00	n.v.t.
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2020	0,00	n.v.t.
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	2020	60,00	110,00
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2019	0,50	2,30
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2020	1,30	4,60
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2019	1,10	2,30
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2020	3,20	6,20

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Formatie	Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari, uitgedrukt in fte per 1.000 inwoners.	Eigen gegevens
Bezetting	Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is (inclusief boventallige werknemers), dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Het aantal fte wordt uitgedrukt per 1.000 inwoners.	Eigen gegevens
Apparaatskosten	Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.	Eigen begroting
Externe inhuur		Eigen begroting

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.	CBS
Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).	CBS
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensen smokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.	CBS

Overzicht baten en lasten 2022 Programma 1: Ynwenner en Bestjoer

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Bestuur	0	-1.221	-1.221
Dienstverlening	229	-390	-161
Veiligheid	53	-1.489	-1.436
Totalen voor mutaties reserves	**281**	**-3.100**	**-2.818**
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Geraamd resultaat	**281**	**-3.100**	**-2.818**

Programma 2: Mienskip

Waar gaat programma 2 'Mienskip' over?

Programmaportefeuillehouder : K. Agricola, G. Wiersma

Inleiding:
Vitale en levendige dorpsgemeenschappen vormen samen een vitale en levendige gemeente. Activiteiten en evenementen op het gebied van sport en cultuur, al dan niet in verenigingsverband, verbindt mensen en vergroot de levendigheid van de dorpen. Het is daarom belangrijk initiatieven blijvend te ondersteunen en samenwerking te stimuleren.

Met het oog op de bevolkingsontwikkelingen wil de gemeente de basisvoorzieningen op peil te houden en waar mogelijk met de inwoners, ondernemers en dorpsbelangen initiatieven oppakken om een plus mogelijk te maken op het voorzieningenniveau. Het realiseren van een toekomstbestendige voorzieningenstructuur (waaronder goede onderwijshuisvesting) zal vorm moeten krijgen mét de betrokken partners (zoals schoolbesturen, sportverenigingen, kerken, bedrijven) en de dorpen (inwoners). Hierbij wordt vormgegeven aan een inclusieve samenleving waarin iedereen meetelt.

Jongeren met een goed opleidingsniveau en met de juiste vaardigheden en competenties hebben meer kansen op de arbeidsmarkt. Daarom wordt binnen dit programma ingezet op talentontwikkeling en goede aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt.

Van een overheid die beslist en stuurt en daar waar nodig mensen en organisaties daarbij betrekt, veranderen we naar een overheid die inwoners en instellingen faciliteert bij door hen aangedragen ideeën. De rol van de gemeente is binnen dit programma dan ook vaak die van:

- een 'netwerkende overheid', die samenwerking zoekt met andere partijen en daarmee gezamenlijk doelen bepaalt;
- een responsieve, participerende overheid, die ruimte geeft aan maatschappelijke initiatieven van onderop en deze ondersteunt;
- een betrokken overheid die voorkomt dat mensen niet mee kunnen komen of tussen wal en schip raken.

Vanwege de veranderende rol van de gemeente gaan we met initiatiefnemers en partners een proces in en het resultaat is niet altijd vooraf te bepalen. De doelen zijn dan minder 'smart' geformuleerd.
Om de resultaten te volgen wordt gebruik gemaakt van de burgerpeiling Waarstaatjegemeente die om de twee jaar plaatsvindt. Waar nodig wordt een eigen nulmeting uitgevoerd en door de gemeente zelf periodiek gemonitord.

Hoofddoelstelling:
Behouden en versterken van vitale gemeenschappen en van de leefbaarheid.

Kerndoelstellingen:
De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Sociale verbondenheid

Kerndoelen
201.1 Meer sociale verbondenheid en betrokken burgers
Speerpunten:

- Aanbod van culturele activiteiten;
- Aanbod van cultuureducatie voor kinderen / jeugd;
- Sportactiviteiten;
- Verenigingsleven;
- Vrijwillige inzet in dorpen.

201.2 Meer zelforganisatie, zelfsturing en eigen verantwoordelijkheid van inwoners

Waar gaat programma 2 'Mienskip' over?
Speerpunten: • Ondersteunen en versterken van initiatieven van onderop; • Duidelijk gemeentelijk aanspreekpunt; • Participatie van burgers; • Samenhang in initiatieven waar mogelijk; • Overheidsparticipatie / nieuw samenspel inwoners en overheid. Onderwerp: Voorzieningenniveau **Kerndoel** ***202 Beter passend voorzieningenniveau*** *Speerpunten:* • Onderwijs; • Culturele voorzieningen (culturele infrastructuur); • Sportvoorzieningen; • Overige maatschappelijke voorzieningen (en combi's). Onderwerp: Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur) **Kerndoelen** ***203 Optimaliseren van de schoolloopbaan zodat kinderen beter voorbereid zijn op hun toekomst*** *Speerpunten:* • Doelgroep jongeren; Aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt.

nr.	Doelen	Activiteiten
201.1	**Meer sociale verbondenheid en betrokken burgers**	
	Toename van het aantal door inwoners georganiseerde activiteiten (o.a. cultuur en sport) al dan niet in verenigingsverband gericht op de levendigheid van de dorpen.	Er wordt een inventarisatie gemaakt van culturele activiteiten, met bijbehorende middelen. Op basis daarvan wordt de cultuurnota opgesteld waarna uitvoering zal worden gegeven aan de daarin opgenomen activiteiten.
		Er is een nieuwe sportnota opgesteld en deze wordt uitgevoerd. In de nota is een duidelijke structuur opgenomen voor het overleg met de plaatselijke organisaties.
		Er wordt ingezet op sportstimulering in verband met het gezondheidsbeleid (leefstijl). We richten ons met name op verenigingen, sportaanbieders en het (bewegings)onderwijs. Inzet van de buurtsportcoaches is hierbij onmisbaar en zal daarom worden gecontinueerd. De inzet van de buurtsportcoaches op scholen wordt structureler en formeler.
		Er wordt uitvoering gegeven aan het Lokaal sportakkoord. De belangrijkste thema's van het Lokaal Sportakkoord zijn opgenomen in de Sportnota.
		Er wordt uitvoering gegeven aan de activiteiten die zijn benoemd in de notitie 'Het nieuwe jongerenwerken'.

nr.	Doelen	Activiteiten
201.2	**Meer zelforganisatie, zelfsturing en eigen verantwoordelijkheid van inwoners**	
	Inwoners hebben meer mogelijkheden voor invloed op hun eigen leefomgeving.	Kleine leefbaarheidsinitiatieven worden ondersteund door middel van subsidie vanuit het It is oan jo-fonds. Er zijn 2 tenders per jaar. Subsidieaanvragen worden getoetst aan de spelregels van het fonds.
		De DOM-projecten in Driezum-Wâlterswald, Broeksterwâld en Rinsumageast worden gefaciliteerd.
		Sko ris oan wordt thematisch voortgezet. onder andere in het kader van de implementatie van de Omgevingswet (proces Omgevingsvisie)
		Opstellen participatie verordening en implementeren van de omgevingswet.
		Uitvoeren beleid schouw openbare ruimte. We gaan nieuwe technieken gebruiken om bewoners te betrekken bij tal van ontwikkelingen.
202	**Beter passend voorzieningenniveau**	
	De maatschappelijke voorzieningen (voor sport, cultuur en ontmoeten) zijn toekomstgericht, betaalbaar en bereikbaar.	Zodra de gelegenheid zich voordoet wordt een gebiedsgericht proces gestart met inwoners, dorpen en initiatiefnemers, gericht op een toekomstgerichte voorzieningenstructuur.
	Het aanbod van onderwijs-, voorschoolse en andere maatschappelijke voorzieningen wordt zoveel mogelijk geclusterd met het oog op meer samenwerking en multifunctioneel gebruik.	In Feanwâlden wordt een haalbaarheidsonderzoek gestart om te beoordelen welke locaties voor de vervangende nieuwbouw van de basisscholen en gymzaal geschikt zijn. Er wordt onderzocht welke andere maatschappelijke voorzieningen gekoppeld kunnen worden aan deze ontwikkeling.
203	**Optimaliseren van de schoolloopbaan zodat kinderen beter voorbereid zijn op hun toekomst.**	
	Alle kinderen hebben, in het kader van een doorgaande leerlijn, in 2022 kennis gemaakt met nieuwe (technologische) ontwikkelingen en vaardigheden kunnen ontwikkelen die van belang zijn en een goede aansluiting op de arbeidsmarkt.	De gemeente faciliteert en simuleert de ontwikkeling van projecten en activiteiten gericht op technologie en technische vaardigheden in basis- en voortgezet onderwijs (bv. Kennis lab). De gemeente brengt partijen daartoe samen en zoekt aansluiting bij de Versnellingsagenda.

Onderwerp beleidsdocumenten
Sociale verbondenheid
It is oan jo!
Notitie gebiedsgericht werken Noardeast-Fryslân en Dantumadiel 2019-2022
Nog op te stellen Cultuurnota Dantumadiel
Voorzieningenniveau
Naar een regionale ontwikkelagenda voor onderwijsvoorzieningen in NO Friesland; Verkennend masterplan huisvesting DDFKA
Naar een regionaal voorzieningenspreidingsmodel in Noordoost Fryslân 2010-2030 (jan. 2014)
Atlas van Noordoost Fryslân Eindrapport (sept. 2015)
Agenda voor onderwijsvoorzieningen in Noordoost Fryslân (2017)

Onderwerp beleidsdocumenten
Sport in Dantumadiel: nieuwe rollen nieuwe kansen (2016)
Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)
Kennis lab

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Roobol	Verzorgt het openbaar onderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het primair onderwijs

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Niet-Sporters	%	2016	61,10	48,70

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Niet-Sporters	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.	Gezondheids enquête (CBS, RIVM)

Overzicht baten en lasten 2022 Programma 2: Mienskip

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Voorzieningen	0	-26	-26
Onderwijshuisvesting en -kansenbeleid	152	-1.749	-1.597
Sport	10	-162	-152
Cultuur	0	-847	-847
Totalen voor mutaties reserves	**162**	**-2.783**	**-2.621**
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Geraamd resultaat	**162**	**-2.783**	**-2.621**

Programma 3: Soarch en Wolwêzen

Waar gaat programma 3 'Soarch en Wolwêzen' over?

Programmaportefeuillehouder : G. Wiersma, K. Wielstra, R. Kempenaar

Inleiding:
De transitie als gevolg van het in werking treden van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Participatiewet heeft de afgelopen jaren van onze inwoners/cliënten, zorgaanbieders, hulpverleners en gemeente grote inspanningen gevergd. Ook in de toekomst blijven deze inspanningen van de partijen gevraagd om het sociale domein verder te transformeren.

Met deze transformatie van het sociaal domein wordt beoogd een nieuwe inrichting van ons zorgstelsel tot stand te brengen. We willen dat mensen zelfredzaam en samen-redzaam zijn en zelf de regie over hun leven kunnen behouden.
De gemeente is verantwoordelijk voor het bieden van hulp en ondersteuning aan die inwoners die niet in staat zijn om dit op eigen kracht te doen. We investeren in zowel het algemeen welzijn als de zorg van onze inwoners.

In 2019 kreeg de gemeente te kampen met grote tekorten op het sociaal domein. Wanneer we het sociaal domein bereikbaar en betaalbaar willen houden dan moeten we anders werken.
Sindsdien moet ingezet worden op kostenbeheersing d.m.v. een uitgebreide set maatregelen, die consequenties heeft voor beleid en uitvoering van welzijn en zorg. Anders werken is noodzakelijk om het sociaal domein bereikbaar én betaalbaar te houden.
Met het benutten van sturingsinformatie, een efficiëntere inzet van middelen en innovatie in de bedrijfsvoering willen we de beperkte middelen zo inzetten dat deze maximaal ten goede komt aan inwoners die het nodig hebben om te kunnen participeren in de samenleving.

De gemeente Dantumadiel streeft naar een samenleving waar inwoners de mogelijkheid hebben om mee te doen, ongeacht belemmeringen of beperkingen.
Dit is dan ook de hoofddoelstelling van dit programma. De hoofddoelstelling is uitgewerkt in een viertal kerndoelstellingen met bijbehorende speerpunten:

- 301 Een gezondere levensstijl;
- 302 Meer maatschappelijke participatie;
- 303 Gunstiger opvoedklimaat;
- 304 Beter organiseren zorg, welzijn en ondersteuning om dit duurzaam, bereikbaar en betaalbaar te houden.

De punten uit het bestuursakkoord van Dantumadiel m.b.t. dit programma zijn als volgt in de kerndoelstellingen verwerkt:

- Geld voor het sociaal domein blijft binnen het sociaal domein: Kerndoelstelling 304;
- Brede evaluatie sociaal domein incl. gebiedsteams meenemen: Kerndoelstelling 304;
- Communicatie en bereikbaarheid, ook voor minder geletterden en ook voor mensen die minder digitaal onderlegd zijn: Kerndoelstelling 302;
- Verbetering van de wettelijk verplichte onafhankelijke cliëntondersteuning: kerndoelstelling 304;
- Extra aandacht voor: jongeren, ouderen, gezinnen, minima: kerndoelstelling 301 en 302;
- Voorkomen misbruik van genotsmiddelen: Kerndoelstelling 301;
- Aanspreken op acceptatieplicht en zorgplicht, als gemeente faciliteren en oplossingen aandragen: schoolmaatschappelijk werk en inzet Gebiedsteam: kerndoelstelling 303;
- Vormgeven aan een inclusieve samenleving en inclusief onderwijs: kerndoelstelling 303;
- Aanpak achterstandenbeleid en ANNO-projecten op dat gebied: kerndoelstelling 303;
- Veiligheid en gezondheid: inzetten op preventie met betrekking tot alcohol- en drugsmisbruik, (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en (cyber-)pesten: kerndoelstelling 303.

Onderstaand worden de speerpunten van de kerndoelen benoemd:

Waar gaat programma 3 ‘Soarch en Wolwêzen’ over?

Hoofddoelstelling:
Inwoners in onze gemeente hebben de mogelijkheid om mee te doen, ongeacht belemmeringen of beperkingen.

Kerndoelstellingen:
De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Kerndoel: *301 Een gezondere levensstijl*
Speerpunten:
- voorkomen misbruik genotmiddelen;
- verbeteren psychisch welbevinden;
- meer inwoners op gezond gewicht;
- verbetering gezonde voeding en levensstijl bij kinderen en jongvolwassenen;
- voorkomen seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- verbeteren toegang tot zorg.

Kerndoel: *302 Meer maatschappelijke participatie*
Speerpunten:
- zinvolle besteding van de dag;
- inkomen zekerstellen;
- schulden voorkomen;
- ondersteunen van mantelzorgers;
- bevorderen vrijwillige inzet;
- eenzaamheid/sociaal isolement tegenaan;
- vermindering laaggeletterdheid;
- ondersteuning bij zorgvraag;
- opgaven voortvloeiend uit omgevingswet en VN-verdrag handicap.

Kerndoel: *303 Gunstiger opvoedklimaat*
Speerpunten:
- veilige passende leer- en leefomgeving (thuis en op school), met voldoende mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling;
- versterken ouderschap;
- alle kinderen kunnen meedoen.

Kerndoel: 304 Beter organiseren zorg, welzijn en ondersteuning om dit duurzaam, bereikbaar en betaalbaar te houden.
Speerpunten:
- opzet stuurinformatie
- optimaliseren werkwijzen en sturing

nr.	Doelen	Activiteiten
301	**Gezondere levensstijl**	
	Gezond gewicht (bewegen en voeding) In 2022 is het overgewicht onder jongeren, volwassenen en ouderen aantoonbaar afgenomen t.o.v. de vorige meting.	Uitvoering activiteitenprogramma 2022 gericht op gezond gewicht van het nieuwe Gezondheidsbeleid (2021-2025
		Uitvoering van het basistakenpakket en het aanvullende pakket door GGD-Fryslân 2022. (Aanvullende pakket wordt jaarlijks herzien), gericht op gezond gewicht.

nr.	Doelen	Activiteiten
		Verder uitwerken programmatische aanpak status als JOGG-gemeente (Jongeren op gezond gewicht"; een programmatische aanpak waarbij bestaande en nieuwe initiatieven bijeengebracht worden, gericht op gezonde voeding en levensstijl).
		Uitvoeren projecten vanuit GIDS (terugdringen van gezondheidsachterstanden, met speciale aandacht voor lage sociale economische status).
	Alcohol en Drugs (middelen gebruik) en Rookvrije generatie In 2022 is het middelen gebruik onder jongeren, volwassenen en ouderen aantoonbaar afgenomen t.o.v. de vorige meting.	Uitvoering activiteitenprogramma 2022 gericht op middelengebruik en rookvrije generatie (jongeren), van het nieuwe Gezondheidsbeleid (2021-2025).
		Uitvoering activiteitenprogramma 2022 gericht op middelengebruik en rookvrije generatie, van het Preventie en Handhavingsplan 2020-2023.
	Psychosociale gezondheid In 2022 zijn depressie gevoelens onder jongeren, volwassenen en ouderen aantoonbaar afgenomen t.o.v. de vorige meting.	Uitvoering activiteitenprogramma 2021 gericht op psychsociale gezondheid van het nieuwe Gezondheidsbeleid 2021-2025.
		Uitvoering activiteitenprogramma 2022 'Mei fêste hân' gericht op grensoverschrijdend gedrag en cyberpesten.
302	**Meer maatschappelijke participatie**	
	Het aantal huishoudens dat binnen gemeente in armoede leeft neemt af naar < 3,2%	Ontwikkelen en uitvoeren van nieuw vast te stellen integraal en kindgericht armoedebeleid; Inzet minimacoaches
		Versterken samenwerking schuldhulpverlening, zowel intern (Gebiedsteam) als met derden (woningstichtingen); Intensiveren van vroeg signalering; Inzetten op preventie.
	Het percentage inwoners dat als vrijwilliger actief is bedraagt eind 2022 45%. Dat houdt een stijging in van 3% t.o.v. 2020. NB Friesland kent het hoogste % vrijwilligers landelijk.	Inzet werk- en activiteitenprogramma Stichting het Bolwerk.
		In 2022 zijn er nieuwe uitgangspunten voor het welzijnsbeleid (2022-2025) bepaald inclusief bijbehorende activiteiten.
	Het aantal inwoners dat zich sociaal en emotioneel eenzaam voelt neemt af met 5% van 39% (in 2020) naar 34% (in 2022). (Eén en ander is wel afhankelijk van de effecten die voortvloeien uit de impact van Corona, dit is nog niet meegenomen).	Inzet werk- en activiteitenprogramma Stichting het Bolwerk. Uitvoering geven aan het actieprogramma 'één tegen eenzaamheid'.

nr.	Doelen	Activiteiten
	Het aantal inwoners dat gebruik maakt van de locaties en trainingen om te willen leren is t.o.v. 2020 toegenomen met 5%.	Er worden i.s.m. met partners themamiddagen en cursussen georganiseerd om laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen en een goede doorverwijzing te realiseren (digitaalhuisplus).
303	**Gunstiger opvoedklimaat**	
	Alle kinderen vóór de schoolgerechtigde leeftijd zijn in beeld t.b.v. een afgestemde aanpak	Zorgcoördinatoren/pedagogen worden ingezet om het kind in beeld te brengen en vroegtijdige achterstand te kunnen signaleren (0-4 jaar).
		Inzet op onderwijszorgarrangementen met de scholen: gemeentelijk: samenwerking met De Wingerd en andere basisscholen In ANNO-verband: Project Zorg en Onderwijs In provinciaal verband: Actieplan Fryske bern.
	Samenwerking op basis van een convenant met alle huisartspraktijken.	Verdere ontwikkeling en monitoring van het in 2021 gestarte project POH GGZ Jeugd.
	De problematiek van kinderen die worden geconfronteerd met een echtscheidingssituatie wordt tot een minimum beperkt.	Resultaten bereiken via een actieve deelname aan het provinciale programma Kind in beeld bij echtscheiding, onderdeel van Foar Fryske Bêrn, en de methode van Sociale Innovatie. (Zie: www.foarfryskebern.nl).
304	**Beter organiseren zorg, welzijn en ondersteuning om dit duurzaam, bereikbaar en betaalbaar te houden**	
	Sturinginstrumentarium sociaal domein geïmplementeerd inclusief periodieke rapportagestructuur ter ombuiging van tekorten en ter vergroting van inzicht en sturingsmogelijkheden.	Vervolg kostenbeheersing uitvoeren en monitoren: Onderwijs en Zorg, Zorg en Welzijn, sociale bouwmarkt en POH GGZ Jeugd
		Evaluatie van Project Wending (waarbij de beweging van Gebiedsteams die werken in de dorpen is gemaakt) voorjaar 2022
	In 2022 wordt 50% van onze diensten voor enkelvoudige producten digitaal verleend.	Afronding Digitaliseringsproject 2021.
	Gebiedsteams werken in het gebied met betrokken organisaties en inwoners (om zorg, welzijn en ondersteuning samen en zo dichtbij mogelijk te organiseren).	In samenwerking met bewoners opstellen gebiedsanalyses per gebied ter voorbereiding op gebiedsplannen. (één van de resultaten van project Wending). Benutten laagdrempelige voorzieningen voor ontmoeting en dagbesteding.
		Acties n.a.v. resultaten benchmark WMO Vervoer ontwikkelen en uitvoeren.

Onderwerp beleidsdocumenten
Langer leven in goede gezondheid
Gezondheidsbeleid 2014-2017
In concept:
Gezondheidsbeleid/handhavingsbeleid
Meer maatschappelijke participatie
Kadernota ''samen leven, sterk voor elkaar'' (2013)
Algemeen deel uitvoeringsplan (2014)
Uitvoeringsplan Participatiewet (2014)
Uitvoeringsplan WMO (2014)

Onderwerp beleidsdocumenten
Fan Wearde, mantelzorgbeleid (2016)
‘’Het nieuwe jongerenwerken DDFK’’
In Concept
Beleid sociaal domein (Wmo, Jeugdwet, Participatiewet) 2018(/2019)
Armoedebeleid (2018/2019)
Beleid terugvordering en verhaal, verificatiebeleid en handhavingsbeleid sociaal domein
Herijking Participatiebeleid
Visiedocument wonen en zorg
Visiedocument Gebiedsteam (toegang)
Kadernota Welzijnsbeleid 2022 – 2025
Gunstiger opvoedklimaat
Uitvoeringsplan Jeugdwet (2014)
Lokaal actieplan Huiselijk geweld en kindermishandeling

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Werk-en Leerbedrijf NEF	Uitvoering Participatiewet.
Veiligheidsregio Fryslân onderdeel GGD Fryslân	Gezondheidsdienst van de Friese gemeenten ter bevordering van de gezondheidssituatie en leefstijl van inwoners.
Mobiliteitsburo Noordoost Fryslân	De gemeenten: Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel, Kollumerland c.a., en Tytstjerksteradiel in de regio Noordoost Fryslân en de provincie Fryslân hebben besloten om samen te werken op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer en openbaar vervoer, dit om de leefbaarheid in de regio Noord Oost Fryslân te behouden.
Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018	De centrumgemeente is Leeuwarden. Het doel is de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg en maatschappelijke ontwikkeling doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren met de Friese gemeenten.
Stichting Versnellingsagenda Noordoost Fryslân	

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2019	3,10	2,40
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2019	20,00	26,00
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2019	1,40	2,00
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	2019	408,30	792,10
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2019	1,00	1,00
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2019	5,00	6,00
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2020	66,70	68,40
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2019	2,00	2,00

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2020	457,10	459,70
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	2020	181,20	202,00
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2020	10,60	11,90
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2020	1,70	1,20
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2019	0,40	0,40
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2020	780,00	700,00

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Absoluut verzuim	Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven.	DUO
Relatief verzuim	Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. De periodeaanduiding '2018' staat voor schooljaar '2017/2018'.	DUO
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De periodeaanduiding "2018" staat voor schooljaar "2017/2018".	Ingrado
Banen	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.	LISA
Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Kinderen in uitkeringsgezin	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	CBS
Werkloze jongeren	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.	CBS
Lopende reintegratie voorzieningen	Het aantal reintegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	CBS
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.	CBS

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.	GMSD

Overzicht baten en lasten 2022 Programma 3: Soarch en Wolwêzen

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
WMO (maatschappelijke participatie)	265	-7.283	-7.018
Toegang zorg en ondersteuning (w.o. Gebiedsteam)	0	-140	-140
Inkomensondersteuning	7.613	-9.433	-1.820
Participatie	0	-6.387	-6.387
Jeugdwet	0	-6.744	-6.744
Gezondheid	0	-917	-917
Welzijnswerk	5	-323	-318
Onderwijs (kinderopvang / vve)	435	-1.200	-765
Totalen voor mutaties reserves	**8.318**	**-32.427**	**-24.109**
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	148	0	148
Geraamd resultaat	**8.466**	**-32.427**	**-23.961**

Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

Programmaportefeuillehouder : K. Agricola, R. Kempenaar

Inleiding
De gemeente Dantumadiel wil de bedrijvigheid bevorderen en staat voor het waarborgen van een goed en aantrekkelijk vestigingsklimaat. Mede door een actieve benadering van de ondernemers en met name in die sectoren die de Dantumadielse economie dragen (landbouw, bouw, metaal, zorg en recreatie). Daarnaast wordt ingezet op het behouden en versterken van de detailhandel in de kernen, waardoor de leefbaarheid gewaarborgd blijft.

Op het gebied van bedrijfsvestiging wil de gemeente zich inzetten voor het verbeteren van de kwaliteit en het beheer van bestaande bedrijventerreinen. De vestiging van lokaal gebonden, kleinschalige bedrijven heeft hierbij de voorkeur. Vestigings- dan wel uitbreidingsmogelijkheden zijn er op dit moment onder meer voor het bedrijventerrein bij de Westereen, Damwâld en voor het bedrijventerrein De Zwette te Feanwâlden. De komende tijd wil gemeente Dantumadiel zich oriënteren op de behoefte en goede invulling van bedrijventerreinen in de hele gemeente. Dit dient ook in het convenant bedrijventerreinen zijn weerslag te krijgen.

Het bevorderen van bedrijvigheid en dus de werkgelegenheid is van groot belang voor een leefbare en gezonde lokale samenleving. Werken aan innovatieve en duurzame werkgelegenheid, door samenwerking met Onderwijs en Ondernemers, is van groot belang. De regionale samenwerking in de vorm van de regionale versnellingsagenda kan daar zeker ook een bijdrage aan leveren.
De samenwerking met de ondernemers en de ondernemersverenigingen in de vorm van het Dantumadielse economisch platform en ondernemersfonds wil de gemeente versterken.

Recreatie en toerisme is een kans voor Dantumadiel. Dantumadiel is een prachtige groene gemeente. De gemeente ziet binnen haar grenzen toeristische en recreatieve ontwikkelingszones langs het vaarwater de Zwemmer, in en om het Bûtefjild het Eeltsjemar en langs de recreatieve infrastructuur en bij bestaande locaties met een toeristische waarde. De natuur- en agrarische gebieden bieden vooral ruimte aan kleinschalige recreatie.

Kansen liggen vooral in het gezamenlijk promoten van de gehele regio Noordoost Fryslân. De Noardlike Fryske Wâlden, het Bûtefjild en het cultureel historische landschap zijn voorbeelden van pareltjes die in een regionale aanpak meer bekendheid moet krijgen.
Daarnaast dienen nieuwe digitale mogelijkheden zich nadrukkelijk aan. De digitale recreatieve infrastructuur zal zodanig moeten worden opgezet dat bijvoorbeeld de recreanten een uitstapje op maat kunnen samenstellen.

Hoofddoelstelling:
Behouden en streven naar een gezond ondernemersklimaat.

Kerndoelstellingen:
De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Bereikbaarheid

Kerndoelen
401.1 Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven
Speerpunten:
- Aanbod van bedrijventerreinen;
- Provinciaal convenant bedrijventerreinen;
- Dienstverlening aan en het faciliteren van de ondernemers;
- Contacten met ondernemersverenigingen;

Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

- Ontsluiting d.m.v. wegen en digitale mogelijkheden;
- Op peil houden van werkgelegenheid;
- Bedrijven zoveel mogelijk in de dorpen behouden met het oog op de leefbaarheid.

401.2 Meer instroom en toeleiding naar werk
Speerpunten:
- Mismatch op de arbeidsmarkt;
- Re-integratie;
- Onderwijs;
- Ondernemersbelangen.

Toelichting;
- Door aantrekkende economie is de vraag naar bedrijventerreinen op verschillende plaatsen groot. Dat vraagt om actie en zal er zeker toe bijdragen dat het overleg over het aantal m2 bedrijventerreinen weer op scherp komt. Dat zal zeker de nodige spanning op gaan leveren in het overleg met de provincie.
- Daarnaast is door de genoemde economische ontwikkeling de vraag naar personeel sterk gestegen, de instroom vanuit de groep lager opgeleiden neemt gestaag toe maar zou mogelijk nog beter kunnen. Daar zal door gerichte acties een antwoord op gevonden moeten worden.

Onderwerp: Detailhandel

Kerndoel
402 Verbeteren detailhandel structuur
Speerpunten:
- Ondernemers;
- Ondernemersverenigingen;
- Overige maatschappelijke voorzieningen(en combi's);
- ANNO onderzoek;
- Winkelvloeroppervlak;
- Bereikbaarheid;
- Compleetheid detailhandel in de grotere kernen.

Onderwerp: Duurzame en innovatieve bedrijvigheid

Kerndoel
403 Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid
Speerpunten:
- Behoud bedrijvigheid;
- Versterken sterke sectoren;
- Inzet op innovatie als dragende en stuwende kracht.

Onderwerp 404 Gastvrije gemeente

Kerndoel
404 Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeente om te recreëren en te verblijven
Speerpunten:
- Ondernemersklimaat;
- Marketing en promotie;
- Verblijfsaccommodaties;
- Recreatieve infrastructuur;
- Toeristische voorzieningen.

nr.	Doelen	Activiteiten
401.1	**Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven**	
	Het aantal verkochte bedrijfskavels moet in de periode 2020-2022 toenemen met 25%.	Actieve promotie van de bedrijfskavels als opdracht voor de eigen bedrijven contactfunctionaris.
	Het realiseren van toename bedrijfsterreinen van 3% in het convenant. In alle dorpen waar lokale vraag naar bedrijventerreinen ontstaat dit faciliteren en ontwikkelen.	Overleg in ANNO verband met de provincie over de voorraad bedrijventerreinen en het convenant. Convenant evalueren en herpositioneren van bestaande voorraad.
	Gecombineerde bedrijfsbezoeken (collegeleden en BCF) organiseren.	Regelen van gecombineerde bezoeken door de contactfunctionaris.
	Organiseren van het Economisch Platform Dantumadiel.	Het ondersteunen van alle Ondernemersverenigingen (OV) in het ondernemersplatform Dantumadiel.
		Het begeleiden, afhandelen en beoordelen van de aanvragen in het kader van het ondernemersfonds Dantumadiel.
	Onderzoek vanuit economisch perspectief naar nieuwe ontsluitingswegen in De Westereen Oost in regionaal perspectief.	Dit wordt uitgewerkt in de opgaven zoals deze zijn opgesteld in de onlangs vastgestelde Mobiliteitsvisie (ANNO).
401.2	**Meer instroom en toeleiding naar werk**	
	Betere aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt realiseren in het kader van de versnellingsagenda I Noordoost Friesland.	In het kader van de Versnellingsagenda worden de volgende business-cases uitgevoerd: 1.a. Mobiliteitscentrum; 1.b. Wendbaar vakmanschap; 1.c. Bouwen aan ambitie.
		Inzet van de Stichting QOP en Kennis lab, om een sluitende keten te vormen voor arbeidsbemiddeling en toeleiding.
		Streven naar meer uitstroom uit de bijstand in samenwerking met NEF.
	Stimuleren en mede organiseren van een traject van leven lang leren.	Ontwikkelen en implementeren van doorlopende ambitieroutes, ook experimenteel.
		Werken aan challenges in de diverse themalabs (Techlab, Digilab, Fjildlab en Zorglab).
402	**Verbeteren detailhandel en structuur**	
	Het in stand houden van het winkelaanbod in de (drie grotere) kernen van Dantumadiel.	In voorkomende gevallen een actieve houding als het gaat om de leegstand in één van de drie centra richting eigenaren van winkelunits.
	Op basis van het in ANNO verband opgesteld onderzoeksrapport nagaan/ afspreken hoe in de grotere kernen het complete winkelaanbod te behouden is in het belang van de totale regio.	Uitwerken detailhandelsvisie en opnemen in de omgevingsvisie
403	**Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid in het kader van de regiodeal**	
	Door een grote mate van samenwerking tussen bedrijven, onderwijs en overheid een hogere uitstroom vanuit het onderwijs naar bedrijven in drie stuwende bedrijfssectoren stimuleren.	Het vormen van samenwerkingsclusters van bedrijven en onderwijsinstellingen in de sectoren bouw, metaal en agrifood.

nr.	Doelen	Activiteiten
		Innovatieve samenwerking in de bouwcampus, gericht op procestechnologie, ontwikkeling van circulaire producten en versnellen van marktintroducties.
		Stimuleren van kennisdeling in de zogenaamde kennisnetwerken.
	Meer duurzaamheid in de sectoren bouw, metaal en agri-food/landbouw en zorg.	Bedrijven stimuleren meer duurzaamheidsmaatregelen te nemen.
		Circulair/duurzaam inkopen.
		Duurzame en circulaire initiatieven vanuit dorpen en ondernemers stimuleren en faciliteren.
		Bedrijven stimuleren afval als grondstof te gebruiken.
		In de landbouw/ agrifood-sector streven naar meer duurzame producten en productiewijze.
		Deelname aan het project Better Wetter over innovatie op het gebied van natte teelten.
	Meer innovatie in de sectoren bouw, metaal en agri-food.	Activiteiten vanuit de agenda van de regiodeal uitvoeren gebruik makend van de reeds ontwikkelde initiatieven in de regio.
	Arbeidsmarkt in de regio verbeteren (door Versnellingsagenda).	Extra inzet op het matchen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, gericht op de stuwende sectoren. Met name door gerichte actie op toeleiding trajecten.
		Inzet op een passend beroepsniveau, door een gezamenlijke inzet van de partijen.
404	**De aantrekkelijkheid en gastvrijheid van de gemeente om te recreëren en te verblijven verder vergroten en te vermarkten.**	
	Meer toeristische en recreatieve voorzieningen in het Lauwersmeer-gebied, Waddengebied en Bûtenfjild te realiseren in de periode 2019-2022.	Toeristische ontwikkeling en ontsluiting Wetterwâlden – Bûtenfjild.
		Verkenning recreatief park in de gemeente, gekoppeld Swemmer – Bûtenfjild Eeltsjemar, Rinsma-State.
	Groei van vrijetijdssector: meer bezoekers, bestedingen en banen in balans met leefomgeving 2020-2024.	Uitvoering geven aan de visie ‘Land waar je landt; eropuit in de regio Noordoost- Fryslân’ in samenhang met de uitvoering van de Versnellingsagenda, onderdeel Regiomarketing en Destinatiebranding.
		Ondersteunen van recreatieve ontwikkelingen vanuit de dorpen en bedrijven in de gemeente.

Onderwerp beleidsdocumenten
Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven
Convenant bedrijventerreinen Noordoost Fryslân
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân 2016 – 2020
Verbeteren detailhandel en structuur
Inventarisatie detailhandel Noordoost Friesland
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân 2016 – 2020
Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid
Op weg naar een versnellingsagenda; Regiodeal Noordoost Fryslân

Onderwerp beleidsdocumenten
Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeenten om te recreëren en te verblijven
Land en water verbonden; Toekomstbeeld en Strategische visie Waterrecreatie Noordoost Fryslân 2025
Land en water verbonden; Uitvoeren Waterrecreatievisie Noordoost Fryslân
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân II 2016-2020
Agenda Netwerk Noordoost II met bijlagen en opgaven
Meerjarenplan 2016-2019 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Fryslân
Jaarplan 2018 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Friesland
Toekomstplan 2020 De Marrekrite
Beleidsbrief Economie van de gastvrijheid provincie Fryslân (2016)
Lauwersmeer presentatie 22-11-2012
Actieplan Noordoost aan het Wad 1 (2016)
Het Waddengebied een cultuurlandschap van wereldklasse
Investeringskader Waddengebied 2016-2026
Meerjarenprogramma Investeringskader Waddengebied 2018 en verder
Masterplan Waterfront Dokkum (2011)
Merk Fryslân: Strategisch Marketingplan 2015-2018
Zwerven door Fryslân: Plan van Aanpak Integrale Toeristische Basisinfrastructuur Fryslân (2015)
Toeristische ontwikkeling en ontsluiting Wetterwâlden-Bûtenfjild
Toeristisch programma Friese Wadden: Horizon 2013-2020
Toeristisch programma Friese Wadden: Horizon 2013-2020; Projectenboek

nr.	Onderwerp reguliere activiteiten
404	*Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeenten om te recreëren en te verblijven*
	Het op peil houden en versterken van de recreatieve en toeristische infrastructuur (water en land)
	Marketing en gastheerschap van de regio (via subsidie Stichting Regiomarketing en Toerisme)
	Harmonisatie van regelgeving binnen de Noordoost-Friese gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme
	Beoordelen, verlenen en vaststellen van subsidies op het gebied van recreatie en toerisme
	Het houden van overleggen met stakeholders en het afleggen van bedrijfsbezoeken
	Ondersteunen van recreatieve en toeristische ondernemers bij het realiseren van hun plannen
	Advisering over recreatieve en toeristische vraagstukken

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Marrekrite	De Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap.
IJswegencentrale Oostergo	Opgericht met als doel het organiseren van schaatstochten in de regio bij voldoende ijsdikte

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Functiemenging	%	2019	36,90	53,20
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2019	126,10	151,60

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Functiemenging	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel banen als woningen.	LISA
Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.	LISA

Overzicht baten en lasten 2022 Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Economie en werkgelegenheid	44	-735	-692
Recreatie en toerisme	20	-62	-42
Totalen voor mutaties reserves	**64**	**-797**	**-733**
Toevoegingen aan reserves	0	-222	-222
Onttrekkingen aan reserves	366	0	366
Geraamd resultaat	**430**	**-1.019**	**-589**

Programma 5: Wenjen en Omjouwing

Waar gaat programma 5 'Wenjen en Omjouwing' over?

Programmaportefeuillehouder : G. Wiersma

Inleiding
Dantumadiel wil investeren in de toekomst. Dat vraagt aandacht voor duurzaamheid, leefbaarheid, de leefomgeving en de inwoners in al hun behoeften. Dantumadiel wil inzetten op ruimtelijke en sociale kwaliteit. Wonen is een eerste levensbehoefte. De overheid, de gemeente niet in de laatste plaats, heeft en houdt onvermijdelijk een grote invloed op het voorzien in die behoefte. Het zal de komende periode een prominent onderwerp van aandacht zijn. Door krimp en veranderde woonbehoeften is de vraag veranderd. Het aanbod is daar nog onvoldoende op aangepast. De komende jaren wordt het belangrijk om dat te verbeteren. Iedereen moet goed, duurzaam en passend, waar mogelijk levensloop- en toekomstbestendig, in zijn woonbehoefte kunnen voorzien. We willen inwoners vasthouden en mogelijk zelfs nieuwe inwoners aantrekken. Dat vergt durf, creativiteit en het gebruik maken van alle conventionele en innovatieve middelen.

Een belangrijke opgave voor de komende periode is ook om onze lokale samenleving duurzamer te maken. We willen daar als gemeente zelf het goede voorbeeld in geven door de energiebehoefte van gemeentelijke gebouwen te verminderen. De inwoners, bedrijven en instellingen moeten bewust worden gemaakt van de noodzaak tot verduurzaming en de mogelijkheden daartoe. De circulaire economie heeft de toekomst. We willen dat ook bij de afvalverwerking gaan toepassen.

Ruimtelijke kwaliteit vraagt naast ecologie, economie, sociaal-ruimtelijke aspecten ook aandacht voor onze gebouwde omgeving. We willen graag behouden wat waardevol is en de eigenheid en identiteit van onze dorpen mee bepaalt. Tegelijk willen we de inwoners ruimte geven om aan die eigenheid vorm te geven door minder regelend op te treden.

Hoofddoelstelling:
Behouden en versterken van een aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving:
- Duurzaam;
- Toekomstgerichte;
- Schoon;
- veilig.

Kerndoelstellingen:
De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: **Wonen**

Kerndoel
501 Het verbeteren van toekomstgericht wonen, waarbij alle doelgroepen op de woningmarkt hun woonwensen kunnen realiseren
Speerpunten:
- Match op de woningmarkt;
- Vraaggerichtheid en daar snel op kunnen inspelen;
- Bediening van doelgroepen;
- Inspelen op demografische ontwikkelingen.

Onderwerp: **Duurzaamheid**

Kerndoel
502 In 2030 is Noordoost Fryslân een regio die volhoudbaar voorziet in haar behoefte qua energie, voedsel, producten en diensten
Speerpunten:

Waar gaat programma 5 'Wenjen en Omjouwing' over?

- Voorbeeldgedrag;
- Gedragsbeïnvloeding;
- Ondersteuning minder draagkrachtigen;
- Verduurzaming energieproductie;
- Duurzaamheid in de fysieke leefomgeving.

Onderwerp: **Ruimtelijke kwaliteit/ro/bouwen**

Kerndoel
503.1 De cultuurhistorische waarden worden beter beschermd.
Speerpunten:
- Focus op integrale benadering ruimtelijke kwaliteit;
- Nadrukkelijker koppeling ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid;
- Wegnemen kwaliteitsverstoringen;
- Behoud en versterking gebiedseigen kwaliteiten.

Kerndoel
503.2 De gemeente heeft vertrouwen in haar inwoners op het gebied van ruimtelijke kwaliteit.
Speerpunten:
- Vergunningen beleidsarm;
- Deregulering;
- Optimaliseren van regelgeving met duidelijker kaders en meer vertrouwen in inwoners.

Onderwerp: **Afval**

Kerndoel
504 Meer toepassen van de uitgangspunten van de circulaire economie.
Speerpunt:
- Het sluiten van grondstofketens, door gebruik te maken van hernieuwbare grondstoffen en door de grondstoffen, onderdelen en producten te hergebruiken.
- Het beter scheiden van afval om de circulariteit te vergroten.

Nr	Doelen	Activiteiten
501	**Het verbeteren van toekomstbestendig wonen, waarbij alle doelgroepen op de woningmarkt hun woonwensen kunnen realiseren**	
	Voor alle doelgroepen op de woningmarkt moet een stijging geconstateerd worden in het vinden van een woning t.a.v. de basissituatie 2020.	Het programmadoel van 20% relateren aan de cijfers van de regionale woningmarkt monitor.
		Een jaarlijkse update van de regionale woningmarkt monitor met een weergave van de productie van nieuwe woningen.
		Aanpak verrommeling en verpaupering dorpen (huur- en koopwoningen) in samenwerking met Thús Wonen en gebiedsteams.
		Uitvoeren herstructureringsprojecten.
		Uniformeren afspraken herstructurering gemeenten en corporaties.
		Uitrol Dom 2-projecten: verbetering particuliere woningvoorraad.
		Activiteiten regionale agenda wonen (ANNO).

Nr	Doelen	Activiteiten
		Actualiseren Woonbeleid (i.s.m. harmonisatietraject).
		Monitoren woningvoorraad, o.a. realisatie plannen en leegstand.
		Periodiek overleg met stakeholders woningmarkt (Platform).
		Inspelen op demografische ontwikkelingen met aandacht voor alle doelgroepen op de woningmarkt. O.a. door actief in te spelen op innovatie en met grondzaken ontwikkelen van een kavelstrategie en leveren van maatwerk.
		Promotie van en stimuleren van toekomstbestendig wonen door faciliteren en stimuleren van vernieuwende woonconcepten.
		Samen met de stakeholders op de woningmarkt actief inzetten op verduurzaming van de woningvoorraad.
		Ontwikkelen van nieuwe vormen van planontwikkeling en innovatieve kavelstrategie: flexibel en duurzaam maatwerk per dorp (zowel grote als kleine dorpen) met brede spreiding: in prijsklasse, voor starters, senioren, sociaal en privaat.
		Ontwikkelen van extra mogelijkheden voor starters, senioren en mensen met een kleine beurs (erfpacht, stimuleren leningen voor levensloopbestendigheid en duurzaamheid, blijvers leningen) met flexibiliteit en maatwerk per dorp. Door o.a. initiatieven vanuit het Volkshuisvestingfonds te ontwikkelen.
		Promotie levensloopbestendig wonen.
502	**In 2030 is het noordoosten van Fryslân een regio die volhoudbaar voorziet in haar behoefte qua energie, voedsel, producten en diensten**	
	De gemeente Dantumadiel wekt in 2030 70% van de benodigde elektriciteit op een duurzame wijze op.	Er wordt een bijdrage geleverd aan realisatie van de provinciale Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 langs de lijnen van de eigen vastgestelde ambitie.
		In één dorp/wijk starten met de Wijkuitvoeringsplannen (WUP's): het proces om te komen tot een aard-gasvrije wijk.
		In 2022 wordt voor één wijk de Proeftuin Aardgasvrije Wijken (PAW) aangevraagd.
		Er wordt onderzoek gedaan naar toepassing van alternatieven voor aardgas, zoals aquathermie en hernieuwbare gassen (waterstof en groengas), waarbij specifiek aandacht is voor een gunstige verdeling van de lasten en de lusten in de omgeving.
		Er wordt uitvoering gegeven aan de doelen en acties uit de Energietransitie 2.0.
		Project "NOF als energieleverancier" van KennislabNOF. Driezum is als pilotdorp gekozen, er is een green-dealsubsidie aangevraagd door het Kennis lab.

Nr	Doelen	Activiteiten
	Energieconsumenten zijn zich bewuster van hun energiegebruik en de consequenties voor milieu en samenleving, en zijn gemotiveerd tot duurzaam energiegebruik en besparing.	Samen met bedrijfsleven en onderwijs worden inwoners benaderd, met behulp van onder meer projectmatige voorlichting, om de isolatie van woningen te optimaliseren.
		Het communicatieplan wordt uitgevoerd.
		Binnen de huidige raadsperiode worden voldoende elektrische laad-palen geplaatst om binnen de gemeente aan de behoefte te voldoen. De opgave is in 2025 in totaal 71 stuks.
		Er wordt een snellaadpunt gerealiseerd.
		Er wordt uitvoering gegeven aan het lening stelsel Dantumadiel, waarbij inwoners en bedrijven kunnen lenen voor o.a. duurzaamheidsmaatregelen, levensloopbestendigheid en verbetering van panden.
		Het project RREW wordt uitgevoerd. 1.800 huishoudens krijgen een ‘energiebespaarbox’. Ook zijn er energiecoaches en -adviseurs actief in de gemeente die inwoners stimuleren tot energiebesparing. Dit gesubsidieerd project duurt tot juli 2022.
		Het Duurzaam Bouwloket wordt versterkt.
		Energiecoöperaties worden ondersteund en de oprichting van nieuwe energiecoöperaties wordt gestimuleerd.
	Door voorbeeldgedrag van bestuur en apparaat over het volledige spectrum van duurzaamheid wordt de lokale samenleving tot duurzamer gedrag aangezet.	Er wordt aantoonbaar maatschappelijk verantwoord en circulair ingekocht conform het eigen inkoopbeleid, de duurzaamheidsvisie en het uitvoeringsprogramma circulair inkopen van de provincie.
		Er wordt een plan ter vaststelling voorgelegd voor de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed.
		De klimaatadaptatie wordt verbeterd op de wijze als vastgelegd in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP).
		Het onttrekken van grondstoffen uit afval wordt geoptimaliseerd.
		Het onttrekken van energie uit (groen)afval (biomassa) wordt bevorderd en geoptimaliseerd.
	De biodiversiteit wordt verbeterd.	Er wordt een biodiversiteitsagenda opgesteld om de ingezette lijn van bio diversificatie verder door te trekken.
		Er worden afspraken gemaakt met boeren over landschapsbeheer, verkeersveiligheid, vergroten biodiversiteit, klimaatadaptatie, Circulaire Economie, energiebesparing en fossielvrije energie. Er wordt gezocht naar mogelijkheden voor crowdfunding als financiële basis om biodiversiteit te versterken.

Nr	Doelen	Activiteiten
		Dantumadiel sluit aan bij Provinciaal biodiversiteitsplan gericht op herstel van de insectenpopulaties.
		De noodzaak van biodiversiteit wordt in het onderwijs opgenomen door projecten vanuit NME De Klyster.
	Het certificaat fair trade blijft behouden en bedrijven en organisaties in de gemeente worden gestimuleerd hier aan mee te doen.	Minimaal 2 maal per jaar in de fair-trade week wordt gecommuniceerd door de werkgroep in de plaatselijke krant en worden er publieksacties georganiseerd.
		Uitvoering geven aan het campagnecriterium voor “fair trade”-inkoop.
		Er wordt een jaarlijkse boomplantdag georganiseerd, indien mogelijk samen met de Klyster.
503.1	**De cultuurhistorische waarden worden beter beschermd.**	
	Herstructurerings- en transformatiegebieden zijn in 2019 geïnventariseerd, geprioriteerd en daarvan wordt jaarlijks 10 % aangepakt.	Er wordt een structuurvisie bebouwde gebieden met een uitvoeringsprogramma en prioriteitenlijst van ruimtelijke projecten opgesteld. Dit kent overigens een relatie met het Volkshuisvestingfonds waar keuzes gemaakt worden waar het fonds wordt ingezet.
	Woningen en gebouwen die langer leeg hebben gestaan dan 10 jaar, waarvoor geen zicht is op her invulling, zijn her bestemd.	Inventarisatie leegstaande woningen en gebouwen en inventarisatie leegstandsduur en ruimtelijke kwaliteitswaarde.
	De ruimtelijke kwaliteit van de woonomgeving is verbeterd met 5 % op de leefbarometer.	Alle na 1-1-2019 in voorbereiding te nemen projecten in de fysieke leefomgeving worden voorzien van paragraaf ruimtelijke kwaliteit.
		Opstellen van prioriteitenlijst op basis van sloopurgentie.
		Opstellen sloopstimuleringsregeling.
		De DOM’s worden ingezet bij de verbetering van zowel leefbaarheid als ruimtelijke kwaliteit van de dorpen in brede betekenis.
		Plannen toetsen aan bijdrage aan duurzaam landschap. Bij alle plannen wordt de landschapsarchitect ingeschakeld.
	Er wordt beleid ontwikkeld voor het behoud van beschermingswaardige gebouwen en structuren. Samen met de dorpen worden hiervoor de prioriteiten bepaald.	Beschermingswaardige gebouwen in beeld brengen en samen met dorpen prioriteiten bepalen.
		Opstellen van ruimtelijke kwaliteitskaarten per kern.
503.2	**De gemeente heeft vertrouwen in haar inwoners op het gebied van ruimtelijke kwaliteit.**	
	Welstandsbeleid wordt herzien.	Er wordt beleid ontwikkeld om de kwaliteit van de woonomgeving te verhogen en inwoners te faciliteren bij het ontwikkelen van bouwplannen.

Onderwerp beleidsdocumenten
Wonen
Beleidsvisie wonen

Onderwerp beleidsdocumenten
Prestatieafspraken
Duurzaamheid
Energietransitie ANNO Uitvoeringsprogramma 2017-2020
Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen
Structuurvisies binnen DDFK
Beeldkwaliteitsplannen
Welstandsnota

Onderwerp reguliere activiteiten
Wonen
Woningbouwprogrammering
Voorbereiden prestatieafspraken woningbouwcorporaties
Adviseren in ruimtelijke processen en procedures
Subsidieadviezen
Adviseren bij herstructureringsopgaven
Duurzaamheid
Adviseren andere disciplines
Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen
Eigen gemeentelijke ruimtelijke opgaven begeleiden
Ruimtelijk adviseren in vergunningprocedures
Opstellen ruimtelijke onderbouwingen
Begeleiden ontheffings- en bestemmingsplanprocedures

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)	De FUMO is de Friese vertaling van de landelijk in te stellen Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's). Doel is kwaliteitsverbetering en verhoging van de efficiency van de uitvoering van wettelijke milieutaken van gemeenten en provincies.
Welstandszorg Hûs en Hiem	Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet en advisering over toepassing van de Monumentenwet.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2019	204,00	161,00
Hernieuwbare elektriciteit	%	2019	11,00	20,10
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2020	5,90	8,90
Demografische druk	%	2021	83,40	70,10

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	RWS
Nieuw gebouwde woningen	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.	Basisregistratie adressen en gebouwen
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.	CBS

Overzicht baten en lasten 2022 Programma 5: Wenjen en Omjouwing

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Ruimtelijke ontwikkeling / ruimtelijke kwaliteit	84	-223	-139
Wonen	384	-544	-160
Milieu	92	-836	-744
Afvalbeleid en afval inzameling	2.514	-2.004	510
Totalen voor mutaties reserves	**3.075**	**-3.608**	**-533**
Toevoegingen aan reserves	0	-96	-96
Onttrekkingen aan reserves	193	0	193
Geraamd resultaat	**3.267**	**-3.704**	**-437**

Programma 6: Iepenbiere Romte

Waar gaat programma 6 'Iepenbiere Romte' over?

Programmaportefeuillehouder : K. Wielstra, G. Wiersma

Inleiding
Het beheer van de openbare ruimte is van oudsher een belangrijke kerntaak van de gemeente. Voor het welbevinden van zowel onze inwoners als andere gebruikers, is het van belang dat er wordt gezorgd voor een goed onderhouden, leefbare, duurzaam ingerichte, veilige en gezonde openbare ruimte.

Een onderdeel van de openbare ruimte betreft de riolering. Het beleid en de ontwikkelingen op het gebied van riolering worden in 2021 vastgelegd in het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP). Het is een beleidsmatig en financieel document over de gemeentelijke watertaken en een hulpmiddel om goede beleidsafwegingen te maken op het terrein van de zorgplicht voor afvalwater, hemelwater en grondwater in relatie tot de bescherming van de bodem- en waterkwaliteit.

De kwaliteit van de openbare ruimte dient doelmatig beheerd te worden. Er dient een kwaliteitsniveau te worden vastgesteld voor alle kapitaalgoederen, waarbij voldoende bijbehorende middelen beschikbaar worden gesteld voor beheer, dagelijks onderhoud, planmatig onderhoud en vervangingen om zodoende het beheer planmatig te kunnen uitvoeren. Daarnaast verlangt de provincie dat gemeenten hun kapitaalgoederenbeheer op orde hebben.

Duurzaamheid is een breed begrip dat ook bij de inrichting van de openbare ruimte een rol speelt. De gemeente is als opdrachtgever nadrukkelijk aan zet om de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente (programma 5) mee te nemen in de aanbesteding, uitvoering en beheer.

In dit programma wordt ook aandacht besteed aan het onderwerp verkeer en mobiliteit. We zetten ons in voor een veilige, aantrekkelijke, gezonde en duurzame bereikbaarheid van alle mogelijke bestemmingen voor bewoners, ondernemers en gasten van onze gemeente. In grote lijn gaan de doelstellingen over de verkeersstructuur en over verkeersveiligheid.

Hoofddoelstelling:
Zorgen voor een goed onderhouden, leefbare, duurzaam ingerichte veilige en gezonde openbare ruimte voor onze inwoners en andere gebruikers.

Kerndoelstellingen:
De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Het realiseren van toekomstbestendige rioolsystemen

Kerndoel
601 Het realiseren van toekomstbestendige rioolsystemen
Speerpunten:
- Bestaande en nieuwe openbare ruimte meer klimaat robuust inrichten.
- Inwoners meer waterbewust maken.

Onderwerp: In stand houden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte

Kerndoel
602 In stand houden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.
Speerpunten:
- In de gemeente Dantumadiel worden voor het beheer van kapitaalgoederen separaat kwaliteitsniveaus vastgesteld.

Waar gaat programma 6 'Iepenbiere Romte' over?

Onderwerp: Duurzame inrichting openbare ruimte

Kerndoel
Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte.
Speerpunten:

- In Dantumadiel is er sprake van een gezond, aantrekkelijk en duurzame openbare ruimte.

Onderwerp: Verkeer/mobiliteit

Kerndoel
604 Het verkeerssysteem is doelmatig, aantrekkelijk en veilig en voldoet aan de behoefte van verkeersdeelnemers.

Speerpunten:

- doorgaande verbetering van de verkeersveiligheid in afstemming met de bereikbaarheid;
- verknopen fiets-, openbaar vervoer- en autonetwerk (ketenmobiliteit);
- fiets als gezond en duurzaam alternatief;
- bewustwording d.m.v. verkeerseducatie.

Nr	Doelen	Activiteiten
601	**Het beter functioneren van rioolsystemen**	
	Bestaande openbare ruimte meer klimaat robuust inrichten.	Opstellen van factsheets voor de grootste overlast locaties. Daarmee leggen we vast om welke gebieden het gaat, welke oplossingsrichting kan worden gekozen en wat globaal de kosten zijn. Bij herstructurering en reconstructies o.i.d. kunnen deze factsheets gebruik worden om de overlastlocatie op te lossen.
	Nieuwe openbare ruimte meer klimaat robuust inrichten.	In ruimtelijke plannen moet ruimte voor berging en afvoer van hemelwater worden gereserveerd. In nieuwe stedenbouwkundige ontwerpen moet klimaatontwikkeling worden meegenomen, zowel in gemeentelijke plannen als die van ontwikkelaars/woningcorporaties. Daarnaast wordt het Handboek inrichting openbare ruimte toegepast (vastgesteld 2021).
	Inwoners meer waterbewust maken.	Voorlichting en communicatie voor inwoners.
602	**Instandhouding c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.**	
	Een nadere verdiepingsslag aanbrengen in het kapitaalgoederenbeleid/beheer.	Opstellen uitvoeringsplan watergangen (baggerplan) op basis het kapitaalgoederenbeheer.

Nr	Doelen	Activiteiten
	Het verbeteren van het kwaliteitsniveau van de kapitaalgoederen.	Wegwerken achterstallig onderhoud van stedelijk water conform bestuurlijk ondertekende Overeenkomst Stedelijk Water met Wetterskip voor 2025. Uitvoeren groot onderhoud/vervanging bruggen, conform onderzoek onderhoudstoestand bruggen. • Brug in Butenfjild VW0009A; brug vervangen voor een duiker. Voorbereiding 2021, uitvoering in 2022 • Plattebrêge (trekvaart) brug vervangen voor een duiker. Voorbereiding en uitvoering in 2022 Brug in Butenfjild (Tienewei) brug vervangen voor een duiker. Voorbereiding in 2022, uitvoering in 2023.
	Inwoners meer betrekken bij (het onderhoud) van de openbare ruimte.	Eénmaal per jaar overleg organiseren tussen werkleiders en dorpsbelangen over beheer openbare ruimte.
603	**Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte.**	
	Vergroten van de biodiversiteit.	Stimulering initiatieven biodiversiteit zoals bijenlint, toepassing van bokashi van groenafval.
		Exotenbestrijding wordt provincie breed opgepakt, op basis van onderzoek Iepenwacht.
	Meer gebruik van onderhoudsvriendelijke duurzame materialen.	Meer circulair gebruik van materialen.
	Kapitaalgoederen duurzamer onderhouden, levensduur verlengen.	Plan maken voor omvorming van openbare ruimte waardoor duurzamer beheer mogelijk is (budgetverhoging eenmalige omvorming). Voorbeeld: omvorming fietspaden van elementen, asfalt of schelpen, die frequent onderhoud behoeven, naar een duurzame betonverharding. Dit projectmatig uitvoeren als er subsidie beschikbaar is en indien de structurele last op onderhoud daarmee kan worden verlaagd.
		Assetmanagement (gebruik-beheer-inrichting op elkaar afstemmen) wordt in 2022 verkend en zo mogelijk een onderzoek gestart naar de consequenties van implementatie.

Nr	Doelen	Activiteiten
	Opwaarderen van de kwaliteit openbare ruimte.	Herinrichting van wegen, die aan onderhoud toe zijn en de inrichting niet meer voldoet. (vervangingsinvestering). De volgende projecten worden in 2022 uitgevoerd: Damwâld: Dammeloane fase 2 Damwâld: Trekwei De Westereen: D. Bosmastrjitte De Westereen: Oastersingel De Westereen: S. Boukesstrjitte Feanwâlden: Bûtefjild Feanwâlden: Verkeersmaatregelen Oastein irt woonrijpmaken De Bosk in Feanwâlden De Westereen: Planvorming Foarstrjitte.
		Herinrichting Kavelwei en inrichting de brink te Broeksterwâld (in relatie tot DOM-project Broeksterwâld).
		De Ontwerpvisie voor de doorgaande route Driezum – Damwâld biedt een leidraad voor de uniforme aanpak inrichting openbare ruimte. Uitvoering vindt plaats indien werk met werk kan worden gemaakt.
		Samen met inwoners uitvoering aan een schouw van de openbare ruimte geven.
604	**Verkeer/mobiliteit**	
	De gemeente draagt naar vermogen bij aan de ambitie van Fryslân zodat er in 2025 geen verkeersdoden en ernstige verkeergewonden zijn.	Aanpak verkeersknelpunten in reactie op klachten/melding, afhankelijk van prioritering en beschikbare budget.
		Het college zal zich inzetten voor meer frequente verkeershandhaving in de vorm van snelheidscontroles op meerdere locaties binnen de dorpen.
		Uitvoering maatregelen om het landbouwverkeer vanwege verkeersveiligheid uit de dorpen (Damwâld, Rinsumageast) te krijgen. Leidraad hiervoor is de verdere uitwerking van de Mobiliteitsvisie (ANNO).
	Verbeteren verkeersveiligheid rond schoolzones.	Uitvoeren van afgesproken maatregelen en oplossen van knelpunten binnen de financiële mogelijkheden.
	Stimuleren fietsverkeer door optimaliseren van het fietsnetwerk en het fiets parkeren.	Het opgestelde Fietspadenplan (in ANNO-verband) uit te werken in een uitvoeringsprogramma (incl. financiën).
	Verbetering van de ketenmobiliteit van alle vormen van vervoer zoals het openbaar vervoer om de bereikbaarheid te verbeteren, zodanig dat wordt voldaan aan de verplaatsingsbehoefte van de verkeersdeelnemers.	Dit wordt uitgewerkt in de opgaven zoals deze zijn opgesteld in de Mobiliteitsvisie (ANNO).
		Ontwikkelen van het stationsgebied De Westereen. De uitkomsten betrekken bij de uitwerking opgaven van de Mobiliteitsvisie (ANNO).
	Ontsluiting De Westereen: komen tot een oplossing met zo breed mogelijk draagvlak in overleg met het dorp.	Dit is onderdeel van de verdere uitwerking van de Mobiliteitsvisie (ANNO).

Nr	Doelen	Activiteiten
	Samen met verenigingen voor dorpsbelangen en inwoners: Aanpak knelpunt(en) onderliggend wegennet Centrale As.	Miedloane, Dammeloane, Koailoane en Broekloane. Miedloane en Dammeloane Fase 1 zijn in 2021 aangepakt. Dammeloane Fase 2 in 2022.

Onderwerp beleidsdocumenten
Riolering
Gemeentelijk rioleringsplan (in ontwikkeling)
Meetplan riolering (in ontwikkeling)
Onderhoudskwaliteit openbare ruimte
Quick scan kapitaalgoederen en beleid onderhoudsniveau kapitaalgoederen (PPN 2017)
Groenbeleids- en beheersplannen
Beleidsplannen openbare verlichting
Wegenbeleids- en beheersplannen
Baggerplannen
Duurzame inrichting openbare ruimte
Intentieverklaring Dark Sky Waddengebied (m.u.v. Kollumerland c.a.)
Biodiversiteitsbeleid (in ontwikkeling)
Verkeer/mobiliteit
Mobiliteitsvisie (ANNO) (2020)
Manifest verkeersveiligheid (2015)
Verkeersstructuurplan Dantumadiel (2012)

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
GR Leer-Werkbedrijf Noard East Fryslân.	Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.

Overzicht baten en lasten 2022 Programma 6: Iepenbiere Romte

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Verkeer en vervoer / Mobiliteit	4	-66	-62
Beheer openbare ruimte	1.748	-4.992	-3.244
Beheer en onderhoud sportvelden en gebouwen	193	-774	-582
Beheer en onderhoud begraafplaatsen	0	-42	-42
Totalen voor mutaties reserves	**1.944**	**-5.873**	**-3.929**
Toevoegingen aan reserves	0	-230	-230
Onttrekkingen aan reserves	190	0	190
Geraamd resultaat	**2.134**	**-6.103**	**-3.969**

Algemiene dekkingsmiddels

Waar gaat 'Algemiene dekkingsmiddels over?
Algemiene dekkingsmiddels Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de algemene dekkingsmiddelen in de gemeentelijke begroting apart zichtbaar gemaakt. De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit: - Lokale heffingen Dit zijn opbrengsten uit de gemeentelijke belastingen en heffingen en de daarmee samenhangende uitvoeringskosten voor de WOZ, de heffing en de invordering. - Algemene uitkeringen Dit zijn de van het Rijk ontvangen middelen om de gemeentelijke taken uit te voeren. Een deel van dit geld komt uit het Gemeentefonds en wordt uitgekeerd in de vorm van algemene uitkeringen, dit is inclusie de decentralisatie-uitkering "sociaal domein". - Dividend Dit zijn de opbrengsten (dividend) uit de deelnemingen in de BNG. - Overige algemene dekkingsmiddelen Dit zijn de overige algemene dekkingsmiddelen waaronder het taakveld treasury en de overige baten en lasten (stelposten). **Mutaties in de reserves** Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de mutaties in de algemene- en bestemmingsreserves apart zichtbaar gemaakt in de begroting. De mutaties in de reserves die een relatie hebben met een specifiek programma zijn opgenomen onder het desbetreffende programma zodat per programma een resultaat voor en na bestemming zichtbaar is. Onder algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien vinden rentetoevoegingen plaats aan de algemene reserve en de reserve bouwgrondexploitatie.

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
NV Afvalsturing Friesland (Omrin)	De gemeente Dantumadiel is op twee manieren betrokken bij Omrin, als aandeelhouder en als klant/leverancier van afval. De gemeente ontvangt dividend.
NV Bank Nederlandse Gemeenten	Dantumadiel bezit per 31-12-2016 12.285 aandelen, die een belang van € 30.712. vertegenwoordigen (2,50 per aandeel). De gemeente ontvangt dividend.
NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland	De gemeente Dantumadiel bezit 26,5% (2.650 x € 50)van de aandelen in NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland, maar is niet aansprakelijk voor de ontstane tekorten. De gemeente ontvangt dividend.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Overhead	% van totale lasten	2019		n.v.t.
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2020	194,00	270,00
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	2021	827,00	Geen data
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	2021	878,00	Geen data

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Overhead	Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.	Eigen begroting
Gemiddelde WOZ waarde	De gemiddelde WOZ-waarde van woningen.	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	'Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO

Overzicht baten en lasten 2022 Algemiene dekkingsmiddels

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Lokale heffingen	4.307	-103	4.204
Algemene uitkeringen	38.570	-258	38.312
Dividend	31	0	31
Overige algemene dekkingsmiddelen	21	-307	-286
Totalen voor mutaties reserves	**42.928**	**-669**	**42.260**
Toevoegingen aan reserves	0	-165	-165
Onttrekkingen aan reserves	117	0	117
Geraamd resultaat	**43.045**	**-834**	**42.211**

Overhead

Waar gaat Overhead over?

Overhead
In het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV wordt onder artikel l, tweede lid onder l de definitie overhead nader geduid. In de toelichting van het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV is de definitie voor overhead van Vensters voor Bedrijfsvoering gehanteerd als uitgangspunt voor de definitie van overhead binnen het BBV. De Commissie BBV heeft als taak om duidelijkheid te verschaffen wanneer de toepassing van deze definitie in de praktijk tot vragen leidt. Dit heeft geleid tot een notitie overhead waarin beschreven is wat wel en wat niet onder de overhead valt.

Overhead bestaat in elk geval uit:
1. leidinggevenden primair proces (hiërarchisch).
2. financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
3. P&O / HRM.
4. inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement).
5. interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie (KCC).
6. juridische zaken.
7. bestuurszaken en bestuursondersteuning.
8. informatievoorziening en automatisering (ICT).
9. facilitaire zaken en Huisvesting.
10. documentaire Informatie Voorziening (DIV).
11. managementondersteuning primair proces.

Overzicht baten en lasten 2022 Overhead

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Overhead	7	-7.170	-7.163
Geraamd resultaat	**7**	**-7.170**	**-7.163**

Heffing VPB

Waar gaat Heffing VPB over?
Heffing VPB Voor een zeer groot aantal activiteiten van de gemeente Dantumadiel geldt dat niet voldaan wordt aan de ondernemingscriteria en dat deze niet belasting- en aangifteplichtig zijn voor de VPB. Er is ofwel sprake van het aanbieden van een “collectief goed” (geen deelname economische verkeer), “normaal vermogensbeheer” of van “structureel verlieslatende activiteiten”. De gemeente doet alleen aangifte voor haar belaste activiteiten in het kader van de verkoop afvalstromen en het grondbedrijf. Het aan deze activiteiten toe te rekenen vermogen wordt gewaardeerd op de fiscale openingsbalans. Het te betalen bedrag aan VPB op het resultaat behaald met de grondexploitaties is op korte termijn beperkt, tenzij een enorm herstel in de vastgoedmarkt optreedt. Daarom is ervoor gekozen het te betalen bedrag aan VPB als PM-post te oormerken en alleen de externe kosten die gemoeid zijn met het verplichte aangifteproces te begroten.

Overzicht baten en lasten 2022 Heffing VPB

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Heffing VPB	0	0	0
Geraamd resultaat	**0**	**0**	**0**

Onvoorzien

Waar gaat Onvoorzien over?
Onvoorzien Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de gereserveerde middelen voor structureel onvoorzien apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

Overzicht baten en lasten 2022 Onvoorzien

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Onvoorzien	0	0	0
Geraamd resultaat	**0**	**0**	**0**

Geprognotiseerde balans per 31 december

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Activa					
Vaste activa					
(Im)materiële vaste activa	44.018	43.013	41.575	40.134	38.338
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	100	100	100	100	100
Financiële vaste activa: Leningen	1.248	1.248	1.248	1.248	1.248
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	28	28	28	28	28
Totaal vaste activa	**45.394**	**44.389**	**42.951**	**41.510**	**39.714**
Vlottende activa	977	226	-62	-865	-450
Voorraden	0	0	0	0	0
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	9.332	9.332	9.332	9.332	9.332
Liquide middelen	5.166	0			
Overlopende activa	957	957	957	957	957
Totaal vlottende activa	**16.432**	**10.515**	**10.227**	**9.424**	**9.839**
Balanstotaal activa	**61.826**	**54.904**	**53.178**	**50.934**	**49.553**

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Passiva					
Vaste passiva					
Eigen vermogen	4.397	4.070	4.140	4.376	4.699
Voorzieningen	7.046	7.018	7.003	7.001	7.011
Vaste schulden rentetypische looptijd > 1 jaar	42.606	29.298	27.827	28.370	28.851
Totaal vaste passiva	**54.049**	**40.386**	**38.970**	**39.747**	**40.561**
Vlottende passiva					
Netto vlottende schulden looptijd < 1 jaar	4.625	4.625	4.625	4.625	4.625
Overlopende passiva	3.152	9.893	9.583	6.562	4.367
Totaal vlottende passiva	**7.777**	**14.518**	**14.208**	**11.187**	**8.992**
Balanstotaal passiva	**61.826**	**54.904**	**53.178**	**50.934**	**49.553**

De meerjarenbegroting 2022 - 2025

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Baten						
1: Ynwenner en Bestjoer	246	282	254	254	254	254
2: Mienskip	1.783	240	162	162	162	149
3: Soarch en Wolwêzen	10.082	9.227	8.318	8.318	8.318	8.318
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	1.143	1.082	64	64	64	64
5: Wenjen en Omjouwing	3.878	2.851	3.093	2.996	2.968	2.968
6: Iepenbiere Romte	2.025	2.426	1.913	1.905	1.942	2.006
Algemiene dekkingsmiddels	41.403	41.536	42.928	41.667	41.577	41.672
Overhead	55	7	7	7	7	7
Heffing VPB	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**60.615**	**57.653**	**56.740**	**55.373**	**55.293**	**55.438**

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Lasten						
1: Ynwenner en Bestjoer	-2.976	-3.065	-3.100	-3.106	-3.119	-3.128
2: Mienskip	-3.071	-3.076	-2.783	-2.780	-2.782	-3.005
3: Soarch en Wolwêzen	-33.492	-32.682	-32.448	-32.075	-31.901	-31.772
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-1.641	-1.834	-797	-840	-847	-710
5: Wenjen en Omjouwing	-4.210	-3.616	-3.608	-3.410	-3.410	-3.409
6: Iepenbiere Romte	-5.545	-6.360	-5.873	-5.964	-6.048	-5.839
Algemiene dekkingsmiddels	-740	-844	-669	-659	-669	-665
Overhead	-6.834	-6.968	-7.170	-7.036	-7.048	-6.997
Heffing VPB	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	**-58.510**	**-58.446**	**-56.448**	**-55.869**	**-55.823**	**-55.525**

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Geraamde saldo van baten en lasten per programma						
1: Ynwenner en Bestjoer	-2.730	-2.783	-2.845	-2.851	-2.864	-2.874
2: Mienskip	-1.288	-2.836	-2.621	-2.618	-2.620	-2.857
3: Soarch en Wolwêzen	-23.410	-23.454	-24.130	-23.757	-23.583	-23.453
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-498	-752	-733	-776	-783	-646
5: Wenjen en Omjouwing	-332	-765	-514	-414	-441	-441
6: Iepenbiere Romte	-3.521	-3.934	-3.961	-4.059	-4.106	-3.833
Algemiene dekkingsmiddels	40.663	40.693	42.260	41.008	40.908	41.006
Overhead	-6.780	-6.962	-7.163	-7.029	-7.041	-6.990
Heffing VPB	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	**2.105**	**-794**	**292**	**-496**	**-530**	**-87**
Toevoegingen & onttrekkingen aan reserves						
Toevoegingen aan reserves	-7.446	-3.199	-713	-560	-560	-416
Onttrekkingen aan reserves	6.092	3.568	1.014	589	610	328
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**-1.354**	**369**	**300**	**28**	**50**	**-88**
Geraamde resultaat	**751**	**-425**	**592**	**-467**	**-480**	**-175**

Paragraaf lokale heffingen

Hieronder treft u een beknopte uiteenzetting aan van de omvang van het huidige pakket aan belastingen en van het beleid met betrekking tot de jaarlijks vast te stellen tarieven en de kwijtschelding van belastingen. Ook zijn de effecten van dat beleid vertaald in de woonlastenontwikkeling voor het jaar 2022 ten opzichte van 2021.

Overzicht belastingen en heffingen

Onroerendezaakbelastingen
De onroerendezaakbelastingen zijn de belangrijkste gemeentelijke belastingen waarvan de opbrengst tot de algemene middelen behoort en dus naar eigen inzicht kan worden besteed. De hoogte van de aanslagen is zowel afhankelijk van de waarde van een pand, zoals die elk jaar wordt bepaald op basis van de Wet waardering onroerende zaken (hierna: Wet WOZ), als van de door de raad vastgestelde tarieven.
Er wordt onderscheid gemaakt tussen tarieven voor eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen.

Toeristenbelasting
Met ingang van 1 januari 2021 is de toeristenbelasting ingevoerd. De toeristenbelasting is een algemene verblijfsbelasting en daarmee een algemeen dekkingsmiddel.
De belasting is gebaseerd op de gedachte, dat binnen de gemeentepersonen verblijven, die daar niet woonachtig zijn, maar wel gebruik maken van de (algemene) gemeentelijke voorzieningen. De belasting moet dan ook worden gezien als een tegemoetkoming in de kosten van de gemeente voor de instandhouding van die voorzieningen. De belasting wordt verschuldigd voor het houden van verblijf met overnachting tegen vergoeding en wordt geheven van degene die verblijf biedt. Deze is dan bevoegd de belasting te verhalen op de persoon of personen die verblijf houden.

Afvalstoffenheffing
De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing. De opbrengst vloeit niet naar de algemene middelen, maar dient ter dekking van de kosten van afvalinzameling en –verwerking van huishoudelijke afvalstoffen. Het uitgangspunt is dat deze kosten inclusief de kosten van kwijtschelding volledig worden gedekt uit de opbrengst van de afvalstoffenheffing (100% kostendekking). In de tariefstelling wordt onderscheid gemaakt tussen een- en meerpersoonshuishoudens. Hiermee wordt invulling gegeven aan het principe “de vervuiler betaalt”.

Rioolheffing
De kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel worden door middel van de rioolheffing verhaald op de gebruikers van woningen en niet-woningen die op dat stelsel zijn aangesloten. De gemeente heeft naast de zorgplicht voor gemeentelijk afval- en hemelwater ook de zorgplicht voor grondwater. De opbrengst van de rioolheffing, met als uitgangspunt 100% kostendekking (inclusief kosten van kwijtschelding) wordt gebruikt om de voorzieningen, die dienen voor de uitvoering van genoemde zorgplicht, te bekostigen.

Leges
Voor elk van de belastingverordeningen waarbij sprake is van kostenverhaal, zoals de hiervoor aangehaalde verordeningen afvalstoffen- en rioolheffing, moet inzichtelijk worden gemaakt, dat de totale geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale lasten van de verordening.
Deze opbrengstnorm ziet op de verordening in haar totaliteit, maar anders dan in bijvoorbeeld de Verordening rioolheffing of afvalstoffenheffing worden in de Legesverordening heel veel verschillende diensten van een tarief voorzien. Voorbeelden zijn paspoorten, rijbewijzen, huwelijksvoltrekkingen, omgevingsvergunningen, evenementenvergunningen en drank- en horecavergunningen.

De diensten waarvoor leges worden geheven, zijn in de Legesverordening op samenhang geclusterd.
• Titel 1 Algemene dienstverlening;
• Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;
• Titel 3 Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn.

Onder Titel 1 vallen met name de legestarieven voor diensten van Burgerzaken (paspoorten, rijbewijzen en huwelijksvoltrekkingen).

Onder Titel 2 vallen de legestarieven voor diensten die verleend worden onder de noemer ‘omgevingsvergunning’ (voorheen bouwvergunning).
Onder Titel 3 vallen de legestarieven voor diensten die uitsluitend verleend worden aan ondernemers zoals de drank- en horecavergunning, de evenementenvergunning en de vergunning voor seksbedrijven.

Kruissubsidiëring
Binnen Titel 1 is kruissubsidiëring toegestaan. Zo mag bijvoorbeeld het tarief voor huwelijksvoltrekkingen meer dan kostendekkend worden vastgesteld ter compensatie van een niet kostendekkend tarief voor paspoorten.
Ook binnen Titel 2 is kruissubsidiëring toegestaan alsmede tussen Titel 1 en 2. Niet kostendekkende tarieven voor de diensten die vallen onder Titel 1 mogen dus gecompenseerd worden door meer dan kostendekkende tarieven voor de omgevingsvergunning uit Titel 2.
Op grond van de Europese Dienstenrichtlijn is binnen Titel 3 kruissubsidiëring niet toegestaan. Voor elk van de tarieven van die Titel geldt de norm van maximaal 100% kostendekking.

100% kostendekking (ANG-model)
Met ingang van het jaar 2021 is besloten om voor Titel 1 en 2 van de legesverordening de tarieven op een zodanig niveau vast te stellen dat (al dan niet met gebruikmaking van kruissubsidiering) steeds 100% van de lasten wordt verhaald. Voor Titel 3 is dat voornemen op het laatste moment losgelaten, omdat de effecten daarvan te veel op maatschappelijke en economische weerstand stuitten. Daar is de kostendekkendheid voor 2021 uiteindelijk beperkt tot 40%.
Uitgangspunt voor de berekening van de lasten is al het zogenoemde ANG-model. Ook voor het jaar 2022 is dat model leidend voor de in aanmerking te nemen geraamde lasten per Titel. Het definitieve ANG-model 2022 zal in de raadsvergadering van december 2021 aan de raad worden voorgelegd.

Tarieven en kwijtscheldingsbeleid

Tarieven
Inflatiepercentage 1,4%
Voor zover geen ander beleid of overwegingen gelden, worden de tarieven van de belastingen, heffingen en rechten verhoogd met de stijging van het consumentenprijsindexcijfer. Bij de opstelling van deze paragraaf is uitgegaan van een inflatiepercentage van 1,4% gebaseerd op de geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP) van het Centraal Planbureau.

100% kostendekking rioolheffing, afvalstoffenheffing en Titel 1 en 2 legesverordening
Voor de afvalstoffen- en rioolheffing en de Titels 1 en 2 van de legesverordening wordt een kostendekking aangehouden van 100%. Voor Titel 3 zal in de tijd geleidelijk naar 100% kostendekking worden toegewerkt.

Compensatie tarief OZB-woningen met daling/stijging tarief riool- en afvalstoffenheffing
Op 7 juli 2020 is een amendement aangenomen op basis waarvan voor de berekening van het tarief woningen OZB het vertrekpunt weliswaar steeds het inflatiepercentage is, maar dat in aanvulling daarop het tarief ook wordt aangepast om de effecten van een daling en/of stijging van de tarieven riool- en afvalstoffenheffing volledig te compenseren.

Toeristenbelasting
Dit is een relatief nieuwe belasting waarvan de precieze financiële effecten voor zowel de gemeente als de branche nog niet goed in beeld zijn, omdat de aanslagen voor het jaar 2021 pas begin 2022 worden vastgesteld. Het voert te ver om vooruitlopend daarop tarieven voor het jaar 2022 nu al aan te passen.

Kwijtscheldingsbeleid
Met het hanteren van een kwijtscheldingsregeling geeft de gemeente een deel van zijn burgers de mogelijkheid om voor een lagere belastingaanslag in aanmerking te komen. De ruimte om een eigen gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid te voeren is beperkt. De criteria waaraan kwijtscheldingsverzoeken getoetst worden, zijn op rijksniveau vastgesteld. Wel mogen gemeenten zelf bepalen van welke belastingen zij kwijtschelding verlenen en welk deel van de belastingaanslag wordt kwijtgescholden.
De aanslagen onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing komen in principe voor kwijtschelding in aanmerking. De gemeente Dantumadiel maakt gebruik van de ruimst mogelijke normen voor kwijtschelding, namelijk de 100% bijstandsnorm en de 100% AOW-norm.

Het kabinet heeft op 6 juli 2021 besloten om de normen voor kwijtschelding met ingang van 1 januari 2022 aan te passen. De zogenoemde “vermogensnorm”, waaronder te verstaan het in acht te nemen vrij te stellen vermogen om voor kwijtschelding in aanmerking te komen, wordt voor volledig arbeidsongeschikten en AOW’ers verhoogd met € 2.000. De gemeente zal haar beleid daarop aanpassen.
Het bedrag aan te verlenen kwijtscheldingen is geraamd op € 180.000.

Tarieven 2022

Het tarief van iedere lokale heffing wordt in het najaar door middel van een apart raadsvoorstel vastgesteld. Met inachtneming van hetgeen hiervoor is opgemerkt over de beleidskaders waarbinnen in algemeenheid beslissingen worden genomen over tariefontwikkelingen, zijn hierna de precieze effecten daarvan voor het jaar 2022 ten opzichte van 2021 weergegeven.

Belasting soort	Tarief 2021	Tarief 2022	Procentuele correctie
OZB-eigenaar woningen*	0,1993%	0,1819%	-/- 8,74%
OZB-eigenaar niet-woning	0,2937%	0,2978%	1,40%
OZB-gebruiker	0,2285%	0,2317%	1,40%
Toeristenbelasting	€ 1,00	€ 1,00	0%
Leges	div.	div.	div.
Afvalstoffenheffing			
Eenpersoonshuishouden	€ 204,13	€ 219,97	7,76%
Meerpersoonshuishouden	€ 255,01	€ 274,79	7,76%
Rioolheffing			
Woningen	€ 192,15	€ 192,15	0%
Bedrijven	€ 233,92	€ 233,92	0%
Verpleeg- en verzorgingshuizen	€ 277,61	€ 277,61	0%
garageboxen	€ 20,76	€ 20,76	0%

* De gemiddelde WOZ-waarde van de woningen bedroeg in het jaar 2021 € 213.000 (taxatiedatum 1 januari 2020). Op basis van cijfers van het CBS verwachten wij voor het jaar 2022 (taxatiedatum 1 januari 2021) een stijging van de waarde met 7% tot een gemiddelde WOZ-waarde voor de woningen van € 228.000. De verwachting is dat de waarde van de niet-woningen voor het jaar 2022 nagenoeg ongewijzigd blijft ten opzichte van 2021.

Belastingopbrengsten 2022

Onderstaande tabel geeft een beeld van de voor het jaar 2022 begrote opbrengsten voor de belastingen, rechten en heffingen in totaliteit te stellen op € 8.580.133.

Opbrengsten belastingen (bedragen x 1 euro)

Belasting soort	Verwachte opbrengst 2021	Begroting 2022	Saldo
OZB-eigenaar woningen	3.307.400	3.205.315	-/-102.085
OZB-eigenaar niet-woning	677.600	687.000	9.400
OZB-gebruiker	379.300	384.600	5.300
Toeristenbelasting	20.000	20.000	00
Afvalstoffenheffing	1.911.946	2.060.334	148.388
Rioolheffing	1.585.500	1.585.500	00
Leges	676.890	637.378	-/- 39.512
Totaal	8.558.636	8.580.133	21.497

Kostendekking afvalstoffenheffing, rioolheffing, en leges

De geraamde opbrengsten van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges mogen niet uitgaan boven de geraamde lasten ter zake. Dit betekent dat de tarieven van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges maximaal kostendekkend mogen zijn. Een overzicht van de geraamde lasten en opbrengsten die als basis gelden voor het tarief 2022 zijn hierna opgenomen.

Afvalstoffenheffing

Overzicht kostendekking afvalstoffen	Taakveld	Begroting 2022
LASTEN:		
Exploitatielasten afvalstoffen	7.3 Afval	1.813.986
Straatreiniging	7.3 Afval	34.591
Heffins en inningskosten	7.3 Afval	2.150
Overhead	0.4 Overhead	260.746
Compensablele BTW	n.v.t.	240.783
Kwijtscheldingen	6.3 Inkomensregelingen	90.000
Kapitaallasten	7.3 Afval	53.727
Totale lasten		2.495.983
BATEN:		
Baten afvalstoffenheffing	7.3 Afval	1.911.946
Onttrekking uit voorziening afvalstoffen	7.3 Afval	40.000
Vergoeding verpakkingen/drankenkartons	7.3 Afval	287.660
Overige baten	7.3 Afval	104.209
Dividend	0.5 Treasury	3.780
Voorgestelde tariefstijging	7.3 Afval	148.388
Totale baten		2.495.893
Dekkingspercentage		100%

In de raadsbrief van 2 februari 2021 (kenmerk 302610-2021) wordt er mededeling van gedaan, dat lopende het boekjaar 2020 een kredietoverschrijding is geconstateerd bij enkele posten die te maken hebben met Afval. De som van die posten levert een substantiële overschrijding op voor de kosten met betrekking tot de Afvalstoffenheffing. Meer concreet leidt dat nu voor het jaar 2022 tot een tariefstijging van 7,76 %. Die, als hiervoor aangegeven, wel weer wordt gecompenseerd door een tariefdaling onroerendezaakbelastingen voor de eigenaar van een woning. Zodat de woonlasten van die groep per saldo niet worden beïnvloed door de stijging van het tarief voor de afvalstoffenheffing.

Rioolheffing

Overzicht kostendekking riolering	Taakveld	Begroting 2022
LASTEN:		
Exploitatielasten riolering	7.2. Riolering	631.444
Straatreiniging	7.2. Riolering	34.591
Heffingen en inningskosten	7.2. Riolering	2.150
Overhead	0.4 Overhead	187.523
Compensabele BTW	n.v.t.	141.161
Kwijtscheldingen	6.3 Inkomensregelingen	90.000
Kapitaallasten	7.2. Riolering	289.376
Dotatie aan Voorziening GRP	7.2. Riolering	230.587
Totale lasten		1.606.832
BATEN:		
Baten riolering	7.2. Riolering	1.585.500
Verhoging tarieven	7.2. Riolering	0
Onttrekking uit Voorziening riolering	7.2. Riolering	0
Overige baten	7.2. Riolering	21.332
Totale baten		1.606.832
Dekkingspercentage		100%

Vooralsnog geven de te verwachten ontwikkeling van de lasten en opbrengsten voor 2022 geen aanleiding om de tarieven aan te passen. Noch een stijging, noch een daling.

Daarin kan verandering komen op het moment dat het nieuwe Gemeentelijke Rioleringsplan (naar verwachting) in de loop van dit najaar het licht ziet. Niet uitgesloten is, dat op basis van de resultaten van dat plan toch gewijzigde inzichten gaan ontstaan. Eventuele daarmee verband houdende aanpassingen van het tarief dienen dan wel uiterlijk in de raadsvergadering van december dit jaar te worden vastgesteld. In de loop van 2022 kunnen de tarieven voor dat jaar niet meer worden verhoogd.

Leges
Voor een begroting (raming) van lasten en opbrengsten wordt voor de leges aangesloten bij het zogenoemde ANG-model. De cijfermatige uitwerking van dat model voor het jaar 2022 treft u aan in de bijlagenmap.

Kort samengevat ziet het beeld voor de leges er als volgt uit:

(bedragen in €)	Begrote opbrengsten 2022	Toegerekende kosten	Kostendekking
Titel 1 Algemene Dienstverlening	226.416	226.771	100%
Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning	394.415	400.081	99%
Totaal Titel 1 en 2	621.159	626.852	99,9%
Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijnen	16.547	37.700	44%
Totaal Legesverordening	637.378	664.552	96%

Woonlastenontwikkeling een- en meerpersoonshuishoudens 2021 – 2022

Voor een beeld over de ontwikkeling van de woonlasten wordt in de regel onderscheid gemaakt tussen eigenaar-bewoners en huurders en daarbinnen weer tussen een- en meerpersoonshuishoudens. Voor beide groepen geldt, dat de woonlasten in ieder geval een resultante zijn van tariefontwikkelingen van de afvalstoffenheffing en rioolheffing. Voor de eigenaar-bewoner wordt dat aangevuld met de tariefontwikkeling voor de onroerendezaakbelastingen.

Woonlasten eigenaar-bewoner

Gemiddelde woonlasten eigenaar-bewoner	Eenpersoonshuishoudens	Meerpersoonshuishoudens
Dantumadiel	2022	2022
Onroerendezaakbelastingen eigenaar [1)]	414,73	414,73
Afvalstoffenheffing	219,97	274,79
Rioolheffing [2)]	192,15	192,15
	---------	---------
Totaal	826,85	881,67
Gemiddelde woonlasten	2021	2021
	820,78	871,66
Ontwikkeling lokale lastendruk 2021-2022	1,00%	1,00%

[1)] Voor het jaar 2022 is een gemiddelde WOZ-woningwaarde aangehouden van € 228.000 (inclusief 7% verwachte waardestijging).
[2)] Rioolheffing voor meerpersoonshuishoudens gebaseerd op een waterverbruik van 135 m3 per jaar en voor éénpersoonshuishoudens op 46 m3 per jaar.

Woonlasten huurder

Gemiddelde woonlasten huurder	Eenpersoonshuishoudens	Meerpersoonshuishoudens
Dantumadiel	2022	2022
Afvalstoffenheffing	219,97	274,79
Rioolheffing	192,15	192,15
	---------	---------
Totaal	412,12	466,94
Gemiddelde woonlasten	2021	2021
	396,28	447,16
Ontwikkeling lokale lastendruk 2021-2022	4%	4%

Vergelijking woonlasten op basis van Atlas van de lokale belastingen

Elk jaar publiceert het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) , een onafhankelijk onderzoeksinstituut verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen, de zogenoemde Atlas van de lokale belastingen. Dat Atlas geeft jaarlijks een overzicht van de heffingen van gemeenten, provincies en waterschappen, waaraan wij voor het jaar 2021 de onderstaande tabellen hebben ontleend.
In die tabellen worden de gemiddelde woonlasten voor de eigenaar-bewoner en de huurder weergegeven, alsmede de provinciale en landelijke rangorde voor wat betreft de meerpersoonshuishoudens. In het verlengde daarvan hebben wij , zowel in relatieve als absolute zin, de afwijkingen ten opzichte van het Friese gemiddelde weergegeven. Let wel: het gaat hierbij om de cijfers 2021. De cijfers 2022 zijn uiteraard pas in de loop van volgend jaar beschikbaar.

Woonlasten 2021 eigenaar – bewoner

Gemeente	Eénpersoons	Meerpersoons	Rangorde provinciaal meer-persoons	Rangorde landelijk meer-persoons
Dantumadiel	820	871	18	257
Gemiddelde in Friesland	685	791		

Verhouding t.o.v. Fries gemiddelde	Éénpersoons	Meerpersoons
In procenten	117%	110%
In euro's	135	80

De provinciale rangorde is in 2021 ten opzichte van 2020 verslechterd. De gemeente is van plaats 15 gezakt naar plaats 18. Nummer 1 heeft de laagste woonlasten (Ameland) en nummer 18 de hoogste (Dantumadiel). Landelijk is de gemeente ook iets teruggevallen van plek 236 naar 257.
De verhouding ten opzichte van het Friese gemiddelde is heel licht verbeterd voor éénpersoonshuishoudens. Voor die groep bedroeg de verhouding in 2020 119,1%. Dat is nu 117%.
Voor meerpersoonshuishoudens is die verhouding behoorlijk toegenomen van 103,9% in 2020 naar 110% in 2021.

Woonlasten 2021 huurder

Gemeente	Eénpersoons	Meerpersoons	Rangorde provinciaal meer-persoons	Rangorde landelijk meer-persoons
Dantumadiel	396	447	10	231
Gemiddelde in Friesland	333	442		

	Éénpersoons	Meerpersoons
In procenten	116%	101%
In euro's	63	5

Voor de huurder met een meerpersoonshuishouden geldt, dat de provinciale positie in 2021 ongewijzigd is gebleven ten opzichte van 2020. Nog altijd plek 10. Nummer 1 heeft de laagste woonlasten (Harlingen) en nummer 18 de hoogste (Waadhoeke).
De landelijke positie is wel iets verbeterd. Daar is de gemeente in de rangorde van "goedkoopste" gemeenten geklommen van plek 245 naar plek 231.
Het relatieve verschil ten opzichte van het Friese gemiddelde is ten opzichte van 2020 ook iets verbeterd. Voor éénpersoonshuishoudens met 9% en voor meerpersoonshuishoudens met 5%. De gemeente groeit voorzover het betreft de woonlastenontwikkeling voor huurders steeds meer naar dat gemiddelde toe.

Paragraaf weerstandsvermogen

Aanleiding en achtergrond

De Gemeente Dantumadiel acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico’s nu en de risico’s gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico’s van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico’s is tevens het weerstandsvermogen berekend.

Risicoprofiel

Om de risico's van de gemeente in kaart te brengen wordt er 2 keer per jaar een risico-inventarisatie uitgevoerd in samenwerking met de betrokken medewerkers uit de organisatie. Uit de inventarisatie zijn vanuit de gemeente in totaal 67 risico's in beeld gebracht. In het onderstaande overzicht (tabel 1) worden echter alleen het aantal risico's gepresenteerd welke gezamenlijk voor 80% het noodzakelijke weerstandsvermogen bepalen.

Deze risico-inventarisatie geeft een goed inzicht in de aanwezige risico’s en stelt organisatie en bestuur in staat beter te sturen op de beheersing van risico’s en te bepalen welk weerstandsvermogen nodig is om financiële schade voortkomend uit risico’s te ondervangen. Het plan is om de komende jaren het inzicht in risico’s en de sturing en beheersing van de risico’s verder te ontwikkelen.

Tabel 1 : belangrijkste financiële risico’s

Risico nummer	Risico omschrijving	Gevolgen	Invloed
R289	Rechtszaak MFC Feanwâlden.	Financieel - Betaling van de door de raad vastgestelde middelen voor de bouw van het MFC.	19,85%
R81	Groei aantal klanten WMO mede als gevolg van vergrijzing en overheidsbeleid.	Financieel - De kosten voor de WMO stijgen.	7,36%
R25	Toename van het aantal jeugdvoorzieningen door meer aanvragen dan verwacht.	Financieel - Er komt een overschrijding op de begrote budgetten. Deze overschrijding is afhankelijk van de zorgvraag en varieert per zwaarte van de zorgindicatie.	6,36%
R51	Er is minder uitstroom uit de participatiewet dan de beoogde 10%.	Financieel - Kosten voor de uitvoering van de participatiewet dalen niet terwijl daar wel rekening mee wordt gehouden.	5,00%
R130	Verandering klimaat.	Financieel - Toenemende kosten op het gebied van onderhoud en calamiteiten door veranderend klimaat en grotere weer extremen.	4,98%
R187	Er is geen extra geld beschikbaar gesteld voor de re-integratietrajecten in 2020 e.v. Hiermee is de capaciteit verlaagd, waardoor wachtlijsten ontstaan. Dit heeft als gevolg dat er minder uitstroom gerealiseerd kan worden en uitkeringen mogelijk langer verstrekt worden.	Financieel - Afbouw door werkleerbedrijf NEF van 100 trajecten jaarlijks naar 50. Ervaring (afgelopen 5 jaar) is 50% succes op re-integratietrajecten. Er stromen 50 personen per jaar minder uit de uitkering x € 15.000 = schadelast jaarlijks van € 750.000 in de BUIG.	4,79%
R250	CORONA - Taakstellende bezuinigingen worden niet gehaald	Financieel - Imago - -	3,95%
R97	Prijsstijging van uit te besteden werk. Vertraging in leveringen. Prijsstijging inkoop bouwmateriaal.	Financieel - Toenemende kosten bij onderhoud, vervanging en nieuwe projecten.	3,88%

Risico nummer	Risico omschrijving	Gevolgen	Invloed
R228	Door de herijking van het gemeentefonds zullen de plattelandsgemeenten waarschijnlijk minder geld van het rijk ontvangen.	Financieel - Herijking zal waarschijnlijk tot een lagere Algemene Uitkering leiden.	3,41%
R238	CORONA - Faillissement/surseance verbonden partijen	Financieel - Extra bijdrage verbonden partijen, Imago - Extra bijdrage verbonden partijen	3,16%
R133	De kosten van de grondexploitaties vallen hoger uit dan begroot.	Financieel - Lopende grondexploitaties worden verliesgevend, dan wel minder winstgevend.	2,81%
R24	De positie van SDF staat te ver van de gemeenten.	Financieel - Het inkoopsysteem met betrekking tot jeugdzorg wordt inefficiënt en niet gedragen	2,75%
R23	Indicaties voor jeugdzorg worden niet conform contractafspraken en administratieprotocol uitgevoerd door de zorgaanbieders.	Financieel - De zorgkosten zullen stijgen.	2,37%
R83	Oneigenlijk gebruik van gemeenschapsgeld door dubieuze zorgaanbieders (fraude)	Financieel - Gemeente betaalt voor zorg die niet volgens afspraak wordt geleverd	2,15%
R176	Extreem hoog ziekteverzuim van het gemeentelijke personeel.	Financieel - er moet meer personeel van derden worden ingehuurd	1,79%
R213	Het budgethouderschap, de sturing en de control op de bewaking van budgetten is niet optimaal.	Financieel - Overschrijding van budgetten	1,64%
R288	Risico rubber infill sportvelden	Financieel - Hoge kosten voor preventieve maatregelen, en hoge kosten bij vervanging van kunstgrasvelden.	1,42%
R100	Boomziekten en plagen.	Financieel - Hoge kosten voor opruimen van bomen en planten, bij herplanten van bomen en planten en van plaagbestrijding.	1,42%
R280	Areaal waterwegen inzichtelijk, maar risico bij de kosten van afvoer baggerspecie.	Financieel - Met de huidige financiële middelen te weinig budget voor afvoer van grotere hoeveelheden baggerspecie.	1,42%

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie in Naris uitgevoerd. De risicosimulatie is toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag niet nodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. De onderstaande grafiek en tabel 2 laten de resultaten van de risicosimulatie zien.

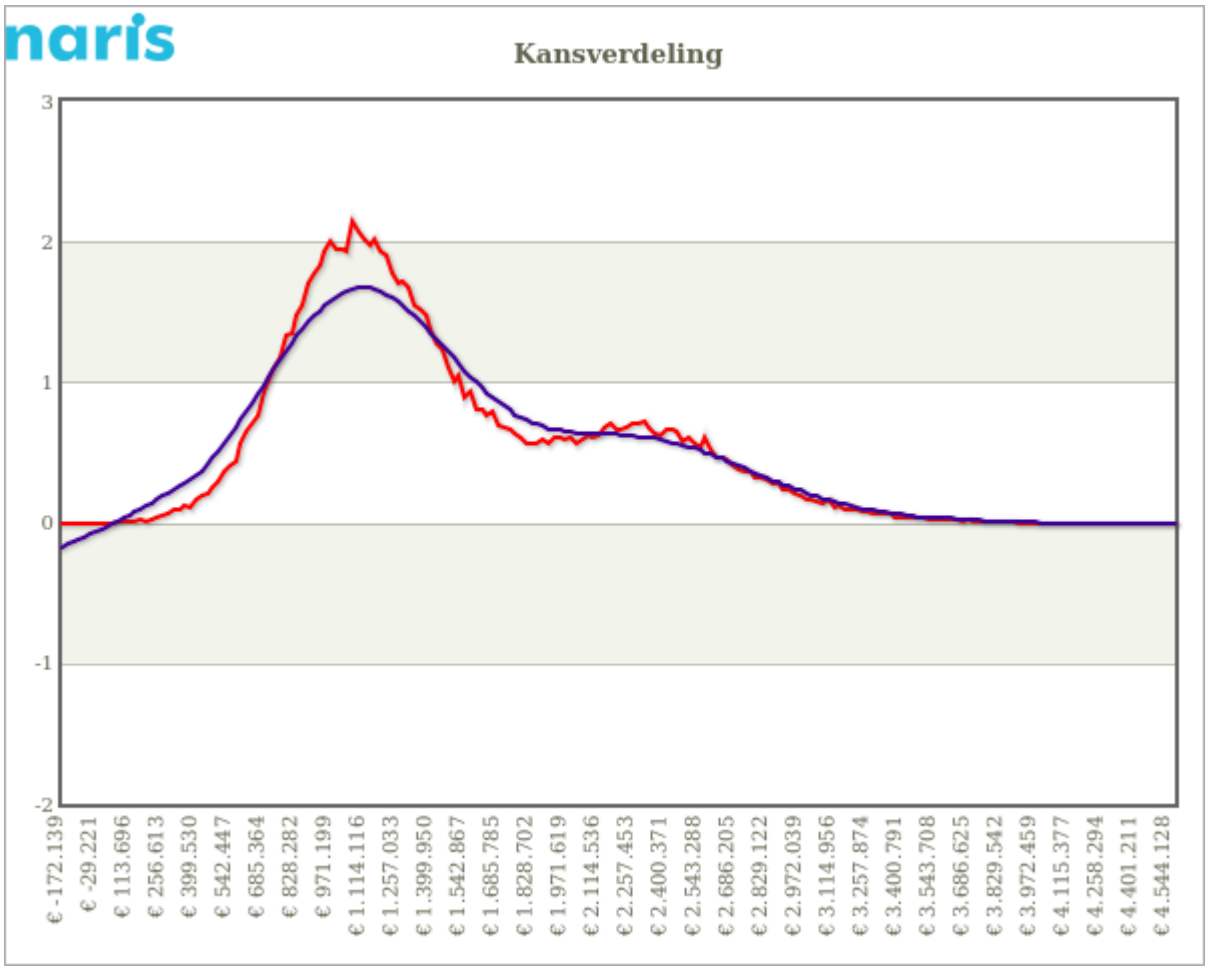

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	**Bedrag in €**
5%	645.274
10%	763.383
15%	845.916
20%	€ 917.143
25%	€ 978.956
30%	€ 1.038.039
35%	€ 1.095.619
40%	€ 1.154.332
45%	€ 1.215.873
50%	€ 1.284.150
55%	€ 1.359.243
60%	€ 1.449.359
65%	€ 1.567.053
70%	€ 1.722.481
75%	€ 1.918.992
80%	€ 2.116.589
85%	€ 2.296.272
90%	**€ 2.485.061**
95%	€ 2.731.594

Uit de bovenstaande grafiek en de bijbehorende tabel 2 is te concluderen dat het voor 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een weerstandsvermogen van afgerond € 2.500.000 (benodigde weerstandscapaciteit).
Naris adviseert bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit uit te gaan van de risicosimulatie en van een zekerheidspercentage van 90%. Wij stellen u voor deze systematiek in de toekomst te hanteren.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Dantumadiel bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. In het geval van Dantumadiel is dat de Algemene reserve.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	**Startcapaciteit 2022 in €**
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	5.137.000
Totale weerstandscapaciteit	**5.137.000**

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit
Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

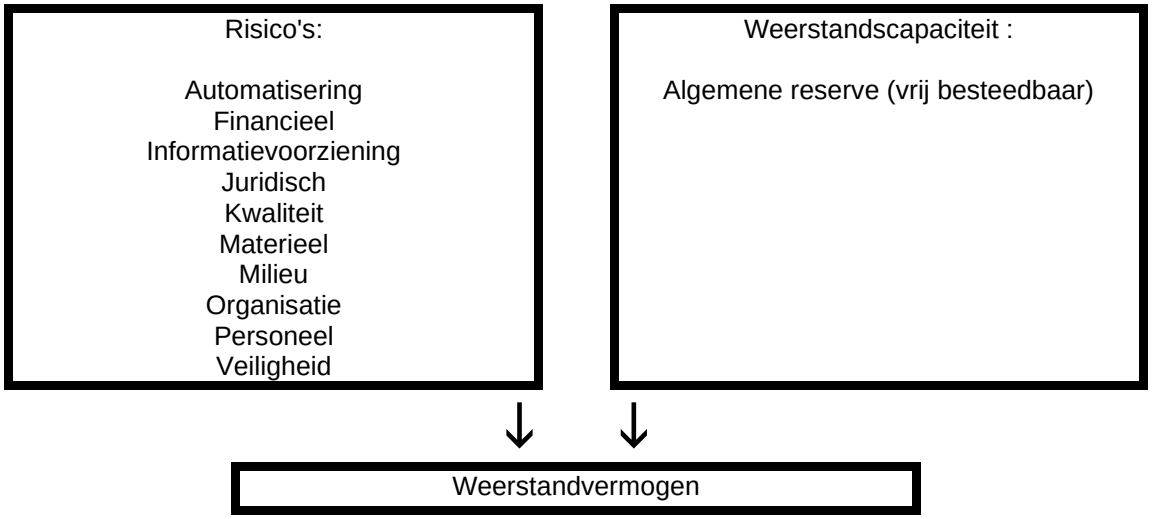

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandcapaciteit}} = \frac{5.137.000}{2.500.000} = 2{,}0$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van de berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	**Ratio**	**Betekenis**
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van uw organisatie valt in klasse B. Dit duidt op een ruim voldoende weerstandsvermogen.

Kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van gemeenten. Om dit te bereiken is de BBV op dit onderdeel aangepast en wordt deze paragraaf uitgebreid met de volgende kengetallen voor:

- Netto schuldquote;
- Solvabiliteitsratio;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit.

Deze kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente.

Terugkijkend naar de tegenvallers uit het korte verleden, de opmerkingen van de accountant uit het laatste accountantsverslag en het huidige rijksbeleid heeft ons inzicht gegeven dat sturen op alleen de benodigde weerstandscapaciteit niet voldoende is. Om een beter beeld te krijgen van de financiële positie moeten verschillende kengetallen in samenhang beoordeeld worden. Alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhoudingen geeft dit een goed beeld van de actuele financiële positie. Dit sluit tevens aan bij de gedane toezegging aan de SGP om voor de beoordeling van de financiële positie andere factoren te betrekken dan alleen de weerstandscapaciteit.

Netto schuldquote / Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen
Hoe hoger de schuld hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote laat de verhouding zien tussen de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen van de gemeente en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- en exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Netto schuldquote (excl. doorgeleende gelden)	44%	63%	57%	54%	53%	52%
Netto schuldquote	42%	61%	54%	52%	50%	49%

De schuldquote blijft over de jaren heen redelijk constant, wat betekent dat we voor het uitvoeren van de begroting geen extra leningen hoeven aan te trekken. De VNG adviseert om met de schuldquote binnen de 100% te blijven. De signaalwaarde voor de netto schuldquote bedraagt 130%. Bij deze signaalwaarde is sprake van een relatief hoge schuldendruk. Voor Dantumadiel kan dus vastgesteld worden dat er geen sprake is van een hoge schuldendruk.

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio (= Eigen Vermogen / Totaal Vermogen) geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe weerbaarder de gemeente is.

	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Solvabiliteit	15%	7%	14%	14%	15%	15%

De accountant geeft in haar accountantsverslag aan dat de solvabiliteit een goede maatstaf is om de financiële positie te beoordelen. De solvabiliteit is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe weerbaarder de gemeente is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Harde normen voor het percentage wat de solvabiliteit zou moeten hebben, zijn er niet, alleen wordt de veilige ondergrens vanuit de VNG aangehouden van 20%. Op basis van de voorliggende begroting, bedraagt de solvabiliteit 14%.

Om te groeien naar een solvabiliteit van 20%, zal bij een gelijkblijvend voorzieningenniveau en schuldenpositie, er minimaal € 8 miljoen in de algemene reserve moeten zitten. In aanloop naar de begrotingsbehandeling 2023-2026 zal hiervoor een plan van aanpak gemaakt worden.

Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten uit de exploitatie. Omwille van de vergelijkbaarheid van jaar op jaar is voor alle jaren uitgegaan van grond waarden exclusief niet in exploitatie genomen gronden (zoals vanaf de jaarrekening 2016 voorgeschreven door het BBV).

	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Grondexploitatie	2%	0%	1%	-2%	-1%	0%

De grondexploitatieratio geeft aan hoe groot de waarde van de grond is ten opzichte van de baten. Hoe minder grond een gemeente verkoopt, hoe hoger de grondpositie en hoe hoger de boekwaarde. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar. Een laag percentage en in sommige jaren negatief betekent dat de grondposities van de gemeente beperkt zijn.

Structurele exploitatieruimte
Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar het saldo van de structurele baten en structurele lasten en dit saldo wordt afgezet tegen de totale baten.

	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Str. exploitatieruimte	9%	-2%	1%	-2%	-1%	0%

De structurele exploitatieruimte ligt in de buurt van 0% omdat het begrotingssaldo ook rond de nullijn ligt.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden
De ruimte die een gemeente heeft om haar belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de woonlasten Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale lasten woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage.

	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Belastingcapaciteit	106%	107%	106%	106%	106%	106%

De belastingcapaciteit van 106% betekent dat de gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in Dantumadiel boven het landelijk gemiddelde liggen.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente Dantumadiel heeft ruim 3.390 hectare openbare ruimte in beheer. Er vinden veel activiteiten plaats, zoals wonen, werken en recreëren. Voor deze activiteiten zijn veel gemeentelijke kapitaalgoederen nodig, als wegen, riolering, kunstwerken, groen, verlichting en gebouwen.
In deze paragraaf wordt er een weergave gegeven van de stand van zaken van het kapitaalgoederenbeheer in de gemeente Dantumadiel. Onderhoud van kapitaalgoederen beslaat een substantieel deel van de begroting en een integraal overzicht is belangrijk voor een goed inzicht in de financiële positie.

Beleidsplannen
In februari 2021 zijn de Beleid / beheerplannen voor Wegen, Straatverlichting en Gebouwen vastgesteld. Voor wegen is het onderhoudsniveau Basis vastgesteld. Voor de lichtmasten heeft de raad besloten om periodiek (1 x per 5 jaar) schoon te maken (mast en armatuur) en voor de gebouwen het onderhoudsniveau conditiescore 3 te hanteren.

Hieronder de financiële consequenties van bovengenoemde vastgestelde beleidsplannen ten opzichte van wat in de begroting was opgenomen:

(bedrag in €)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Wegen	-35.591	- 68.005	- 122.550	- 145.298	- 171.267	- 201.352
Straatverlichting	304	304	304	304	304	304
Gebouwen	-148.510	-148.510	-148.510	-148.883	-166.570	-183.238
Totaal	**-183.597**	**-216.211**	**-270.756**	**-293.877**	**-337.533**	**-384.286**

De raad heeft bij het vaststellen van bovengenoemde beleidsplannen een amendement aangenomen waarmee is besloten om de investeringen, die nodig zijn om de kapitaalgoederen in stand te houden, niet meerjarig in de begroting op te nemen maar jaarlijks bij de begroting vast te stellen.

De investering zijn onlosmakelijk verbonden met het groot en klein onderhoud en zijn bedoeld om de kapitaalgoederen in stand te houden. Door deze investering niet meerjarig in de begroting op te nemen, zijn de financiële consequenties die voortvloeien uit de plannen, niet geborgd. Bij de perspectiefnota / begroting zal de raad gevraagd worden om alsnog de financiële consequenties meerjarig in de begroting op te nemen.

Tevens is in 2021 een beleid / beheerplan voor Kunstwerken, Groen en Waterwegen opgesteld. In het beleid / beheerplan groen is het onderhoudsniveau Basis in beeld gebracht. Bij de plannen van Kunstwerken en Waterwegen is in beeld gebracht wat nodig is om het in stand te houden. Een lager onderhoudsniveau te hanteren is niet mogelijk zonder dat er kapitaalvernietiging plaatsvindt. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in beeld gebracht die onlosmakelijk verbonden zijn met het in de stand van de kapitaalgoederen. De beleid / beheerplannen voor Kunstwerken, Groen en Waterlopen worden in oktober 2021 ter vaststelling aan de raad aangeboden. De financiële consequenties zijn bij de PPN in beeld gebracht en meegenomen in de conceptbegroting 2022.

Hieronder de financiële consequenties van Kunstwerken, Waterlopen en Groen ten opzichte van wat in de begroting was opgenomen:

(bedrag in €)	2022	2023	2024	2025	2026
Kunstwerken	-70.863	-94.222	-101.202	-102.437	-104.437
Waterlopen	-88.237	-88.237	-88.237	-88.237	-88.237
Groen (niveau B)	21.735	-3.265	20.534	20.534	19.962
Totaal	**-137.365**	**-185.724**	**-168.905**	**-170.140**	**-170.712**

Bij de perspectiefnota zijn de financiële consequenties voor Groen, Kunstwerken en Waterwegen in beeld gebracht. Echter, bij de financiële vertaling van de beleidsplannen van Groen en Kunstwerken is niet het volledige beschikbare budget meegenomen. Bij het opstellen van de begrotingsposten voor 2022 en volgende jaren, is dit aangepast waardoor dit een structureel positief resultaat heeft ten opzichte van wat bij de perspectiefnota 2022 is gepresenteerd.

De eenmalige extra toevoeging voor de voorziening is niet opgenomen. Dit is gedaan omdat de eenmalige extra toevoeging van € 120.000 voor kunstwerken en van € 10.000 voor de waterlopen nog in 2021 moet plaats vinden en niet in 2022. Deze storting is nodig om de voorziening in te kunnen stellen. Deze storting zal opgevoerd worden bij de 2e tussentijdse rapportage.

Beleidskader Gebouwen
In het nieuwe beleid / beheerplan Gebouwen (vaststelling jan 2021) heeft de raad onderhoudsniveau Conditiescore 3 vastgesteld. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in beeld gebracht die onlosmakelijk verbonden zijn met de instandhouding van het kapitaalgoed. Duurzaamheidsmaatregelen, met een terugverdientijd korter dan 5 jaar, zijn meegenomen in dit plan. Nieuwbouw, grootschalige verbouwingen en functionele verbeteringen vallen buiten dit beleidsplan. Kosten als gevolg van (nieuwe) wetten en regels op het gebied van verduurzaming vallen eveneens buiten dit beleidsplan. In het plan is geen onderhoud opgenomen voor het gemeentehuis en De Kruisweg vanaf 2027. Het college heeft besloten om een plan op te starten die erin moet resulteren dat uiterlijk over 5 jaar het gemeentehuis en de Kruisweg (voor een groot deel) anders is bestemd. (verkoop / verhuur)

Beleidskader Wegen
In het nieuwe beleid / beheerplan Wegen (vaststelling jan 2021) heeft de raad onderhoudsniveau Basis vastgesteld. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in beeld gebracht die onlosmakelijk verbonden zijn met de instandhouding van het kapitaalgoed.

Beleidskader Straatverlichting
In het nieuwe beleid / beheerplanstraatverlichting (vaststelling jan 2021) is een instandhoudingsniveau in beeld gebracht. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in beeld gebracht die onlosmakelijk verbonden zijn met de instandhouding van het kapitaalgoed. Daarnaast; niet verlichten, tenzij, Sober en doelmatig verlichten, tenzij. Er wordt onderscheid gemaakt in functioneel en esthetisch reinigen van armaturen respectievelijk masten. De raad heeft besloten om de lichtmasten periodiek (1 x per 5 jaar) schoon te maken. (mast en armatuur)

Beleidskader Groen
In het nieuwe beleid / beheerplan Groen (vaststelling nov 2021) is het onderhoudsniveau Basis in beeld gebracht. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in beeld gebracht die onlosmakelijk verbonden zijn met de instandhouding van het kapitaalgoed.

Beleidskader Kunstwerken
In het nieuwe beleid / beheerplan Kunstwerken (vaststelling nov 2021) is een instandhoudingsniveau in beeld gebracht. Een lager onderhoudsniveau te hanteren is niet mogelijk zonder dat er kapitaalvernietiging plaatsvindt. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in beeld gebracht die onlosmakelijk verbonden zijn met de instandhouding van het kapitaalgoed.

Beleidskader rioleringen
Het beleid en de ontwikkelingen op het gebied van riolering c.a. ligt vast in Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP). Dit plan is in 2014 vastgesteld. Dit is een zgn. verbreed rioleringsplan waarin ook alle taken op basis van de waterwet worden geïntegreerd. Het GRP heeft een looptijd van vier jaar en zal dus herzien moeten worden. In 2020 is er begonnen met het opstellen van een nieuw GRP. De verwachting is dat het plan begin 2022 ter besluitvorming aan de raad wordt voorgelegd.

Belangrijk item binnen de gehele waterketen vormt momenteel efficiëntieverbetering. Dit mede ingegeven door landelijk beleid. Om efficiëntieverbetering te behalen wordt breed ingezet op intensivering van samenwerking. Binnen Dantumadiel komt dit op verschillende manieren tot uiting. Zo is het hiervoor genoemde GRP evenals het grondwaterbeleid gezamenlijk met de voormalige gemeente Dongeradeel opgesteld. Met de gemeente Noardeast-Fryslân wordt op een gestructureerde manier op verschillende manieren samengewerkt. Verder wordt er Friesland breed samen gewerkt binnen het `Fries bestuursakkoord waterketen`. In dit verband wordt ook nadrukkelijk samenwerking met het Wetterskip Fryslân verbeterd. Het GRP geeft aan op welke wijze het areaal aan rioleringen wordt beheerd. Kostendekking van dit beheer vindt plaats op basis van de rioolheffing. De bij het GRP behorende kostendekking berekening vormt dan ook de basis voor deze rioolheffing.

Beleidskader waterwegen
In het nieuwe beleid / beheerplan Waterwegen (vaststelling nov 2021) is een instandhoudingsniveau in beeld gebracht. Een lager onderhoudsniveau te hanteren is niet mogelijk zonder dat er kapitaalvernietiging plaatsvindt. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in beeld gebracht die onlosmakelijk verbonden zijn met het in de stand van het kapitaalgoed.

Onderhoud van waterwegen is te verdelen in watervoerendheid en bevaarbaarheid. Ten aanzien van watervoerendheid moeten alle gemeentelijke watergangen voldoen aan de keur van het waterschap. Hiertoe worden de sloten uitgemaaid. Incidenteel moet er worden gebaggerd.

Bevaarbare waterwegen worden in beginsel vastgelegd in het Provinciaal Verkeer en Vervoersplan (PVVP).

Wetterskip is waterbeheerder voor alle het stedelijk water (binnen de bebouwde kom). Gemeente voert wel dagelijks / jaarlijks onderhoud uit (hekkelen) aan hoofd- en secundaire watergangen voor het Wetterskip en krijgt de kostprijs hiervan vergoed. Baggeren van hoofd- en secundaire watergangen onder OSW is voor het Wetterskip. Voor vijvers binnen de bebouwde kommen ontvangt de gemeente jaarlijks een vast bedrag om jaarlijks te hekkelen / maaien (indien noodzakelijk) en om periodiek te baggeren. Gemeente heeft zelf geen middelen in de begroting opgenomen om te baggeren.

Onderhoud verhardingen
Een maal per 2 jaar wordt er een visuele weginspectie uitgevoerd ten behoeve van het vaststellen van het groot onderhoud. Deze inspecties zijn in de eerste helft van 2020 uitgevoerd. De inspectiegegevens zijn ingebracht in het wegbeheersysteem. De onderhoudsstrategieën voor de wegverhardingen zijn gestoeld op de landelijk toegepaste methodiek (gedragsmodellen) van het CROW (kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur).

Binnen de uitvoering van het onderhoud is een tweedeling aangebracht tussen groot en klein onderhoud. Klein onderhoud wordt uitgevoerd door team Utfiering en groot onderhoud wordt uitbesteed aan aannemers. Het klein onderhoud aan verharding betreft het herstel van elementenverhardingen. Dit klein onderhoud wordt uitgevoerd naar aanleiding van eigen constatering, na meldingen van burgers / bedrijven of na opmerkingen die worden gemaakt tijdens het schouwen van de openbare ruimten. Daarnaast vinden er ook reconstructies plaats aan wegen, die aan het einde van hun technische levensduur zijn of waarvan de inrichting niet meer aan sluit op het gebruik.

Onderhoud sportvelden
Het dagelijks en groot onderhoud van sportvelden wordt uitgevoerd door openbare werken. Deze taken worden beleidsmatig ondersteund door de het team welzijn binnen de afdeling Dorpen en Wijken. Het onderhoud aan de sportvelden bestaat uit de volgende werkzaamheden: maaien sportvelden (in seizoen 2 keer per week – 40 maaibeurten per jaar), vegen (= grasvelden ontdoen van gras en blad) (gemiddeld 5 keer per jaar), rollen (4 keer per jaar), beluchten (= perforeren grasmat tot een diepte van 25 á 30 mm), beregenen (afhankelijk van de weersomstandigheden), slepen oefenhoeken, bemesten (2 keer per jaar), bosplantsoen dunnen / snoeien / versnipperen, doorspuiten drainage, jaarlijks groot onderhoud hoofdvelden, herstellen doelgebieden, herstellen belijning, bezanden, beluchten, doorzaaien, onkruidbestrijding, jaarlijks groot onderhoud trainingsvelden, frezen / profileren, inzaaien, onderhoud overige voorzieningen, hekken, veldafrastering, hekwerken, goals, ballenvangers, bestrating / betegeling, opknippen beplanting, mollenbestrijding, chemische onkruidbestrijding velden, watergangen. Bijkomende kosten voor onderhoudswerkzaamheden sportvelden betreffen aanschaf van zand voor bezanden (bij groot onderhoud), aanschaf van kunstmeststoffen, keuring van grondmonsters, advisering over maatregelen groot onderhoud, onderhoud van borden, composteren van groenafval, kosten grondwaterbelasting provincie.

Onderhoud algemeen Groen
Het dagelijks onderhoud van het openbaar groen wordt volgens onderhoudsschema's op vastgestelde onderhoudsniveau 's onderhouden. Het onderhoudsniveau wordt geborgd middels een doorlopende kwaliteitsschouw van de openbare ruimte waardoor, waar nodig, tijdig kan worden bijgestuurd. Het groot onderhoud en de vervangingen worden uitgevoerd naar aanleiding van jaarlijkse inspecties.

Onderhoud speelvoorzieningen
Het onderhoud wordt uitgevoerd door de speelplaatscommissies. Voor dit onderhoudswerk krijgen de speelplaatscommissies subsidie van de gemeente. Periodiek inspecteert de gemeente de speeltoestellen.

Onderhoud rioleringen
Alle werkzaamheden t.b.v. rioleringen worden uitgevoerd door de afdeling Gemeentewurk inclusief de hydraulische en de milieutechnische berekeningen. Dorpen en wijken verzorgt de beleidsmatige aspecten en bewaakt het hydraulisch en hygiënisch functioneren van de riolering.

Het dagelijks onderhoud bestaat uit een groot aantal werkzaamheden waaronder; ledigen van straat en trottoirkolken, reinigen en inspecteren van leidingen, vegen van goten, inspectie en onderhoud van pompen en gemalen, reparatie van kleinere lekkages, etc. Vrijkomend slib uit onderhoud werkzaamheden wordt afgevoerd naar de Omrin.

Groot onderhoud aan en vervangingen aan het rioleringssysteem wordt uitgevoerd op basis van inspecties. Inspectie gegevens worden bijgehouden in een geautomatiseerd systeem op basis waarvan jaarlijks het vervangingsprogramma wordt opgesteld.
Naast vervangingen worden ook optimalisaties doorgevoerd. Hierbij valt te denken aan het ombouwen van verbeterd gescheiden stelsels, hydraulische of milieukundige aanpassingen van het stelsel en het afkoppelen van regenwater.

Onderhoud waterwegen
Voor het hekkelen van waterwegen (betreft voornamelijk bermsloten) wordt getracht zo veel mogelijk contracten af te sluiten met eigenaren van aanliggende percelen waarbij de eigenaren tegen een vergoeding het hekkelen voor de gemeente uitvoeren en het hekkelmateriaal op hun terrein ontvangen. De resterende hekkelwerkzaamheden worden op de markt gezet. Bij hekkelwerkzaamheden wordt het overgrote deel van het vrijkomende hekkelmateriaal afgevoerd naar een composteerinrichting. i.v.m. bereikbaarheid wordt nog een klein deel van het hekkelmateriaal verklepeld en vervolgens in de berm achtergelaten. Voor het verkrijgen van de gewenste bermvegetatie geniet afvoer van hekkelmateriaal echter de voorkeur (verschralingsbeleid). Een aantal bermsloten is voorzien van walbeschoeiing. Reden is doorgaans ruimtegebrek of afslag van het talud als gevolg van stromend water en bodemopbouw. Indien technisch mogelijk verdient uit kostenoverwegingen

Beeldkwaliteit
Driemaal per jaar wordt er een beeldkwaliteit schouw uitgevoerd volgens de CROW-publicatie 223. Deze beeldkwaliteitsschouw heeft betrekking op groen en wegen. Bij deze schouwrondes worden er op willekeurig gekozen plaatsen geïnspecteerd waarbij wordt gekeken naar wat de beeldkwaliteit is ten opzichte van de vastgestelde kwaliteit. De vastgestelde kwaliteit is niveau B. Naast beeldkwaliteit worden er ook technische inspecties uitgevoerd. De beeldkwaliteit zegt nog niets over de technische kwaliteit.

Het uitgangspunt van het beheren van de kapitaalgoederen is een cyclische aanpak mede gebaseerd op het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV)

In de tabel hieronder een weergave van de stand van zaken aangaande de beheerplannen.

Onderdeel	Beheersplan	Datum vaststelling beheersplan Gemeenteraad	Beheersplan nog actueel?	Toelichting
Wegen	Beheersplan Wegen	2021	Ja	
Kunstwerken	Onderhoudsplan Kunstwerken.	2011	Nee	Besluitvorming nieuw beleidsplan oktober 2021.
Openbare verlichting	Onderhoudsplan O.V.	2021	Ja	
Gebouwen	M.O.P. Gebouwen	2021	Ja	
Waterwegen	Watergangen Dantumadiel	2011	Nee	Besluitvorming nieuw beleidsplan oktober 2021.
Riolering	Gemeentelijke Rioleringsplan	2013	Nee	Besluitvorming nieuw beleidsplan oktober 2021.

Onderdeel	Achterstallig Onderhoud	Hoogte achterstallig onderhoud	Naam ingestelde reserve of voorziening	Hoogte van de reserve of voorziening
Wegen	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kunstwerken	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Openbare verlichting	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gebouwen	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterwegen	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Riolering	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Paragraaf financiering

Inleiding

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) worden in de begroting in afzonderlijke paragrafen beleidsrichtlijnen vastgelegd over relevante beheersmatige aspecten. In de beheer verordening naar artikel 212 van de Gemeentewet geeft de raad het kader aan.

Algemeen

In het Treasurystatuut gemeente Dantumadiel, staan de uitgangspunten en doelstellingen voor het treasurybeleid vermeld. De geplande uitvoering van het treasurybeleid is weergegeven in de paragraaf financiering.

Hoe ontwikkelt de rente zich?
Een belangrijke factor bij het uitvoeren van het treasurybeleid is het verwachte verloop van de rente. Onze rentevisie wordt aan de hand van een aantal financiële instellingen opgesteld. De rentes liggen al een lange tijd op historisch lage waarden, de verwachting is niet dat hier op korte termijn verandering in komt.

Hoe beheert de gemeente haar kas?
Al het betalingsverkeer heeft de gemeente gecentraliseerd bij drie banken. De N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), de Rabobank en de ING-bank. Hoofdbankier is de BNG, de Rabobank wordt vooral aangehouden als service naar de klanten en vanuit regionaal economische motieven en de ING-bank is gekoppeld met de digitale balie. Het saldo op deze rekening wordt periodiek afgeroomd ten gunste van de BNG-rekening.

Met de BNG is een financieringsovereenkomst afgesloten voor één jaar en wordt telkens per 1 januari, stilzwijgend met één jaar verlengd.

In de financieringsovereenkomst met de BNG is geen sprake van gehoudenheid. Dit houdt in, dat de gemeente Dantumadiel vrij is in haar keuze bij welke partij zij haar geld aantrekt.

Bij de Rabobank en de ING-bank zijn geen kredietfaciliteiten aanwezig.
Uiteraard staat het de gemeente Dantumadiel vrij, om tot de kasgeldlimiet (8,5% van het begrotingstotaal) voor een bepaalde periode kort geld aan te trekken.

Hoe staat het met het schatkistbankieren?
Het schatkistbankieren voor decentrale overheden heeft een wettelijke basis in de wet FIDO en moet ervoor zorgen dat er een lagere EMU-schuld van de collectieve sector ontstaat.

Omdat het Schatkistbankieren verplicht is gesteld, moeten decentrale overheden alle middelen die ze niet direct nodig hebben voor hun publieke taak in de schatkist onderbrengen.
Wel is er sprake van een bepaalde drempel. De hoogte van deze drempel is afhankelijk van de financiële omvang van een decentrale overheid. De drempel is vastgesteld op 2% van het jaarlijks begrotingstotaal met een minimum van € 1.000.000 en een maximum van € 2.500.000.

Voor de gemeente Dantumadiel, zal het schakistbankieren niet al te verstrekkende gevolgen hebben, omdat wij een zogenoemde leengemeente zijn en normaliter weinig “positief” staan op de Rekening Courant. Het Schatkistbankieren geldt alleen voor overtollige financiële middelen. Er is voor gemeenten geen leenfaciliteit aanwezig.

Hoe staat het met het renterisicobeheer?
De gemeente loopt renterisico op het moment dat nieuwe leningen moeten worden aangetrokken (herfinanciering) of als een renteherziening van toepassing is. Om dit renterisico te beheersen wordt er in de wet FIDO een renterisiconorm bepaald. Voor gemeenten bedraagt de renterisiconorm maximaal 20% van het begrotingsbedrag bij aanvang van het begrotingsjaar.

Berekening renterisiconorm 2022

(bedragen x € 1.000)	€
Begrotingstotaal	56.780
Renterisico percentage	20%
Renterisiconorm	11.366

Toetsing renterisico aan norm 2022

(bedragen x € 1.000)	€
Renterisico (renteherziening en aflossing)	1.470
Renterisiconorm	11.366
Onderschrijding	-/- 9.896

Uit bovenstaande berekening blijkt, dat de gemeente Dantumadiel binnen de grenzen van de renterisiconorm blijft.
De totale schuld van de gemeente per 1 januari 2022 bedraagt naar verwachting € 29.298.000.
De kasgeldlimiet (het bedrag waarvoor op basis van kortgeld financiering mag worden aangetrokken) bedraagt 8,5% van het gemeentelijke budget bij aanvang van het begrotingsjaar 2022 De kasgeldlimiet zal over het jaar 2022, 8,5% van € 56.830.000 is € 4.831.000 zijn.

Het is toegestaan om tijdelijk, gedurende drie opeenvolgende kwartalen, de kasgeldlimiet te overschrijden.

Wat is het kredietrisico op verstrekte geldleningen?
De gemeente staat borg voor een aantal geldleningen. Gezien het feit dat voor deze leningen het Waarborgfonds Sociale Woningbouw garant staat, kan het directe risico als minimaal worden beschouwd. Het indirecte risico is wel aanwezig, dit risico ontstaat wanneer een willekeurige landelijke woningcorporatie niet meer aan haar betalingsverplichting kan voldoen (denk hierbij aan Woningcorporatie Vestia) en het WSW-garantievermogen daalt tot beneden 0,25%, van het totale geborgde vermogen. Mocht dit voorkomen dan zullen de gezamenlijke gemeenten, voor 50% van deze schuld (na uitputting van het garantievermogen en betaling van de directe schadegemeentes), verplicht zijn deze overblijvende schuld, middels een renteloze lening te verstrekken. Het risico is dan in beginsel de rentederving op deze verstrekte lening.

Hoe gaan we om met de wet HOF?
In de wet Houdbare Overheidsfinanciën (wet HOF) worden de Europese normen verankerd voor de hoogte van de overheidsschuld en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld. Die normen raken ook gemeenten, omdat de gemeenteschulden en financieringstekorten van gemeenten meetellen in de overheidsschuld van Nederland.
Elke gemeente heeft een individuele EMU-referentiewaarde. Deze is afgeleid van het plafond voor het EMU-saldo van de gezamenlijke gemeenten. De VNG adviseert gemeenten om niet te sturen op deze EMU-referentiewaarde. Dat verhindert een uitruil van plussen en minnen tussen gemeenten ten opzichte van de individuele EMU-referentiewaarde en leidt mogelijk tot een onnodig uitstel van investeringen door gemeenten. In plaats daarvan kunnen gemeenten beter sturen op de ontwikkeling van de hoogte van de schuld.
Als gemeente Dantumadiel hebben wij aandacht voor de schuldpositie van onze gemeente via de jaarstukken en begroting en de daarin verplicht opgenomen paragraaf Financiering. Daarbij dient opgemerkt te worden dat de gemeente Dantumadiel geen specifiek schuldenbeleid heeft.

Hoe verdelen we de rente?
De rentekosten worden verdeeld aan de taakvelden op basis van een omslagrente. Hierbij worden de totale rentekosten eerst gecorrigeerd met de doorgeleende geldleningen en de toerekening aan de grondexploitaties.

De rente over de grondexploitaties wordt berekend door het gewogen gemiddelde te nemen van de totale rentekosten in de verhouding van vreemd en eigen vermogen. Dit percentage bedraagt voor het boekjaar 2022 0,93%.

Het totaal toe te rekenen rente aan de taakvelden bedraagt € 291.648, wat neerkomt op 0,62%. Werkelijk wordt 0,6% aan rente toegerekend aan de taakvelden. Door de afronding ontstaat op het taakveld treasury renteresultaat van € 9.666.

In de volgende tabel wordt de renteverdeling schematisch weergegeven.

	€
externe rentelasten over de korte en de lange financiering	**323.104**
externe rentebaten:	
-geldleningen woningbouw	-
-hypothecaire geldleningen	-
-overige geldleningen	- 21.000
Totaal door te rekenen externe rente (1)	**302.104**
-aan grondexploitatie door te belasten rente	-10.456
-rente van projectfinanciering door te belasten aan taakvelden	-
Saldo door te rekenen rente (2)	*291.648*
Rente over eigen vermogen (3)	-
Rente over voorzieningen (4)	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente (1+2+3+4)	**291.648**
werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (=rente-omslag)	*281.982*
Renteresultaat op het taakveld treasury	**9.666**

Wat is ons EMU-saldo?
Het EMU-saldo is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de collectieve sector (Rijk, medeoverheden en sociale fondsen). Het EMU-saldo wijkt af van het begrip exploitatiesaldo waarmee gemeenten en provincies werken. Het verschil zit onder meer in een andere behandeling van investeringen, afschrijvingen en voorzieningen. Voor de berekening van het EMU-saldo wordt mede gebruik gemaakt van de geprognosticeerde balans. Over de hoogte van het EMU-tekort zijn binnen Europa afspraken gemaakt. De Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) is de Nederlandse uitwerking van de Europese afspraken ten aanzien van de overheidsfinanciën. Deze wet moet de begrotingsdiscipline op nationaal en decentraal niveau waarborgen.

Referentiewaarde EMU-saldo
Het aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo is macro genormeerd. De Rijksoverheid maakt daarover afspraken met het IPO, de VNG en het UvW. In het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (BOFV) is in mei 2018 de afspraak gemaakt dat de ruimte in het EMU-saldo voor de decentrale overheden tezamen voor de jaren 2019 tot en met 2022 totaal 0,4% van het BBP bedraagt.

	Omschrijving	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	2.105	-285	353	-435	-469	-26
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.959	1.772	1.916	1.977	2.045	2.089
3	Dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie minus vrijval van voorzieningen ten bate van de exploitatie	265	-28	-15	-3	10	16
4	Bruto investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	527	2.218	3.441	1.807	1.323	805

	Omschrijving	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, geen betrekking hebbende op bouwgrondexploitatie en niet verantwoord op de exploitatie.	0	0	0	0	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	98	425	0	0	0
7	Aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	1.026	0	0	0	0	0
8	Baten bouwgrondexploitatie.	1.154	0	0	0	0	0
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen.	226	71	159	118	118	118
10	Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder vraag 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht	0	0	0	0	0	0
11	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen.	0	0	0	0	0	0
	EMU-saldo	**3.704**	**18**	**-633**	**417**	**-270**	**1.156**

Paragraaf bedrijfsvoering

Inleiding

De term ‘bedrijfsvoering’ verwijst naar de inzet van bedrijfsmiddelen om de bedrijfsdoelen te behalen. Die bedrijfsmiddelen zijn: personeel, informatie, organisatie, financiën, automatisering, communicatie, huisvesting (‘PIOFACH’), aangevuld met juridisch en inkoop.

In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Ontwikkeling van de personele bezetting
- Verbeteragenda
- ICT-ondersteuning
- Ontwikkeling risicomanagement en interne controle

Ontwikkeling personele bezetting

De toegestane formatie binnen de samenwerkingsbegroting bedraagt in 2022 601.85 FTE (op basis van gegevens per 31-7-2021) en wordt gelimiteerd door de begroting en het formatieplan. Per 1 januari 2022 wordt een nieuw HR-systeem ingevoerd waardoor beter dan nu gerapporteerd kan worden over eigen personeel versus inhuur.

Het ziekteverzuimpercentage heeft zich als volgt ontwikkeld:

	Ziekteverzuim %
2019	6,92%
2020	6,27%
1e helft 2021	4,75%

Ook in 2022 worden maatregelen genomen om het ziekteverzuim weer verder te laten dalen. Opvallend is dat de invloed van COVID en het langdurig thuiswerken vooralsnog nauwelijks in het ziekteverzuimcijfer terugkomt.

Team Dantumadiel
In 2021 is Team Dantumadiel van start gegaan. Binnen team Dantumadiel zijn medewerkers bijeengebracht waarbij het overgrote deel bestaat uit werkzaamheden voor de gemeente Dantumadiel. Hoewel deze medewerkers (op 2 strategisch beleidsadviseurs na) hiërarchisch onderdeel van Noardeast-Fryslân blijven, zijn ze het eerste aanspreekpunt van het college van Dantumadiel, hebben ze kennis van de specifiek Dantumadielse problematiek en zijn ze fysiek en gevoelsmatig dichtbij.

Verbeteragenda

In 2022 worden veel resultaten verwacht van projecten die in 2021 in het kader van de Verbeteragenda zijn gestart. Voorbeelden hiervan zijn:

- Aanpassing van processen in het Sociaal Domein alsmede betere ICT-ondersteuning van deze processen waardoor ze klantvriendelijker en efficiënter worden;
- Conform LEAN-principes inrichten van processen binnen FTH waardoor klantgerichter en efficiënter gewerkt kan worden;
- Benutting van het nieuwe zaaksysteem Rex (invoering november 2021) door bijvoorbeeld een Persoonlijke Internet Pagina in te richten voor burgers, door betere monitoring van servicenormen en door betere en efficiëntere archivering;
- Invoering van capaciteitsmanagement waardoor in projectmatig werkende teams een beter evenwicht tussen werkvoorraad en beschikbare capaciteit gevonden kan worden en daardoor planmatig en resultaatgericht gestuurd kan worden;
- Activiteiten aan de hand van de Besturings- en Organisatiefilosofie (BOF) ter bevordering van bijvoorbeeld “tûk ferbine (van buiten naar binnen werken)”, slim samenspelen, verantwoordelijk-heden laag in de organisatie en het bevorderen van een professionele aanspreekcultuur.
- Invoering van een nieuwe financiële tool die beter inzicht gaat geven in kosten per proces en product.

Naast de Verbeteragenda zal in 2022 ook de invoering van de Omgevingswet impact hebben op een groot deel van de organisatie. Hoewel de Omgevingswet een invoeringstermijn van vele jaren kent, start de verandering naar verwachting in 2022.

Ook wordt in 2022 een Zero Base Budgetting (ZBB) onderzoek uitgevoerd waarbij de relatie tussen producten en diensten (inclusief kwaliteitsniveau) en hun kostprijs zichtbaar wordt, zodat college en raad beter in staat zal zijn om -indien gewenst- beleidskeuzes te maken. ZBB zal eerst uitgevoerd worden voor gemeente Noardeast-Fryslân en daarna voor Dantumadiel.

Hybride werken

Eind 2020 is in verschillende sessies met rond de 60 medewerkers uit de doelgroep gesproken over toekomst van thuiswerken na COVID. Bijna iedereen gaf aan dat ze nu het samen op kantoor werken heel erg missen. Maar vooruitkijkend naar de toekomst wil het overgrote deel na Covid graag 50% op kantoor en 50% thuis werken. Deze inzichten zijn in een enquête onder een grotere groep begin 2021 bevestigd.

De combinatie van deels thuis en deels op kantoor werken wordt ‘hybride werken’ genoemd. In de sessies is ook veel informatie verkregen over de randvoorwaarden en wensen voor hybride werken. Zowel wat betreft de werkplek thuis maar ook wat betreft de inrichting van het kantoor, bijvoorbeeld meer kleine ruimtes waar je alleen of met zijn tweeën met iemand anders via MS Teams kunt overleggen.

In de tweede helft van 2021 zullen over hybride werken besluiten genomen worden, in samenhang met vernieuwing van de huisvesting in Dokkum. De daadwerkelijke invoering van het hybride werken vindt dan grotendeels in 2022 plaats. Op termijn zal de centralisering het ambtelijk apparaat in Dokkum (exclusief gebiedsteams en Gemeentewurk) ervoor zorgen dat het gemeentehuis van Dantumadiel beschikbaar komt voor andere doeleinden.

ICT-ondersteuning

Informatieplan
Begin 2021 is het Informatieplan Samen Digitaal vastgesteld met een lange termijnvisie voor de gemeentelijke ICT-ontwikkeling. Digitalisering brengt veel kansen zoals het vergroten van klanttevredenheid, efficiëntie, (samen)werken en vergaderen op afstand. Daarnaast zijn externe invloeden zoals veranderende klantverwachtingen, snel veranderende technologie bij leveranciers en eisen van de rijksoverheid op het gebied van wetgeving, standaardisatie en samenwerking. Het bij elkaar brengen van deze veranderende technologieën en de juiste maatschappelijke afwegingen vraagt het vermogen om de impact van deze ontwikkelingen op waarde te schatten. Een weldoordachte vertaling en strategische aanpak zijn hiervoor onontbeerlijk, net als een keuze voor een passend ambitieniveau.

Het college heeft daarom gekozen voor focus op de uitgangspunten:

- Maximaal dienstverlenend: ons primaire doel is een maximaal tevreden burger voor alle soorten van dienstverlening;
- Flexibel en schaalbaar: we zijn voorbereid op grote gebeurtenissen zoals nieuwe wetgeving, technologie of klantverwachtingen;
- Kostenbewust en sober: we wegen de kosten af tegen de baten en werken business case gedreven.

Voor de eerste helft van 2022 staat een aantal grote ontwikkelingen op stapel. Het nieuwe zaaksysteem Rex kan in 2022 écht gebruikt gaan worden. Dit zal in hoge mate invulling geven aan het archetype Maximaal Dienstverlenend met de Persoonlijke Internet Pagina en de bewaking van afgesproken servicenormen. Daarnaast wordt de uitrol van MS Teams flink uitgebreid en komt er een nieuw intranet waardoor samenwerking in projecten en ons dagelijks werk beter wordt ondersteund. Hiermee wordt invulling gegeven aan het archetype Flexibel en schaalbaar.
Verder bereiden we ons voor op de Wet Open Overheid, de vervanger van de Wet Openbaarheid van Bestuur die waarschijnlijk in de loop van 2022 in werking treedt.

Vanwege de financiële situatie van beide gemeenten is de afgelopen jaren alleen geïnvesteerd in noodzakelijke ICT-ontwikkelingen. Bijvoorbeeld voor noodzakelijke vervangingen of vanwege risico’s op het gebied van privacybescherming en informatieveiligheid. Ook in 2022 beperken wij ons weer noodgedwongen tot onvermijdelijke investeringen. Mede ingegeven door de keuze voor het archetype Kostenbewust en

sober. Daarnaast wordt portfoliomanagement gebruikt om afgewogen keuzes te maken over samenhang en middelen. Hierdoor maken we als gemeente de juiste afwegingen aan de voorkant en zorgen we voor de juiste sturing op de uitvoering.

Samenwerking met SSC Leeuwarden en andere partners
Wij hebben onze automatisering uitbesteed aan het Shared Service Centrum (SSC) Leeuwarden. We investeren samen met Noardeast-Fryslân in deze samenwerking door gezamenlijk en in de regio te professionaliseren, zowel met het SSC als met de andere regionale partners.
Dit gebeurt onder andere door het contractmanagement en demandmanagement beter in te richten. Door professionalisering van contractmanagement ontstaat meer zicht op de afspraken met SSC over dienstverlening, kosten en over de realisatie daarvan. We ontvangen rapportages en geven feedback om continue verbetering mogelijk te maken.
En uiteraard wordt in 2022 ook gestuurd op verbetering van demandmanagement. Heel kort samengevat betekent dat begrip: Goed weten welke prioriteiten je als opdrachtgever wilt stellen. Dit betekent dat wij als organisatie meer grip hebben op de noodzakelijke en gewenste ontwikkelingen. En daardoor ook meer initiatief nemen richting SSC om onze wensen tijdig en efficiënt te realiseren. Dat gebeurt steeds vaker in gezamenlijkheid met de andere regionale partners waardoor efficiencyvoordelen ontstaan.
We wegen nu bijvoorbeeld in de regio gezamenlijk af of we een applicatie opnieuw moeten aanbesteden of de huidige applicatie kunnen verlengen. En we trekken gezamenlijk op richting leveranciers waardoor we sterker staan in contractbesprekingen.
Ook wordt nadrukkelijk samengewerkt op het gebied van het Digitale Stelsel Omgevingswet en hebben Dantumadiel, Noardeast-Fryslân, Waadhoeke, Leeuwarden en anderen een succesvolle aanbesteding afgerond voor een nieuw systeem voor Personeels- en salarisadministratie. Allemaal noodzakelijke ontwikkelingen waarbij we gebruik maken van elkaars ervaring, expertise en inzet. En hoe meer we samendoen, hoe beter zichtbaar de te behalen voordelen.

Ontwikkeling risicomanagement en interne controle

Risicomanagement
De basis van risicomanagement begint bij medewerkers, die leveren informatie over de kans op, de mogelijke impact van en de eventuele te treffen beheersmaatregelen voor risico’s op het moment dat er besluiten worden genomen door management of bestuur. Wordt een besluit genomen en het risico aanvaard dan worden risico’s van de Gemeente vervolgens doorgerekend met behulp van een bij veel gemeenten gebruikt model van NARIS, dat voor het bepalen van het weerstandsvermogen er rekening mee houdt dat niet alle risico’s tegelijk zullen optreden.
Wij continueren uiteraard de risico-inventarisaties rondom met Corona samenhangende risico’s.

Ontwikkelagenda control
Interne controle richt zich voornamelijk op de volledigheid (t.b.v. de getrouwheid) van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van beheer handelingen. Interne controle heeft als doel om onvolkomenheden in de uitvoering tijdig op te sporen en te corrigeren. Tevens biedt interne controle de kans op het treffen van beheersmaatregelen in de processen om onvolkomenheden in de toekomst te voorkomen en de doelmatigheid en doeltreffendheid te bevorderen. De informatie uit interne controles plus de inbedding van interne beheersmaatregelen in de organisatie helpen om de kwaliteit van de processen te verbeteren en de risico’s te verkleinen tot een acceptabel niveau.

Het college moet vanaf 2022 naar alle waarschijnlijkheid voor het eerst zelf een verklaring voor de financiële rechtmatigheid af kunnen geven, dit vraagt van Control een onafhankelijke positie. Daarop heeft de organisatie zich de afgelopen jaren voorbereid. Het management is verantwoordelijk voor het goed organiseren van de bedrijfsprocessen en het efficiënt inrichten van de in te stellen beheersmaatregelen . De procescontroles werden eerder uitgevoerd door concern control. Deze controles om vast te stellen of de beheersmaatregelen nageleefd worden en voldoende zekerheid geven, zijn de afgelopen jaren verschoven van Control naar het management. Dat zorgt er voor dat team Control in 2022 een tweedelijnsrol kan innemen: het toetsen van de door de teamleider uitgevoerde interne controles en gekozen beheersmaatregelen op basis van opzet, bestaan en werking alsmede het doen van aanbevelingen betreffende een doelmatig en efficiënt proces**.**

Paragraaf Corona

Inleiding
De Coronacrisis geeft aanleiding om extra informatie te verstrekken over risico's, extra kosten en de compensatiemaatregelen vanuit het Rijk. Om de gevolgen van Corona voor de gemeente inzichtelijk te maken wordt voor zolang dat nodig is aan de bestaande P&C documenten de paragraaf Corona toegevoegd.

Risico's
Bij de uitbraak van de Coronacrisis zijn een aantal risico's benoemd die we lopen. Deze risico's zijn verwerkt in het risicomanagement pakket Naris en zijn onderdeel van de risico's genoemd in de paragraaf Weerstandsvermogen. Het gaat hierbij om de volgende specifieke Coronarisico's.

Risicogebeurtenis
CORONA - Minder inkomsten: toeristen en parkeerbelasting
CORONA - Veiligheid: Meer beroep op openbare orde en handhaving (o.a. horeca, sportvelden, openbare gebouwen)
CORONA - Overschrijding wettelijk vastgestelde termijnen
CORONA - Inkomsten: risico op achterblijven legesopbrengsten (bouwleges, e.d.)
CORONA - Minder inkomsten: door uitstel betaaltermijnen/ toename debiteuren
CORONA - Faillissement/surseance verbonden partijen
CORONA - Minder inkomsten Faillissement/surseance/financiële tegenvallers bij deelnemingen
CORONA - Taakstellende bezuinigingen worden niet gehaald
CORONA - Inkomsten: risico gewaarborgde geldleningen en garantstellingen (sportclubs e.d.)
CORONA - Hogere uitgaven volksgezondheid , Wmo en Jeugdzorg als gevolg van de Pandemie en Rijksbeleid (RIVM).
CORONA - Dwingen van (zorg)aanbieders bepaalde activiteiten op lager pitje te zetten/ dan wel tijdelijk te stoppen (bv dagopvang)
CORONA - Veiligheid; onvoldoende capaciteit sociale opvangorganisaties/ voedselbanken
CORONA - Sterkte instroom en vertraagde uitstroom bijstandsgerechtigden (BUIG) en bijzondere bijstand zelfstandigen (BBZ)
CORONA - Faillissement/ surseance/ financiële tegenvallers bij contractpartijen (leveranciers, afnemers)
CORONA - Juridisch: niet voldoen subsidie-eisen of verantwoording
CORONA - Inkomsten: vertraging grondverkopen (ook bedrijventerreinen)
CORONA - Toename fraude door ontbreken toezicht en overzicht
CORONA - Inkomsten: risico op vertraging investeringen/projecten
CORONA – (Onderwijs)gebouwen moeten voldoen aan 1.5 meter economie

De TOZO-regeling brengt voor de gemeente Dantumadiel geen financiële risico's met zich mee omdat het Rijk volledig instaat voor de financiering. Om deze reden wordt deze regeling niet nader toegelicht in de deze paragraaf.

Het totaal benodigde weerstandsvermogen genoemd in de begroting 2022 bedraagt € 2.500.000. Bovengenoemde Coronarisico's zijn daar 8,9% verantwoordelijk voor. Dat betekent dat de Coronarisico's voor afgerond € 223.000 onderdeel zijn van het benodigde weerstandsvermogen. Daarbij opgemerkt dat het programma Naris uitgaat van simulaties, waarbij ervan uitgegaan wordt dat niet alle risico's zich gelijktijdig voordoen.

Compensatiepakket
Vanuit het Rijk worden eenmalig gelden toegekend om gemeenten te ondersteunen in de extra gemaakte kosten of de misgelopen opbrengsten. Tot dusver zijn er drie compensatiepakketten beschikbaar gesteld. De totale omvang de pakketten bedraagt € 1.518.000. Deze middelen zijn toegekend op basis van maatstaven in de Algemene uitkering. Het is daarmee een indicatief bedrag en zegt dus niks over de werkelijke extra kosten. De keuze waar de middelen aan te besteden is aan de gemeente zelf.

Het college heeft het mandaat om uitgaven te doen die in de lijn liggen met de doelen waarvoor de corona compensatie is ontvangen. Het mandaat strekt zich tot maximaal de hoogte van de ontvangen compensatie.

Via de reguliere planning en control documenten legt het college verantwoording af omtrent de bestede middelen. Van de ontvangen middelen is inmiddels € 556.000 besteed.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

De meeste taken die worden uitgevoerd, zijn wettelijk opgedragen aan de uitvoerende gemeente. Dit betreft bijvoorbeeld de inzameling van huishoudelijk afval en de taken die de gemeente op zich neemt als gevolg van de decentralisatie. Daarnaast bestaan er taken die door de gemeente op eigen initiatief worden uitgevoerd, zoals sport en de exploitatie van gronden. Bij de uitvoering van de verschillende taken maakt de gemeente zelf de keuze om deze zelf te doen, of om de taken te laten uitvoeren door andere partijen.

Bij het maken van de keuzes wordt onder andere gekeken naar de volgende aspecten:
- Kunnen er (bedrijfseconomische) schaalvoordelen worden behaald?
- Wordt bij de uitvoering/dienstverlening een betere kwaliteit/dienstverlening gerealiseerd?

Indien wordt gekozen voor de uitvoering van de taak door een verbonden partij, kunnen daarin twee keuzes worden gemaakt, namelijk:
- De activiteiten worden uitgevoerd door een partij waarin de gemeente geen zeggenschap heeft;
- De activiteiten worden uitgevoerd door een partij waarin de gemeente wel zeggenschap heeft.

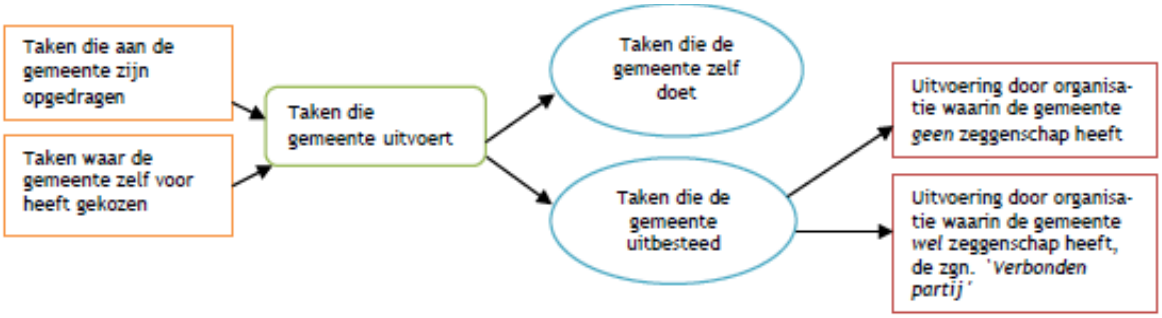

Verbonden partij

Er is sprake van een verbonden partij als de gemeente in die organisatie een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Dit is vastgelegd in artikel 1 lid b van het Besluit begroting en verantwoording, waarin staat dat een verbonden partij een privaat- of publiekrechtelijke organisatie is waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.
Definitie bestuurlijk belang (artikel 1 lid d): zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.
Definitie financieel belang (artikel 1 lid c): een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Beleidskader

Uit de definitie van een verbonden partij in het Besluit begroting en verantwoording blijkt dat sprake móet zijn van een financieel belang én een bestuurlijk belang. Indien het alleen om een financieel belang of alleen om een bestuurlijk belang gaat, dan is er geen sprake van een verbonden partij.

Overige belangrijke bepalingen zijn:

- Artikel 5 BBV schrijft voor dat verbonden partijen niet geconsolideerd worden in de begroting en in de jaarstukken;
- Artikel 8 lid 3 BBV schrijft voor dat de betrokkenheid van verbonden partijen bij de realisatie van de doelstellingen binnen een programma, moet worden opgenomen in het betreffende programma;
- Artikel 9 lid 2 BBV meldt dat verbonden partijen verplicht moeten worden opgenomen in een aparte paragraaf verbonden partijen. Deze is daarmee onderdeel van de beleidsbegroting en het jaarverslag.

Soorten verbonden partijen

Er zijn twee soorten verbonden partijen, namelijk de publiekrechtelijke verbonden partij en de privaatrechtelijke verbonden partij.

- Publiekrechtelijke verbonden partij
  Bij de publiekrechtelijke verbonden partij gaat het om een samenwerking tussen overheden. Een dergelijke partij is opgericht op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Daarin regelen de deelnemende overheden onderling de vertegenwoordiging en de financiële aansprakelijkheid van de deelnemers. In het geval een gemeenschappelijke regeling niet meer aan zijn verplichtingen voldoet, dan zijn deelnemende partijen gezamenlijk verantwoordelijk voor een negatief saldo dat ontstaat.
- Privaatrechtelijke verbonden partij
  Van een privaatrechtelijke verbonden partij is sprake als er wordt samengewerkt tussen overheden onderling of tussen overheden en private partijen. De samenwerking is in dat geval geregeld op basis van het Burgerlijk Wetboek.
  Bij privaatrechtelijke verbonden partijen wordt onderscheid gemaakt in:
- Verenigingen;
  - Commanditaire vennootschappen en onderlinge waarborgmaatschappijen;
  - Naamloze vennootschappen;
  - Besloten vennootschappen of stichtingen.

Voorschriften conform BBV

In artikel 15 van het Besluit begroting en verantwoording staat welke informatie er bij de begroting en jaarrekening moet worden gepubliceerd. Het gaat dan om:

- De visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen; zie programma's.
- De lijst van verbonden partijen die wordt onderverdeeld in:
  - Gemeenschappelijke regelingen;
  - Vennootschappen en coöperaties;
  - Stichtingen en verenigingen;
  - Overige verbonden partijen.

In de lijst zal per verbonden partij de volgende informatie worden opgenomen:

- De wijze waarop de gemeente een belang heeft;
- Het verwachte belang van de gemeente aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
- De verwachte omvang van het eigen en vreemd vermogen aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
- De verwachte omvang van het financieel resultaat;
- De eventuele risico's.

Verbonden partijen

Conform de regelgeving vanuit de commissie BBV-artikel 15 BBV lid 1 b geven we de bovenstaande informatie schematisch weer, in een lijst van verbonden partijen.
De gemeente heeft de volgende verbonden partijen.

- Gemeenschappelijke regelingen
  - GR Noard East Fryslân
  - GR Veiligheidsregio Fryslân
  - GR Sociaal Domein Fryslân
  - GR Welstandszorg Hûs en Hiem
  - GR Fryske Utfieringstsjinst Milieu en Omjouwing (FUMO)
  - GR Leer en werkbedrijf Noard East Fryslân miv 1-8-2021: Dokwurk
  - GR Mobiliteitsburo Noard East Fryslân
  - GR Recreatieschap de Marrekrite
- Vennootschappen en coöperaties
  - NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland
  - Afvalsturing Friesland (Omrin)
  - Bank Nederlandse Gemeenten
- Stichtingen en verenigingen
  - Stichting Roobol

    - Vereniging van Nederlandse Gemeenten
    - Vereniging van Friese Gemeenten
- Overige verbonden partijen
    - Geen

Gemeenschappelijke regelingen

Centrumregeling Samenwerking Dantumadiel en Noardeast-Fryslân
Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met centrumgemeente
Programma's: 1 Ynwenner en Bestjoer

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De regeling is getroffen ten behoeve van de dienstverlening van de gemeente Noardeast-Fryslân (centrumgemeente) aan de gemeente Dantumadiel (gastgemeente) Staatscourant 63678 8-11-2018). Het college en de burgemeester van de gastgemeente laten door de centrumgemeente in beginsel alle gemeentelijke taken uitvoeren, voor zover deze niet aan anderen zijn opgedragen of overgedragen en als zodanig zijn beschreven in het dienstverleningshandvest zoals bedoeld in artikel 7 centrumregeling.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
    - De gemeente Noardeast-Fryslân is centrumgemeente, als bedoeld in artikel 8 , vierde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, (art 3 centrum-regeling);
    - Het college en de burgemeester van de gastgemeente zullen bij afzonderlijk mandaatbesluit de bevoegdheden die samenhangen met de taken zoals vermeld in artikel 4 van de centrumregeling opdragen aan de overeenkomstige bestuursorganen (art 5 centrumregeling).
- Financieel belang:
    - In het dienstverleningshandvest wordt de centrumregeling nader uitgewerkt, (art 7 centrumregeling);
    - In ieder geval wordt geregeld:
        - De uitvoeringskaders;
        - De kwaliteitseisen van de taakuitvoering;
        - De verdeelsleutel en de bijdrage van de gastgemeente in de uitvoeringskosten van de centrumgemeente.

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2020		
Eigen vermogen	2020	p.m.	p.m.
Vreemd vermogen	2020	p.m.	p.m.

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2020, x € 1.000:

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar):-

Veiligheidsregio Fryslân
Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam
Programma's: 1 Ynwenner en Bestjoer en 3 Soarch en Wolwêzen

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De Veiligheidsregio Fryslân is een gemeenschappelijke regeling per 1-1-2014 van alle Friese gemeenten en verzorgt de wettelijke taken op het gebied van veiligheid en gezondheid voor de inwoners van de provincie Fryslân. Activiteiten betreffen o.a. publieke gezondheidszorg, brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, en het beheer van een gemeenschappelijke meldkamer, het zijn van een platform voor samenwerking voor geallieerde diensten en partners etc.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:

Veiligheidsregio Fryslân

- Het algemeen bestuur van de regio bestaat overeenkomstig art. 11, lid 1 van de wet, uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten;
- Het dagelijks bestuur bestaat uit:
  a. de voorzitter van het algemeen bestuur;
  b. de voorzitter van de agendacommissie Gezondheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Gezondheid;
  c. de voorzitter van de agendacommissie Veiligheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Veiligheid.
  - De agendacommissie is een bestuurscommissie volgens art 25 Wgr.

- Financieel belang:
  - Voor de verdeling van de kosten wordt als verdeelsleutel gehanteerd het aantal inwoners van de gemeenten volgens de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers per 1 januari van het jaar, voorafgaande aan dat, waarvoor de bijdrage verschuldigd is. De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de regio te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen.

Financieel belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2022	1.826	1.826
Eigen vermogen	2022	3.874	3.913
Vreemd vermogen	2022	89.410	84.939

Omvang financieel resultaat begroting: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met centrumgemeente

Programma's: 3 Soarch en Wolwêzen

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Alle Friese gemeenten zijn een centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018 aangegaan met als centrumgemeente de gemeente Leeuwarden (Staatscourant 2017 nr. 61128, dd. 24 okt 2017). Het doel is de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg en maatschappelijke ontwikkeling doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren met de Friese gemeenten.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - De gemeente Leeuwarden is een centrumgemeente als bedoeld in art 8 lid 4 Wet gemeenschappelijke regelingen.
  - De centrumgemeente wordt mandaat , volmacht en machtiging verleend door de gastgemeenten om de taken op het terrein van het sociaal domein, waaronder o.a. WMO, Jeugdwet, Participatiewet, namens de gastgemeenten uit te voeren, conform de bepalingen in de gemeenschappelijke regeling.
- Financieel belang:
  - De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet, zoals meest recentelijk vastgesteld door het Centraal Bureau voor Statistiek, op peildatum 1 januari van jaar t-1. Dit geldt voor zowel de uitvoering van taken in het kader van de verplichte wettelijke samenwerking als voor de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet. De totale kosten worden na gecalculeerd en volledig doorberekend aan de deelnemende gemeenten.

Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018

- Voor de paragraaf zijn geen gegevens ontvangen.

Financieel belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2022	p.m.	p.m.
Eigen vermogen	2022	0	0
Vreemd vermogen	2022	0	0

Omvang financieel resultaat begroting 2022 x € 1.000: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Welstandszorg Hûs en Hiem

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam

Programma's: 5 Wenjen en Omjouwing

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet en advisering over toepassing van de Monumentenwet.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - Het algemeen bestuur bestaat uit zoveel leden als het aantal deelnemende gemeenten bedraagt.
  - De raden wijzen hetzij hun voorzitter, hetzij een wethouder van hun gemeente als lid en als plaatsvervangend lid aan.
  - Op grond van artikel 13 van de gemeenschappelijke regeling wordt het dagelijks bestuur benoemd uit het algemeen bestuur.
- Financieel belang:
  - De gemeente is aansprakelijk voor de financiële tekorten bij Welstands-zorg Hûs en Hiem. Bekostiging geschiedt via een jaarlijkse bijdrage op begrotingsbasis en rekeningbasis.

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2020	8	11
Eigen vermogen	2020	334	350
Vreemd vermogen	2020	82	81

Omvang financieel resultaat jaarrekening: Jaarrekening 2020 x € 1000: 8

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam

Programma's: 5 Wenjen en Omjouwing

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De FUMO is bedoeld voor de uitvoering van taken en bevoegdheden ten behoeve van de deelnemers op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht in ruime zin in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede taken en bevoegdheden op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.

Het openbaar lichaam heeft de volgende taken:

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

- basistakenpakket: het ten behoeve van de deelnemers uitvoeren van adviserende, voorbereidende en uitvoerende taken die behoren tot het zogenoemde basistakenpakket, zoals opgenomen in Bijlage 1 van de gemeenschappelijke regeling FUMO 2017.
- aanvullend takenpakket (facultatief): het ten behoeve van de deelnemers uitvoeren van niet tot het basistakenpakket behorende adviserende, voorbereidende en uitvoerende taken op het terrein van het milieu- en omgevingsrecht, voor zover de betreffende deelnemer daartoe een besluit heeft genomen;
- adviserende en voorbereidende taken t.b.v. bezwaarprocedures, administratief beroepsprocedures en rechtsgedingen;
- de advisering over en voorbereiding van besluiten op grond van de Wet openbaarheid van bestuur;
- het adviseren over en ontwikkelen van strategische en operationele beleidskaders op het terrein van het milieu- en omgevingsrecht;
- het in stand houden van een Milieualarm-nummer.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - Gedeputeerde staten wijzen uit hun midden twee leden aan van het algemeen bestuur.
  - De deelnemers (de colleges van burgemeester en wethouders, het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân) wijzen elk uit hun midden één lid aan van het algemeen bestuur.
  - Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, de voorzitter inbegrepen, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen, conform artikel 10 van de g.r. Fumo 2017.
- Financieel belang:
  - De kosten van het basispakket wordt toegerekend op basis van het aantal inrichtingen maal een bedrag per type inrichting;
  - De kosten van de overige taken worden toegerekend op basis van de totale inzet van personeel in uren maal een uurtarief.
  - Conform artikel 30 gr. Fumo 2017.

Financieel belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2022	230	230
Eigen vermogen	2022	1.300	1.300
Vreemd vermogen	2022	3.850	3.850

Omvang financieel resultaat Begroting 2022, x € 1.000: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Leer- werkbedrijf Noardeast-Fryslân (miv 1-8-2021: Dokwurk)

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam voor Dantumadiel en de gemeente Noardeast-Fryslân

Programma's: 3 Soarch en Wolwêzen en 6 Iepenbiere Romte

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Het openbaar lichaam behartigt de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van gesubsidieerde arbeid en (arbeid)re-integratie van de doelgroepen die vallen onder de Participatiewet en de Wet Sociale Werkvoorziening (art 3 gem reg). De gemeenschappelijke regeling is aangegaan door de gemeenten Dantumadiel en de voormalige gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. Deze vm. gemeenten zijn opgegaan in de gemeente Noardeast-Fryslân.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - Het algemeen bestuur bestaat uit twee leden per deelnemende gemeente. De gemeenschappelijke regeling is door de colleges van burgemeester en wethouders aangegaan.

Leer- werkbedrijf Noardeast-Fryslân (miv 1-8-2021: Dokwurk)

- Het dagelijks bestuur, door en uit het algemeen bestuur gekozen, is zodanig samengesteld dat elke deelnemende gemeente is vertegenwoordigd, waaronder begrepen de voorzitter en een eventueel lid/eventuele leden buiten de kring van het algemeen bestuur, zoals bedoeld in artikel 14, tweede lid van de Wgr.

- Financieel belang:
  - Iedere deelnemende gemeente verbindt zich in beginsel om de volledige rijksmiddelen (inclusief eventueel bijzondere subsidiecomponenten), voor zover deze zijn bedoeld voor de realisatie van de in artikel 3 van de gemeenschappelijke regeling aan het openbaar lichaam opgedragen taken en de gemeentelijke bijdrage op basis van de begroting, op tijd en onverkort te voldoen aan het openbaar lichaam.
  - De deelnemende gemeenten zullen echter steeds zorg voor dragen dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te voldoen.

Financieel belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2022	425	425
Eigen vermogen	2022	-	-
Vreemd vermogen	2022	-	-

Omvang financieel resultaat begroting 2022, x € 1.000: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Bedrijfsvoering organisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met bedrijfsvoering organisatie

Programma's: 3 Soarch en Wolwêzen

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De gemeenten: Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân en Tytstjerksteradiel en de provincie Fryslân hebben besloten om samen te werken in de regio Noordoost Fryslân op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer en openbaar vervoer, dit om de leefbaarheid in de regio Noord Oost Fryslân te behouden. Daarvoor hebben zij besloten de gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoering organisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân te treffen (Staatscourant 2017 nr. 16823 dd. 22-3-2017).

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - De deelnemende gemeenten en provincie nemen het in de begroting van het mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân voor hen geraamde bedrag voor hun gemeente respectievelijk provincie op in hun begroting.
  - Opheffing:
    - De regeling wordt opgeheven wanneer de colleges van twee derde van de deelnemers daartoe besluiten.
    - Het liquidatieplan voorziet in de verplichting van het bestuur van de deelnemende gemeenten en provincie tot het bijdragen in de financiële gevolgen van de beëindiging.

- Financieel belang:
  - Artikel 19 GR Bedrijfsvoering organisatie Mobiliteitsburo NOF Stct. 2017-16823;
  - Variabele vervoerskosten op basis van gebruik vertaald in gebruikseenheden;
  - Vaste kosten op basis van aantal leerlingen voor regiekosten op het routevervoer en aantal ritten voor de regiekosten van het vraagafhankelijke vervoer;
  - Vaste kosten van het mobiliteitsbureau voor de deelnemende gemeenten op basis van het aantal inwoners.

Bedrijfsvoering organisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân

Financieel belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2022	790	810
Eigen vermogen	2022	0	0
Vreemd vermogen	2022	859	859

Omvang financieel resultaat begroting 2022: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Marrekrite

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam

Programma's: 4 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap.

De Marrekrite heeft als taak ter behartiging van het openbaar belang:

- Het bevorderen van waterrecreatie
- Het bevorderen van landrecreatie
- Advisering en ontwikkeling (water- en landrecreatie)

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - Het colleges van Gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten wijzen elk één lid en tenminste één plaatsvervangend lid aan van het algemeen bestuur. De aanwijzing vindt zo spoedig mogelijk plaats.
  - Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vijf andere leden, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen.

- Financieel belang:
  - De geldmiddelen van De Marrekrite worden gevormd door de bijdragen van de colleges en subsidies, schenkingen en overige bijdragen en inkomsten.
  - Voor zover de kosten van De Marrekrite niet worden gedekt door subsidies, schenkingen en overige bijdragen en inkomsten wordt hierin als volgt voorzien: gedeputeerde staten: 45%; colleges van burgemeester en wethouders gezamenlijk: 55%.
  - Het algemeen bestuur stelt de verdeelsleutel vast, op grond waarvan de gezamenlijke bijdrage van de colleges over afzonderlijke gemeenten wordt omgeslagen.
  - Voor de begroting 2022 : Met ingang van deze begroting is er sprake van één bijdrage vanuit de deelnemers, gebaseerd op de huidige bijdragen voor water en land. Er is sprake van 2% indexering. Deze begroting is gebaseerd op de oude bijdrageregeling.
  - De nieuwe bijdrageregeling zal vanaf de begroting 2023 van toepassing zijn. De nieuwe parameters zijn:
    - Domein water: Inwoners: 30%; Meters "steigers": 40%; Meters "damwand": 30%
    - Domein land: Inwoners: 30%; Kilometers fietsnetwerk: 40%; Kilometers Wandelnetwerk: 30%
    - Indexatie van 2%.

Financieel belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2022	18	18
Eigen vermogen	2022	4.490	4.490
Vreemd vermogen	2022	3.010	3.010

Omvang financieel resultaat begroting 2022, x € 1.000: 0

Marrekrite
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Vennootschappen en coöperaties

NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland
Juridische status: Naamloze vennootschap
Programma's: Algemiene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien

Openbaar en wijze van belang:
Openbaar belang:
De aanleg, het beheer, het onderhoud, de instandhouding en de exploitatie van centrale antenne inrichtingen met bijbehorende kabelnetten in de gemeente.

Wijze van belang:
- Bestuurlijk belang:

Stemrecht op grond van aandelen.

- Financieel belang:

De gemeente Dantumadiel bezit 26,5% (2.650 x € 50)van de aandelen in NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland, maar is niet aansprakelijk voor de ontstane tekorten. Bij de jaarrekening 2016 is besloten geen dividend uit te keren. De gegevens over de aandelen is gebaseerd op de jaarrekening 2016 en zijn in 2020 (pagina 72 jaarrekening 2020) niet gewijzigd.

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2020	133	133
Eigen vermogen	2020	11.444	12.046
Vreemd vermogen	2020	46.793	80.330

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2020, x € 1.000: 602

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Afvalsturing Friesland (Omrin)
Juridische status: Naamloze vennootschap
Programma's: Algemiene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien

Openbaar en wijze van belang:
Openbaar belang:
Uitvoeren van de wettelijke taak huishoudelijk en bedrijfsafval te verwerken op basis van contractafspraken met de gemeente. Doelstelling is dit op een doelmatige, milieu hygiënisch verantwoorde manier te doen en preventie en hergebruik van afval actief te bevorderen.

Wijze van belang:
- Bestuurlijk belang:

Stemrecht op basis van aandelen. De N.V. heeft 3.001 gewone aandelen A met een waarde van € 450 per stuk en 840 gewone aandelen B. Van de 3001 aandelen A zijn er 3.000 aandelen in bezit van de Friese gemeenten. Eén aandeel A is in handen van de GR OLAF en 840 aandelen B zijn in handen van gemeenten buiten Friesland.

- Financieel belang:

De gemeente Dantumadiel is op twee manieren betrokken bij Omrin, als aandeelhouder en als klant/leverancier van afval. Het aandeel staat op de balans met de historische aanschafwaarde van nul.

Financieel belang:

Afvalsturing Friesland (Omrin)			
	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2020	0	0
Eigen vermogen	2020	57.000	61.055
Vreemd vermogen	2020	142.008	132.770

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2020, x € 1.000: 5176

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Juridische status: Naamloze vennootschap

Programma's: Algemiene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Efficiënt betalingsverkeer van gemeenten.

Wijze van belang:

- Bestuur belang:

Stemrecht op basis van aandelen.

- Financieel belang:

Dantumadiel bezit per 31-12-2019 12.285 aandelen, die een belang van € 27.873. vertegenwoordigen (2,50 per aandeel).

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2020	28	28
Eigen vermogen	2020	4.887.000	5.097.000
Vreemd vermogen	2020	144.802.000	155.262.000

Omvang financieel resultaat jaarrekening, x € 1.000.000: 221

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Stichtingen en verenigingen

Stichting ROOBOL

Juridische status: Stichting

Programma's: 2 Mienskip

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Verzorgen van het openbaar basisonderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het Primair Onderwijs in de gemeenten Noardeast-Fryslan, Dantumadiel en Achtkarspelen. In 2019 zijn de statuten aangepast in verband met de wettelijke mogelijkheid tot het realiseren van een samenwerkingsschool voor het openbaar en bijzonder onderwijs.

Wijze van belang:

- Bestuur belang:

Deelnemers in de stichting zijn o.a.: de gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân (voormalig Dongeradeel en voormalig Kollumerland c.a.) en zijn omschreven als gemeenteraad in de statuten. Deze gemeenten hebben een belangrijke toezichthoudende functie.

  - Op grond van art 6 lid 8 van de statuten heeft het dagelijks bestuur de toestemming nodig van de gemeenteraden voor: het wijzigen van de statuten, het ontbinden van de stichting, het opheffen van de school.

Stichting ROOBOL

- Daarnaast heeft de gemeenteraad de bevoegdheden: benoemen, schorsen en ontslaan van de leden van de raad van toezicht; de ontbinding van de stichting ingeval van handelen in strijd met de wet en/of ernstige taakverwaarlozing (artikel 24 statuten)

- Financieel belang:
  - Artikel 24 lid 3 statuten: Ingeval van ernstige taakverwaarlozing door het bestuur of het functioneren van het bestuur in strijd met de Wpo is de gemeenteraad bevoegd zelf te voorzien in het bestuur van de openbare scholen en zonodig de stichting te ontbinden.
  - In het reglement van de raad van toezicht wordt de relatie tussen raad en gemeenteraad uitgewerkt onder goedkeuring van de gemeenteraad. (art 24 lid 4 statuten)
  - De raad van toezicht legt jaarlijks (binnen 6 mnd. na het boekjaar) verantwoording af over de uitvoering van taken/ bevoegdheden in het jaarverslag van de stichting en stelt dit beschikbaar aan o.a.: de gemeenteraad. (art 12 lid 5 statuten)

De jaarrekening 2020 wordt verwacht in het najaar van 2021.

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2019	p.m.	p.m.
Eigen vermogen	2019	5.608	6.141
Vreemd vermogen	2018	2.066	2.388

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2019, € 1.000 : 532

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Vereniging van Friese Gemeenten (VFG)

Juridische status: Vereniging

Programma's: 1 Ynwenner en Bestjoer

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De VFG behartigt de belangen voor alle Friese gemeenten, totaal 24.

Wijze van belang:

- Bestuur belang:

Lidmaatschap van de vereniging met stemrecht.

- Financieel belang:
  - De leden betalen contributie
  - De gemeente Dantumadiel € 9K

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2020	9	9
Eigen vermogen	2020	p.m.	p.m.
Vreemd vermogen	2020	p.m.	p.m.

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2020: geen gegevens

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar: -

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

Juridische status: Vereniging

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

Programma's: 1 Ynwenner en Bestjoer

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De VNG behartigt de belangen voor alle Nederlandse gemeenten.

Wijze van belang:

- Bestuur belang:

Lidmaatschap van de vereniging met stemrecht, conform de statuten.

- Financieel belang:

Conform de statuten betalen de leden contributie.
De contributie voor 2021 betreft: € 31.000

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2020	31	31
Eigen vermogen	2020	64.627	62.379
Vreemd vermogen	2020	88.668	94.719

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2020, x € 1.000: 3.691

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar: -

Stichting IJswegencentrale

Juridische status: Stichting

Programma's: 4 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De gemeente Dantumadiel, en de gemeente Noardeast-Fryslân. en Leeuwarderadeel hebben een IJswegencentrale opgericht met als doel het organiseren van schaatstochten in de regio bij voldoende ijsdikte.

Wijze van belang:

- Bestuur belang:

De burgemeester van Noardeast-Fryslân is voorzitter van het dagelijks bestuur.

- Financieel belang:

De gemeenten Dantumadiel, de gemeente Noardeast-Fryslân en Leeuwarderadeel geven een bijdrage van 0,045 per inwoner.
De bijdragen 2019 van de gemeente is: 851.

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Eigen vermogen	2019	60	60
Vreemd vermogen	2019	0	0

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2019, x € 1.000: -0,6

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar: -

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A

Juridische status: Vereniging

Programma's:

Openbaar en wijze van belang:

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A

Openbaar belang:
Het inkopen van energie (Energie-Diensten) ten behoeve van de deelnemende gemeenten in Fryslân en datgene wat daarmee verband houdt. Het beheer en onderhoud van openbare verlichting (OVL-diensten) en van laadinfrastructuur voor elektrische vervoersmiddelen (Laadinfra-Diensten) ten behoeve van de deelnemende gemeenten in Fryslân. (Artikel 2 Statuten)

Wijze van belang:
- Bestuur belang:

De gemeente Dantumadiel is een gewoon lid van deze vereniging en heeft stemrecht.
De gemeente heeft de plicht om de diensten van de coöperatie af te nemen. Hiervoor moet een overeenkomst worden afgesloten.

- Financieel belang:

De leden van de coöperatie delen in de winst en het verlies van de coöperatie naar rato van de door hen in het betreffende boekjaar afgenomen OVL-Diensten, Energie-Diensten en Laadinfra-Diensten. Deze toekenning heeft plaats bij op door de raad van commissarissen goedgekeurd voorstel van de directie genomen besluit van de algemene ledenvergadering. (Artikel 20 Statuten)

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2020	p.m.	p.m.
Eigen vermogen	2020	338	328
Vreemd vermogen	2020	40	46

Omvang financieel resultaat jaarrekening: x € 1.000: -/- 10

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar: -

Overige verbonden partijen

Geen

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

De hoge vraag naar woningen op de woningmarkt houdt ondanks de Coronacrisis aan. De vraag overtreft het aanbod ruimschoots. De verwachting is dat dit het komende jaar door zal zetten. De grondexploitaties zullen conform de verwachting verlopen.

Nota Grondbeleid 2020-2023

In 2020 is de Nota Grondbeleid 2020-2023 door de raad vastgesteld. In de Nota Grondbeleid 2020-2023 zijn de hoofdlijnen van het te voeren grondbeleid vastgelegd. Tevens worden onderstaande doelen nagestreefd:
De raad kaders voor het te voeren grondbeleid vast laten stellen.
Het te voeren grondbeleid aanpassen aan de actuele wet- en regelgeving.
De uitvoeringsplannen baseren op het vastgestelde grondbeleid.
Het creëren van duidelijkheid over grondverwerving en de uitgifte van gronden.
Het bieden van inzicht in de wijze waarop grondprijzen tot stand komen.

Het grondbeleid heeft betrekking op de wijze waarop de gemeente haar instrumenten van grondbeleid zo optimaal mogelijk kan inzetten, om de beleidsdoelstellingen binnen de gemeentelijke programma's te verwezenlijken. Het betreft onder andere doelstellingen op het gebied van wonen, planologie, economie, infrastructuur, natuur en recreatie.

Ten aanzien van het te voeren grondbeleid kiest de gemeente primair voor een actief grondbeleid. In gebieden waar de gemeente invloed wil uitoefen op de ontwikkeling c.q. het noodzakelijk is om een ontwikkeling conform de gemeentelijke randvoorwaarden te realiseren, is het mogelijk om actief grondbeleid te voeren. In dit geval is het van belang dat het financiële risico op zowel korte termijn als lange termijn aanvaardbaar is. Bij de keuze voor actief grondbeleid wordt dit ter besluitvorming voorgelegd aan de raad.

Het uitgangspunt bij grondverwerving is minnelijke verwerving. In dit geval bereikt de gemeente bij aankoop van gronden op vrijwillige basis overeenstemming met de grondeigenaar.

Grondexploitaties
Aan het begin van het boekjaar 2022 zijn de complexen Jagerswei te Broeksterwâld, De Westereen East te De Westereen, Oostersingel te De Westereen en De Bosk te Feanwâlden in exploitatie. In *Tabel 1. Totaaloverzicht grondexploitaties*. is het verloop van de boekwaarde over het boekjaar na actualisatie per grondexploitatie gespecificeerd. De boekwaarde van de grondexploitaties betreft het saldo van de gerealiseerde kosten en de gerealiseerde opbrengsten.

Aan het einde van het boekjaar 2022 zullen de grondexploitaties Jagerswei te Broeksterwâld, De Westereen East te De Westereen en Oostersingel te De Westereen afgesloten worden.

Totaaloverzicht grondexploitaties.

Grondexploitatie (bedragen in €)	Afsluiting	Boekwaarde 01-01-2022	Boekwaarde 31-12-2022
Jagerswei Broeksterwâld	31-12-2022	-/- 319.892	-/- 131.766
De Westereen East De Westereen	31-12-2022	-/- 463.961	-/- 430.236
Oostersingel De Westereen	31-12-2022	278.795	-/- 66.775
De Bosk Feanwâlden	31-12-2025	750.529	1.387.155
Totaal		**245.471**	**758.378**

Winstneming grondexploitaties
Op grond van Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient de gemeente bij grondexploitaties tussentijds winst te nemen conform de Percentage of Completion-methode. Het uitgangspunt van de Percentage of Completion-methode is de realisatie van de kosten en opbrengsten tot en met het huidige boekjaar, ten opzichte van de totale kosten en opbrengsten. In *Tabel 2. Winstneming.* is de totale winstneming op basis van de Percentage of Completion-methode na actualisatie per grondexploitatie gespecificeerd.

Winstneming.

Grondexploitatie (bedragen in €)	Eindresultaat	PoC-percentage	Totale Winstneming	Genomen winst	Winstneming 2022
Jagerswei Broeksterwâld	136.252	100%	136.252	67.856	68.395
De Westereen East De Westereen	436.678	100%	436.678	210.441	226.237
Oostersingel De Westereen	59.426	100%	59.426	41.775	17.651
De Bosk Feanwâlden	298.870	48%	144.462	122.598	1.863
Totaal	**931.226**		**776.818**	**442.670**	**334.146**

Het te verwachten resultaat van de grondexploitaties tezamen bedraagt na actualisatie op basis van de eindwaarde € 931.226. Er is geen verliesvoorziening met betrekking tot de grondexploitaties gevormd.

De totale winstneming van de grondexploitaties tezamen bedraagt na actualisatie € 776.818. In de voorgaande boekjaren is een tussentijdse winst ten bedrage van € 442.670 genomen. Aan het einde van het boekjaar 2022 dient een tussentijdse winst ten bedrage van € 334.146 genomen te worden.

Risico's
Binnen het grondbedrijf is geen bestemmingsreserve voor de mogelijke risico's gevormd. Jaarlijks worden de mogelijke risico's geïnventariseerd en gekwalificeerd. Het betreft onder andere het risico van kostenstijging, rentestijging en tegenvallende verkopen. Tevens is het mogelijk om specifieke risico's aan specifieke grondexploitaties toe te kennen.

De inventarisatie en kwalificatie van mogelijke risico's maken deel uit van de totale risico-inventarisatie binnen de gemeente. Op basis van deze inventarisatie wordt het weerstandsvermogen van de gemeente berekend. *In paragraaf Weerstandsvermogen* zal nader worden ingegaan op de inventarisatie en kwalificatie van mogelijke risico's met betrekking tot de grondexploitaties.

Overige gronden
De overige gronden zijn veelal agrarische gronden in eigendom van de gemeente. Het betreft strategische, dan wel overige gronden. De boekwaarde van de betreffende gronden is lager dan de marktwaarde. De betreffende gronden worden verhuurd of verpacht. In 2016 zijn aan de overige gronden de voormalige NIEGG toegevoegd.

Warme gronden
De "warme gronden" is sinds 2019 een nieuwe categorie gronden. Het betreft gronden die niet aangemerkt kunnen worden als In Exploitatie Genomen Grond (IEGG) of als overige gronden. De "warme gronden" mogen tegen toekomstige waarde gewaardeerd worden, indien de betreffende gronden voldoen aan onderstaande criteria:
De gronden dienen deel uit te maken van een door de raad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd.
De gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen, die de ontwikkeling kunnen belemmeren.
De visie/het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of het rijk.
De provincie en/of het rijk is betrokken bij de gebiedsontwikkeling.
De gebiedsontwikkeling dient uitsluitend betrekking te hebben op de bouw van woningen.
Periodiek (minimaal eens in de 2 jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Indien de betreffende gronden niet voldoen aan bovenstaande criteria, dienen de gronden (tijdelijk) naar de huidige waarde afgewaardeerd te worden. De Prikkebosk voldoet aan de criteria ‘warme gronden’.

Vaststellingsbesluit

De raad der gemeente Dantumadeel;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 20 september 2021

gelet op artikel 191 van de Gemeentewet;

besluit:

vast te stellen de gemeentebegroting voor het jaar 2022.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad
van de gemeente Dantumadiel gehouden op 2 november 2021.

griffier voorzitter